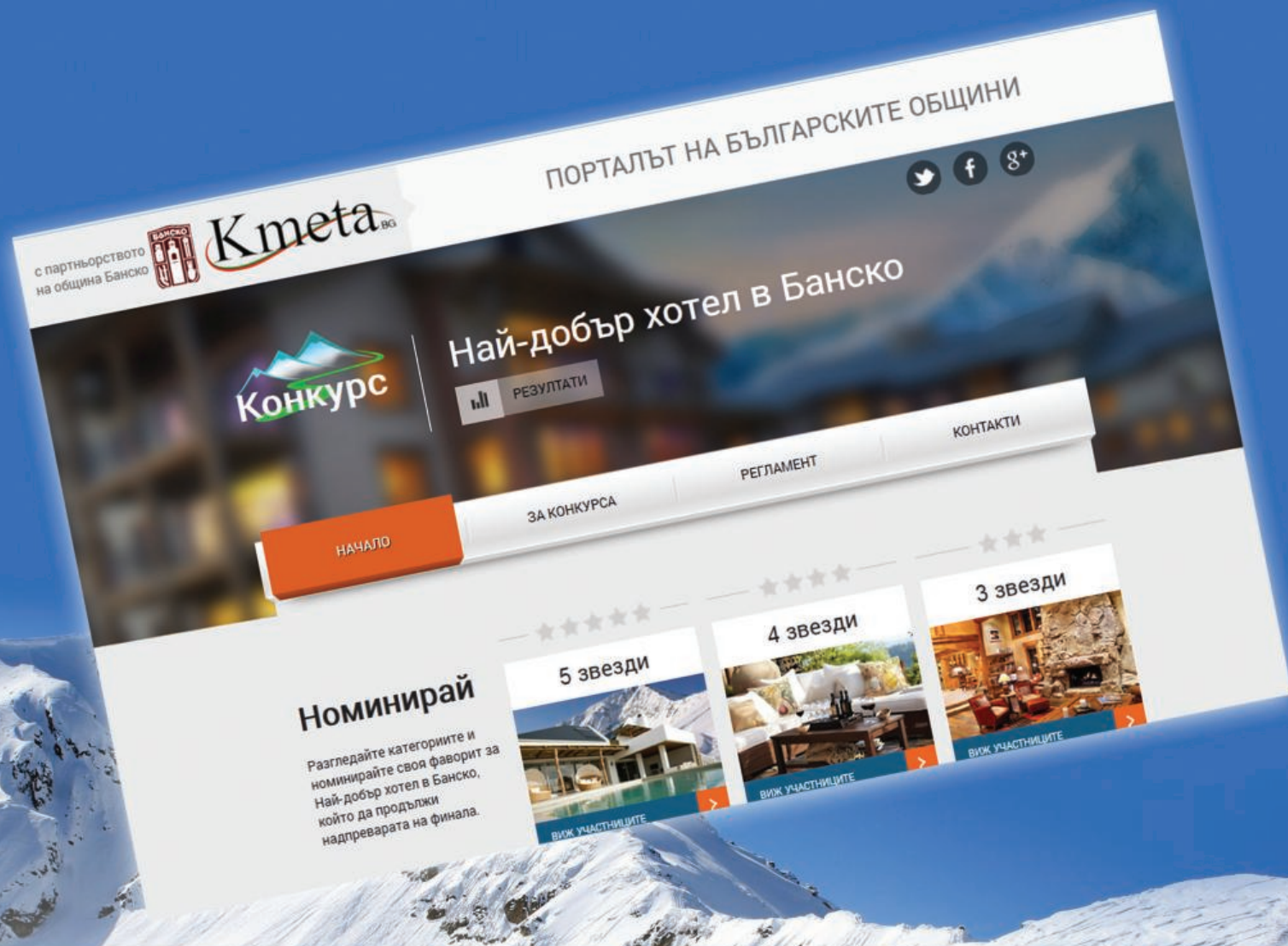

Kmeta.bg

ПОРТАЛЪТ НА БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩИНИ

гласувайте в www.kmeta.bg

Инициативата е част от проект в подкрепа на българския туризъм

ГОДИНА III
бр. 4 (24)

Икономика | www.economymagazine.bg

www.economymagazine.bg

Брой 24 / април 2013 г. / цена 5 лв.

ИКОНОМИКА

РАЛИЦА ВАСИЛЕВА:

Пред България няма бариери

**ЖИЛИЩЕН
КРЕДИТ**

ЖИЛИЩЕН КРЕДИТ С ОПЦИЯ „ФЛЕКСИ“ КОНТРОЛЪТ Е ВЪВ ВАШИ РЪЦЕ

Специално предложение до 31.05.2013 г.

сега с **2%** по-ниска
лихва
за първата
година

Офертата е валидна за всички физически лица, кандидатствали за жилищен кредит с опция „Флекси“ до 31.05.2013 г. ГПР е 7,57%, при 40 000 евро кредит за 25 г., променлива годишна лихва 4,6% за 1-вата година и 6,6% за остатъка от срока, при финансиране до 70% от пазарната оценка на имота и пакет „Лесен живот“. Еднокр. такса за усвояване: 1,25%; Мес. комисиона за управление – 0,06% върху ост. главница; Мес. такса за поддръжка на разплащателна сметка и „Универсален платец“ – 1 лв.; Еднокр. такса за откриване – 2 лв. и мес. такса за поддръжка на сметка: 1,50 лв.; Еднокр. такса за оценка на имот: 140 лв.; Комисиона за ангажимент – 0,5% на год. база от размера на кредита до пълното му усвояване, минимум 10 лв.; Обща дължима сума е 86 246,95 евро, месечната вноска е 224,61 евро за 1-вата година и 271,04 евро за остатъка от срока на договора за кредит. Необходима е застраховка на ипотеканото имущество. Разходът за застраховка „Имот“ и застрахователен пакет „Живот“ не е включен в ГПР.

www.postbank.bg | 0800 18 000

Правното име на Пощенска банка е Юробанк България АД

Postbank

Решения за твоето утре

Списание „Икономика“
София 1463
бул. „Витоша“ 72
Телефони: (02) 852 9696
(02) 852 9699
e-mail: office@economymagazine.bg

Брой 24, април 2013, година III

ИЗДАТЕЛ
„СТАНДАРТ ФИНАНС“ АД
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
БОЯН ТОМОВ

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
НЕВЕНА МИРЧЕВА

СЧЕТОВОДСТВО
Жечка Гълъбова

РЕКЛАМА И МАРКЕТИНГ
Веселина Къртева

РЕДАКТОРИ
Антон Антонов
Татяна Явашева

АВТОРИ
Александър Александров
Атанас Христов
Благовеста Кирилова
Гергана Малкоганска
Димитър Вучев
Людмил Захариев
Светлана Желева
Таня Киркова

ДИЗАЙН
Едуард Лолов
Антон Ковачев

ФОТО КОРИЦА
Петър Йорданов за Manifatura

ПЕЧАТ
Алианс принт

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ
„Стандарт нюз“ АД

www.economymagazine.bg

www.economic.bg

4 ■ ИКОНОМИКА

8

Темата

8 - Гроздовите на гнева

Интервю

22 - Ралица Василева:
Пред България
няма бариери

Анализ

28 - Привидна промяна

Финанси

32 - Спиралата Кипър

Тренд

34 - Приватизацията не е
панацея за борсата

Геополитика

36 - След Ел Команданте

Развитие

40 - Кристиан Кръстев:
Стабилизираме БДЖ

Тенденции

44 - Инвеститорите
не са това,
което бяха

36

Образование

48 - Ловци на студенти

Пазар на Труда

54 - Добра кариера,
добър живот

Ниша

58 - На работа в мрежата

Сеизмограф

62 - Изчезваща България

Региони

68 - Банско гони
алпийските ски
курорти и пази
традициите

Партньорство

70 - Зеки Байрам:
Изграждането
на икономиката
започва
от съседите

Крила

74 - Приземяване
на малката
авиация

40

62

80

89

Мрежата

- 80 - Без прикритие
- 82 - Истории, които продават

Пазар

- 84 - Телефонни неволи

Кауза

- 86 - Ангелско сърце

Техно

- 89 - Възходът на машините

Ноу-Хау

- 92 - Идеята, която ще спаси всички идеи

Глобализация

- 96 - Две шепи свежо настроение

Марката

- 100 - Кралят на диамантите

Вундеркинди

- 104 - Невръстните гении

Муза

- 108 - Звездни наследници

Мода

- 112 - Слънчев шик

Ваканция

- 116 - Класна стая на поляната

Пътешествие

- 118 - Омая в сърцето на Европа

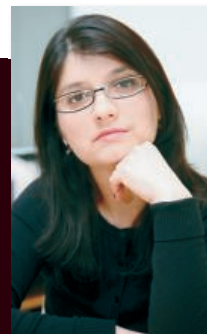

112

104

Редакционно

Спасителен план

12 май. Тази дата се чака като Второ пришествие, което да реши болните проблеми на държавата. А дали тогава ще настъпи така желаната позитивна промяна, май вече никой не вярва. Засега протестите утихнаха, но след сакралната дата може да избуят с нова, още по-голяма сила. Правилата на играта така и не са пренаписани и е възможно резултатът от гласуването да доведе просто до запазване на статуквото и пак да се събуди гневът.

В започналата неофициално още през март изборна кампания се видя, че по-скоро хората от протеста направиха стъпки към партиите, вместо партиите да се приближават до хората...

Калкулациите на социолозите показват, че след вота ще е трудно една формация да управлява сама, а коалиционните варианти не изглеждат никак стабилни. Затова тези, които отсега се опитват да видят малко по-надалеч от 12 май, предвиждат, че е реално да изпагнем в нова изборна въртележка. Която да установи за по-дълго временното управление и да отложи сериозните реформи.

Списание „Икономика“ събра мнения на икономисти и хора, занимаващи се с бизнес във и извън страната, с желанието да открием работещи варианти по пътя към просперитета. Готови рецепти за растеж няма, още по-малко – лесни и безплатни. За справка – съседите Гърция и Кипър. Спасителният план остава задача с много неизвестни за следващите „спасители“.

НЕВЕНА МИРЧЕВА
главен редактор

По-ниски лихви за малки фирми

Микрофинансираща институция ДЖОБС (МФИ ДЖОБС) намали лихвения процент за финансиране на микро фирми с 0.5 процентни пункта. Намалението, считано от 1 февруари 2013 г., е част от обявената в края на миналата година стратегия на дружеството за предоставяне на финансиране на микро и малки предприятия при по-добри лихвени условия. Промяната е в сила както за нови кредити и лизинги, така и за всички финансирани до момента близо 200 проекта на микро компании на обща стойност над 5 млн. лв.

МФИ ДЖОБС отпуска кредити и лизинг до 50 хил. лв.

за закупуване на техника, финансиране на инвестиционни проекти, както и заеми за оборотни средства. Срокът за погасяване на инвестиционното финансиране е до 5 години, а на оборотните кредити – до 2 години. Погасителните вноски и гра

тисният период се договарят според индивидуалните нужди и прогнози за паричните потоци на всяка фирма.

МФИ ДЖОБС планира до края на 2014 г. да предостави финансиране на над 600 микро и малки компании в общ размер над 20 млн. лв. Микрофинансиращата институция разполага с три собствени офиса и бизнес мрежа от близо 40 посредници на територията на цялата страна.

Момчил Андреев връчи чекове на подпомогнатите проекти

Дарителска кампания събра 300 хил. лв. за социални проекти

313 178 лева бяха събрани по време на четвъртата дарителска кампания на Райфайзенбанк „Избери, за да помогнеш“ 2012 г. Близо 70% от сумата е за здравни проекти. Средствата са набрани както от дарения на служителите на Групата Райфайзен и самата банка, която за всяко направено лично дарение е добавила по още 100 лв., а също и от дарения, постъпили директно по сметките на организациите и дарения чрез SMS. Кампанията се проведе в периода ноември 2012 г. – януари 2013 г. и подкрепи 23 проекта в областите здравеопазване, социална сфера, опазване на околната среда, култура и образование.

От старта на първата кампания до този момент благотворителната ни инициатива „Избери, за да помогнеш“ е подкрепила над 100 проекта с близо 1.5 млн. лв., обяви Момчил Андреев, председател на УС и изпълнителен директор на Райфайзенбанк.

Списание „Икономика“ и www.economic.bg са сред медийните партньори на инициативата.

Ноймаер разкрива тайните на успешната марка

Голямото име в брандинга Марти Ноймаер пристига за първи път в България за едnodневен практически семинар на тема „Как да изградим успешна марка: Стратегия и Творчество“, който ще се проведе на 16.04.2013 г. в Интер Експо Център. Марти Ноймаер има над 20-годишен опит в изграждане на брангове, участва в създаването и управлението на марки като Apple, Google, Twitter, General Mills, Microsoft, Университета на Калифорния и консултира правителствата на Чили и Мексико. Той е автор на популярната в цял свят американска поредица от книги „Whiteboard“, сред които „The brand GAP“ и „ZAG“. Последната книга е обявена за „Топ сто бизнес книги на всички времена“.

„А One-day Brand Workshop“ се провежда в отговор на търсенето на българските маркетинголози как да бъдат по-ефективни и да постигат очакваните резултати на пазара. Събитието ще даде старт на серията практически семинари „Животът на една марка“, организирани от консултантска фирма „Пауър Бранд“. Списание „Икономика“ и www.economic.bg са медийни партньори на събитието.

Експертите по европейско кредитиране - Близо до Вас!

Албена Василева

Калоян Николов

Боян Цолов

Цветелина Хаджиева

OPEN FOR BUSINESS 24/7

БИЗНЕС КРЕДИТИ

ЗА МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

- Без годишна такса за управление на кредити с гаранция JEREMIE
- 1% по-ниска лихва от стандартните лихви за кредитите с ресурс от ЕИБ
- Атрактивна лихва в размер на 7.5% за кредитите със субсидии за обработваеми площи

Част от KBC Group

Гроздовете на ГНЕВА

Иска се промяна, но никой не сервира готови рецепти за растеж с гарантирано добър вкус и цена по джоба

Екип на сп. „ИКОНОМИКА“

Какво ще излезе от консервната кутия на протестите след изборите на 12 май, предстои скоро да видим. „Гроздовете на гнева“ (Джон Стайнбек) ще се берат на лято.

Макар на хората да им се иска рестарт и коренна позитивна промяна, самите те много не вярват в това. От служебното правителство никой не чака кой знае какво, а и то самото не си е поставило висока летва. Ако се съди по действията и посланията на кабинета „Рајков“, министрите сякаш управляват в период на икономически разцвет, а не в

ситуация на остра криза, в която трябва да гасят пожари.

Статуквото здраво е пуснало корени

и февруарската „а ла революция“, може да е била гостатъчна правителството на Бойко Борисов да се оттегли, но не и да изгрее утопичната справедливост и благогенствие за всички. Със сигурност недоволството на улицата ще предизвика някои промени, най-малкото е, че ще има прегсрочни парламентарни избори. Другото е, че държавата ще трябва да се грижи за своите народни избрани-

ци и поне 6 месеца онези от тях, които не намерят нова „хранилка“, ще получават по 1200 лв. месечно обезщетение.

„Една от основните причини на протестите от февруари тази година са грешните идеи и икономическата неграмотност. Тази неграмотност е характеристика не само на протестиращите, но и на държавното управление на страната, от което протестиращите са с основание недоволни.“ Това твърди Красен Станчев от Института за пазарна икономика (ИПИ). Каквото и да разбираме под „грешни идеи и икономическа неграмотност“, своеволията на монополите, които доскоро се ползваха с протекцията на властимащите, са факт. Сега всички те, макар и държавата да не ги назовава поименно,

са се снишили и чакат бурята да отмине

както казваше един български държавник, когато свързваме с ерата

на тоталитаризма.

Може да не го усещате по джоба си, но според ИПИ: „България се намира в период на икономическо развитие. Той продължава само с едногодишно прекъсване (през 2009 г.) вече петнадесет години. Показателите на общо благосъстояние не са много впечатляващи, но са по-добри от тези на много страни. Доходите растат в реално изражение, дори през 2009 г., средно с около 8-9% на година за целия период от 1998 г. насам. За това време националният доход се е увеличил два пъти. Безработицата е с около 1/3 по-ниска от най-лошите години 1999-2001, когато фалираха държавните предприятия. През 1997 г. пог прага на бедността (1 щатски долар на ден на човек) са 36% от населението. През 2013-а аналогичен критерий би бил този за социални помощи; по него бедните в България са 2,8% от населението. За сравнение – онези, които се класират за помощи за деца (около 7,3 щатски долара на ден на човек) са около 8% от населението. Да не говорим, че спестяванията на населението са три и половина пъти повече, отколкото през 1998 г.“

Цифрите може да обораат празния хладилник

Условието е да стигнат до главните и протестиращите...

Премиерът Марин Райков призова Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) да каже кои са монополите и какви картелни споразумения има. „Не мога да приема, че това не е направено досега“, заяви той. Още при представянето на назначеното от него служебно правителство, президентът Росен Плевнелиев формулира една от задачите му: да започне да се справя с монополите и тоталната липса на прозрачност в енергетиката. Не очакваме битката с монополите да приключи за ден, още повече като се има предвид реакцията на държавите, от които идват електроразпределителните дружества. Те силят заплахи срещу България, т. е. виждат сламката в нашето око, но не и гредата в окото на своите фирми, дошли тук да се занимават с електро-разпределението. Но все пак държавата е тази, която трябва да им зададе коректно правилата

на играта и да следи те да се спазват. Монополите, очакват „гневът на мравките“ да отмине и на тях да им се размине. Да вземем топлофикациите. Кметът Йорданка Фандъкова се зае да промени нещичко с парното в София, другите топлофикации обаче продължават да се крият за Закона за енергетиката, който

с крепостно право им гарантира клиенти

и вземания, каквито си начислят. И ако следващият парламент не пренапише поне правилата за ток, парно и вода, то протестите са били напразни.

Министър-председателят обяви, че служебният кабинет няма да тегли заем. Той посочи, че към 18 март състоянието на фискалния резерв е стабилно, като стойността му е 4 млрд. лв. На фона на финансовата криза в Кипър звучи направо успокояващо, а на езика на българите с най-ниски доходи означава държавата да може да намери пари, за да ги подпомогне. Все повече хора очакват някой да направи нещо за тях, вместо да опитат сами да се справят. Все повече стават онези, за които системите за социални помощи – у нас или в Евросъюза – са верният отговор на задачата с много неизвестни. Тези системи все по-трудно се пълнят и все по-лесно се изпразват. Проблемът е, че хора, свикнали да живеят по този начин, трудно се връщат на пазара на труда. Болестта на новото време са номадите, които като скакалци опустошават социалните фондове в целия Европейски съюз, докато в България се питаме как да създадем икономически растеж в ситуацията на световна икономическа и финансова криза.

Сп. „Икономика“ събра мнения с желанието да открием пътя към просперитета. Колкото хора, толкова посоки... Това показва, че на следващите управляващи ще им е много лесно – ако чакат светът да се изправи на крака и тогава да видят посоката на вятъра. Тръгнат ли обаче сами да търсят брод, ще е трудно, защото няма готови рецепти за растеж с гарантирано добър вкус и цена по джоба. Варианти се предлагат най-различни. Кои е спасителният, ще решат следващите „спасители“.

Валери Петров:

България няма как да е изключение от това, което се случва в целия свят. Продължаващата криза в САЩ и Европа вече пет години се отразява и на нашата малка икономика. Освен това населението тук е по-бедно, резервите са по-малки и след толкова

ВИЖДАМ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОТСКОК

Валери Петров е партньор в Vancroft Private Equity и ръководи дейността на фонда за България и Балканите. Преди това беше директор в гръцкия фонд за дялови инвестиции Global Finance. Рабо-

тил е като търговски директор за България и Румъния на Royal Dutch Shell. Бил е изпълнителен директор на „Оргахим“ и директор продажби и маркетинг в „Поликолор“.

продължителна криза се стига до момент, когато ресурсите се изчерпват. Явно перспектива не се вижда и затова избухна недоволство. Подобна ситуация се наблюдава в Гърция, Унгария, в редица други страни, сега и банковата криза в Кипър... Ето защо трябва да се внимава с увеличаването на бюджетния дефицит - вземането на заеми и похарчването им за чисто социални аспекти не е добро решение за България. Ако ще се залага на бюджетен дефицит,

то парите трябва да се инвестират в дългосрочни проекти, в бизнес, за да се създават повече работни места. Това би довело до трайни промени в икономиката, а чрез заетостта ще се подобри и благосъстоянието на населението. Средствата трябва да се раздават с популистки цели.

Погледнато отвън, фискално България стои добре – държавният дълг е малък, бюджетният дефицит и инфлацията са в ниски гра-

Алек Попов: ИНДЕКСЪТ НА ЩАСТИЕТО

Алек Попов е автор на „Мисия Лондон“, „Черната кутия“, „Ниво за напреднали“, „Спътник на радикалния мислител“, „Митология на прехода“ и др. Романите и разказите му са преведени на 15

езика. Член-кореспондент на БАН. Току-що излезе новият му роман „Сестри Палавееви“ - история за битки, предателства, смърт и оцеляване, изпълнена с абсурдни и трагикомични ситуации.

Ситуацията в България е, меко казано, депресираща. След като хората започнаха да се палят от отчаяние, няма как иначе да се определи. Тези неща се случват повече от 20 години след промяната, в страна член на ЕС и НАТО, която доскоро беше давана като пример за стабилност! Всъщност позорът е и за самия ЕС, защото това става в неговите граници и пред неговия поглед. Това ли е пространството на просперитета и благоденствието, към което доскоро всички гледаха с надежда? Тук не става дума само за социалните измерения на кризата, което, разбира се, е водещо, но за цялостното отношение към човека. В България то се отличава с една особена нехуманност и безразличие, които влизат в противоречие с всичките ни хвалби за толерантност. Социалните несгоди бяха

били по-поносими, ако в обществото цареше по-силен дух на солидарност и съчувствие, ако хората имаха към кого да се обърнат в тежки моменти и да получат макар и скромна, ала навременна подкрепа. Ако църквата, социалните и гражданските мрежи бяха на мястото си, ако медиите бяха по-чувствителни към истинските проблеми и ценности, вместо да се плъзгат по-повърхността... В чалгата няма утеха.

Причините? Става въпрос за цял комплекс от причини. У нас трайно се е насадило

**убеждението, че
всичко се урежда
„по втория начин“**

а личните качества и усилия нямат особено значение. Доколко

това е истина, е друг въпрос, но пък едва ли може да се каже, че България е „държава на възможностите“... От друга страна, ние не владеем изкуството да живеем ден за ден и да се радваме на малките неща, както умеят други южни народи, дори много по-бедни от нас. Съчетанието от амбиции и липса на възможности е особено угнетяващо. А като прибавим и завистта, която допълнително трови сърцата ни, няма защо да се изненадваме, че индексът на щастието ни куца.

Проблемите не идват само от монополите

ници, но и консумацията е ниска, населението е с незначителни доходи и не живее добре. От тази база има възможности за отскок и не трябва кой знае какво да се направи за разлика от други държави като Кипър и Гърция, там без външни помощи и подкрепа трудно ще си стъпят на краката.

Малки икономики като България винаги зависят от външни инвестиции, това е решението за бърз подем. В момента няма наплив на вложения в икономиката, особено в периоди на подобни турбуленции винаги се изчаква. Когато след изборите се появи стабилно правителство, то трябва да върне доверието на инвеститорите. Досега имахме политическа стабилност и въпреки това инвеститорите не се редяха на опашка. Апетитът към риск е намалял в кризата и те се насочват към бързо развиващи се пазари като Азия и Южна Америка. Има много неща да направим, за да станем

отново интересни за инвеститорите. Ниски данъци и ниска цена на труда не са достатъчни на фона на несигурността и липсата на надеждна съдебна система и качествена администрация. Обикновено това е достатъчно, за да се преосмислят плановете за инвестиции. В тези времена се търси повече сигурност и предсказуемост.

Европейските фондове не са пълноценно усвоявани от България и те крият огромен потенциал. Аз лично не вярвам в инициативите, в които държавата пряко ще трябва да управлява някакво бизнес начинание. Държавният капитализъм в Китай е успешен, но той може да съществува само в условия на диктатура, а не на демокрация. Ако искаме да запазим демократичните порядки, трябва

да се мисли за други варианти.

Фокустът трябва да е върху създаването на среда за бизнес в България. Нужна е бърза и евтина администрация и надеждна съдебна система. Корупцията също задушава бизнеса. Монополите са сериозен проблем навсякъде по света. Намаляването на зависимостта става чрез регулаторите, които не им позволяват да се увеличат, контролirat се цените, на които те продават. Но проблемите не идват само от монополите, а също от това, че хората нямат работа, или че тя е нископлатена.

ДЪЛГО ЩЕ НИ КУЦА

В началото на прехода беше отключена изключителна гражданска и социална енергия. Но постепенно България се ориентира към един икономически модел, който по-скоро изсмукваше ресурсите на гражданите, вместо да им позволи да печелят от уменията и труда си. Тя не успя да изгради институции, които да гарантират включването на по-голямата част от населението в икономическия живот, нито да създаде стимули за иновации. В изкуството и културата поривът към експеримента и провокацията беше изгубен.

Създаде се сива среда, в която отново изплуваха казионните стереотипи. Сега мнозина се чудят как да овладеят общественото недоволство. Как хората да започнат да мислят за бъдещето си в България? Няма да бъде толкова лесно. Аз лично нямам отговор. Ако знаех как, или поне си мислех, че знам, може би щях да съм политик... За

съжаление изграждането на ефективни демократични институции, на правова държава и механизми на контрол, не става от днес за утре. А хората искат промяна сега. Но да се твърди, че политическият елит не е имал време да си погреду къщата, няма да е честно. Разполагаха с повече от 20 години да го направят. Обаче сметката рано или късно пристига, а българският келнер не е свикнал да пита: „Как бихте искали да платите - заедно или поотделно?“

Има нещо затлачено в цяла Европа

което навява песимизъм. Страните сякаш се затварят в себе си и започват да издигат барieri, които спират развитието на целия континент. Като че ли всеки се опитва да се спаси поединично,

без да отчита, че може вкупом да загинем. Навсякъде обикновените хора имат чувството, че шансът им е отнет. Местните елити нямат особен интерес от конкуренция, от прозрачност и контрол, тъй като това може да застраши позициите им. И все пак някои части от света се справят по-добре от останалите и като правило това са страните с работещи институции, които защитават обществения интерес, вместо личния или корпоративния. В тези страни гражданите са равни пред закона и правилата важат за всеки. Това са общества, където са създадени предпоставки за икономическа активност, за иновации и растеж, а хората се чувстват сигурни в правата си.

Електромерът стана символ на мопола

ФОТО: БГНЕС

Проф. Никола Алтънков: Има азбучни истини

Никола Алтънков е завършил СУ „Св. Климент Охридски“ и притежава магистърска степен от Института за чужди науки в Монтерей, Калифорния. Получава доктората си по история от Калифорнийския университет в Санта Барбара. Живял е в САЩ от 1965 до 1995 г. Преподавал е във висши американски институции и е работил по

научноизследователски проекти в САЩ и Европа. Автор е на трудове по история, икономика, политология и социология. Член на Академията за политически науки (Ню Йорк, 1984 г.). Между последните му книги е съвместният труд с Величка Рангелова „Икономика на благоденствието“ (Програма за икономическото развитие на България), София, 2002.

Намираме се в кризисно положение, което не е неочаквано. Това е третият срив за последните 23 години, той беше предизвестен, а симптомите му се влошиха около и след референдума за „Белене“. Непохватността и неадекватното поведение на правителството попречи за овладяване на ситуацията и се стигна до оставки, служебно правителство и предсрочни избори. Най-лошото може би не е зад нас, а в бъдещето.

Причините са хронични и не се дължат на грешките или недостатъците на някое от деветте редовни и двете служебни правителства, които ни обслужват от 1990-а насам. Обедняването – абсолютно и относително, корупцията, умишлено неработещата съдебна система, безработицата, провеждането на сбъркана социална, икономическа и финансова политика накрая сринаха – да се надяваме не окончателно – доверието в конституционния ред и демократичните структури. Но за всичко това работиха усърдно всички управляващи, и то без да им се поиска сметка. Като се прибави външният натиск заради „Белене“ и намаленото доверие към ГЕРБ от страна на Европейския съюз, не бяха необходими кой знае колко усилия да се запали фитилът на народното недоволство. „Който сее ветрове, ще жъне бури!“

Човешко е

да се търсят извинения извън самите нас

и да се оправдаваме с обективни фактори. Точно това правим от много време насам и се утешаваме, че след като разберем истин-

ските причини за бедите ни и намерим виновниците, някак си нещата ще си дойдат на място. Ако преходът е бил сбъркан, вината е само наша, понеже НИЕ го извършихме по този начин. А ако сме следвали глупави съвети, гошли кой знае откъде, или сме отстъпвали пред външен натиск, пак НИЕ сме си виновни – „Ум царува, ум робува, ум патки пасе“.

Мисля, че би трябвало да вършим почти всичко по начин, обратен на този, който прилагаме: нямаше никакви причини да не извършим приватизацията за една година, вместо да я бавим 20 години, та да може някой да се наладат да преяждат. Не трябваше да разрушаваме и малкото, което имахме, без да го заменим веднага с по-добро, нито беше необходимо да избираме от това, което ни се предлага – винаги и непременно грешното и то само защото – пак! – дава възможност за кражби, комисиони и корупция. Край няма!

Вече 23 години следваме едни и същи принципи, а

положението ни се променя към по-лошо

Може би трябва да започнем най-после да вършим това, което правят всички успели държави в света, и специално в Европа и Америка. Вместо да чакат икономиката някак си от само себе си да тръгне към растеж, особено по време на криза или рецесия, за да се справят с финансови, стопански и социални проблеми, тези страни прилагат принципите на „икономика на съвкупното търсене“, стимулират растежа главно чрез увеличаване на паричната

маса (показателят М1 – „тесните пари“) едновременно с повишаване на доходите за стимулиране на потреблението. Повече разполагаеми пари у населението водят до увеличено потребление, оттам се създава повишено търсене на стоки, което води до увеличаване на производството, разкриване на нови работни места и реален стопански растеж. Събират се много повече данъци и се набавят средства за социални, здравни и образователни мероприятия. Толкова е просто, това са азбучни макроикономически истини, които за жалост са неизвестни на икономистите, завършили института „Карл Маркс“, сега УНСС. Но тези са хората, които ръководят икономическата и финансовата политика на държавата, следвайки безотказно и упорито от давна отречените от действителността социалистически принципи на „икономика на предлагането“. Това е фактически

икономика на бедността и перманентната криза

непрекъснато затягане на коланите, свиване на бизнеса, просия и постоянно кърпене на бюджета от тук-оттам. А не е и чудно, че подбраните третостепенни експерти от чужбина изповядват сходни схващания, макар и не от незнание, а по други причини.

Протестите у нас тепърва ще бъдат анализирани. Но веднага се забелязват няколко особености, които се набиват в очи. Това не са протести на бедните, страдащите и онеправданите. В най-бедните райони в страната, там, където безработицата достига

ЗА СТИМУЛИРАНЕ НА РАСТЕЖА

до 50%, даже повече, и където неравенството и социалните проблеми са най-ярко видими, няма такива демонстрации и изразено недоволство. Двете малцинства, които живеят най-бедно в България – турците (Делиормана и Родопите) и циганите (Столипиново, Филиповци и Факултето), не се бунтуват особено. Нито жителите на Видин, Враца, Монтана, Лом, Оряхово, Търговище, Нови пазар протестират шумно. Сравнително тихо е в Югозапада, както и в Тракия и Добруджа. Основно недоволстват гражданите от трите най-богати града: Варна, София и Пловдив.

Разбунтувалата се тълпа е разнородна: участват много младежи, повечето от тях студенти, видимо от заможни семейства и вероятно такива, на които сметките за парно и ток не тежат, понеже родителите им ги плащат. На площадите са дежурните лумпени и тези, които са

вечно недоволни от всичко, както и шайки от футболни фенове от стадионите. Тези групи дават тон на улицата и така заглушават протестиращите, които имат действителни причини да се бунтуват: стопански, екологични, политически. Но най-силно при тях е чувството за

отчужденост от управлението и елитите

Неизбежно беше недоволството да прерасне в искане за оставки и хули по отношение на политическата класа.

Протести има в целия Западен свят, където започва да се прокрадва идеята, че може би идва краят на „социалната държава“ или поне нейната модификация, и то не в полза на широките народни слоеве. Обвинява се капитализмът като първопричина

на финансовите и икономическите кризи от 2008 г. насам, но се пропуска обстоятелството, че икономиките и финансите отдавна не се ръководят от чисто пазарни принципи, а са принудени да се съобразяват с постоянно увеличаващите се рестриктивни регулации, които политиките налагат. И далеч невинаги регулирането има за цел да ограничи „вълчатата натура на капитализма“, а по-скоро да обслужи монополистични или корупционни интереси. Защо една фирма може да фалира, но не и банка...?

Западният свят може да не излезе скоро от кризата, но България не е негова функция, както ни заблуждават. Ние бяхме в криза, когато Западът просперираше, и ако не вземем мерки, ще продължим да страдаме, даже когато останалият свят си стъпи на краката и нещата потръгнат отново. Впрочем те и сега не живеят много зле.

Популяризиране на горските мерки 122, 223 и 226 от Програмата за развитие на селските райони 2007-2013

Провеждане на тематични информационни семинари в 15 области на страната

- Възможности за финансиране по горските мерки 122, 223 и 226 от ПРСР 2007-2013
- Основни проблеми и често срещани грешки при кандидатстване по горските мерки
- Добри практики

Март – Септември
2013 г.

Пълна информация за кандидатстването по посочените мерки, можете да откриете и на:
www.mzh.government.bg www.prsr.government.bg www.dfz.bg

Илиана Шмателка: Доброто ще вземе връх, ако ценим успешния пример

Илиана Шмателка е бизнес коуч и международен консултант по корпоративно управление. Има над 25 години практически опит в управлението на компании и проек-

ти в Австрия, Германия, България, Русия, Полша, Сърбия, Хърватска, Словения и Унгария. Тя е основател на International Leadership Institute във Виена.

В най-гледаното време в Австрия се показват новини от България, които не са положителни. Имаше медии, според които българите протестират, защото са недоволни от чуждестранните инвеститори. Смятам, че може това да е било повод, но не и същината. Недоволството е народопсихология на българина, а също и „продукт“ на липсата на комуникация.

Прави ми впечатление, че медиите в България не вярват, че е възможен рестарт. Те не създават усещането, че може да се случи нещо хубаво. Говори се само за лошото. Дори да има нещо хубаво, не се акцентира върху него. Това за мен е дезинформация, насочена към това да се чувстваме зле и да нямаме самочувствие. Голяма е ролята на медиите, а също и на политиците. Преди сформирането на служебния кабинет го мен във Виена достигна информацията, че ще има министерство на имиджа. Няма нужда от такова министерство, това е работа на всички политици и на всички българи. Ако хората са настроени позитивно към страната си, самите те ще подобрят нейния имидж. Ако нацията не вярва, че нещо положително може да се случи, то ни едно министерство не е в състояние да подобри имиджа на държавата.

Ако всеки промени себе си

ще промени малкия свят около себе си, и ако това се умножи, друг ще стане и обликът на големият свят около нас.

Всеки трябва да има съзнание за собствената си стойност. Самобичуването ни създава ореола на мъче-

ници и трябва голяма работа, за да творим позитивната промяна. Някои казват: „Ей, този е голям късметлия, всичко му пада в скута...“ Но той не се интересува какво въпросният човек прави, за да го споходи успехът. За да ти дойде късметът, ти трябва да си направил нещо. Няма как да спечелиш шестци от томото, ако не пуснеш фиш.

Българите, които зад граница са успешни, го дължат първо на факта, че идват от България. Те носят нашата емоционалност и нашето усърдие, но по света ги оценяват по друг начин. Ако бяха останали в България, нямаше да получат такова признание. Голяма трагедия на нас, българите, е, че другите ни оценяват много по-високо, отколкото ние сами ценим себе си и своите хора. Българите навън се доказват всеки ден. Не познавах Ирина Бокова, но видях колко високо я ценят извън България като генерален директор на ЮНЕСКО. Ако тя не е на висота, едва ли щеше да се радва на такава почит. Добре е да си дадем сметка, че това, което е тя като човек, го е научила първо в България. Затова е време да започнем

да се оценяваме по друг начин

Не е вярно, че най-добрите мозъци са изтекли от България, просто извън страната те са оценявани по друг начин. Дори бих казала, че да потърсиш реализация извън България е по-лесният начин. Лесно е да отидеш някъде, където е уредено, по-трудно е да останеш и ти да се заемеш да подреждаш нещата и да създаваш правилата. Единствената

работа на българина извън България е да се нагоди, тъй като не може нищо да промени. Цени се, ако опиташ да направиш нещо ново, но повечето българи навън не правят това усилие.

Може да започнеш да казваш какво трябва да стане, само ако ти самият имаш възможност да се заемеш с това и да го направиш. Опитвам се да се поставя в такава роля и виждам, че е много трудно, тъй като нямам цялата информация какво дотук е свършено в България. Първо трябва да съм наясно с детайлите. Ако вярвам на това, което се пише за нашата страна, то нищо съществено не е станало

през последните 20 години. Затова трябва да се провери каква действително е картината. Трагедията на България е, че всеки

следващ влиза в управлението, отричайки свършеното преди него. Така само се губи време. Изисква се сила да приемеш доброто, направено от другите, но и да го продължиш. Ако то функционира, тогава всеки нов в управлението е свободен да създаде нещо ново. Аз например не бих започнала изцяло отначало, но нямам информация кое е доброто, свършено до момента. Това показва, че политиците и медиите не са си свършили работата.

Валутният борг дава стабилност и увереност

на хората и на инвеститорите, че поне парите няма да изчезнат. Банките не може да оперират така лесно, както в други държави, но пък

Да потърсиш реализация извън България е по-лесният начин

това създава по-голяма сигурност за парите на вложителите. Когато преди години гоудох в България с цел да създам клон на австрийска лизингова компания, лихвите по кредитите бяха над 14-15%. Тогава казах на моите бъдещи шефове, че ако искат да са на българския пазар, аз няма да съм главорезът. Поех този риск, а те приеха условията ми, макар да можеха да влязат на този пазар с хора, които са готови да изискват от клиентите далеч по-големи лихви. Предложихме атрактивни условия, въпреки че можеше да вземаме поне 5% отгоре. Затова ще кажа, че трябва сами да се защитаваме повече. В България беше сбъркано темпото и начинът на приватизация, активите отидоха в ръцете на хора, които не само не умееха да ги управляват, те ги унищожиха. Това е големият проблем. Така едни хора спечелиха много пари от препродажбата на подарени им активи. В Чехия и Словакия приватизацията стана по друг начин, но в България чужди компании гоудоха и започнаха да печелят страховити пари, просто защото българската държава им позволи това.

В тази игра са и много българи

И благодарение на българите това става възможно. Политиците също им дават рамо. Има хубава българска поговорка „Не е луг този, който яде баницата, а онзи, който му я дава“.

Говорим за монополите, а стигаме до настройката на българина към българина. Най-трудно на този свят е да промениш съзнанието на някого. Години наред след 1989 г. някои успяват да постигат високи маржове на печалба, каквито по света няма. Медииите свикнаха да показват само лошите примери, вместо да дават приоритет на добрите. Чрез регулаторите политиците имат възможностите да сложат „белезниците“ на всеки, който опитва да играе не по правилата. В България властва негативизмът и ако искаме нещата да се променят, трябва да започнем да ценим добрия пример и на него да даваме гласност.

В Европа мислим децата си за малки и глупави, докато не пораснат и не докажат обратното. В Америка децата са нещо свещено, те са новото и остават такива, докато не докажат обратното. Каква голяма разлика между двата континента...

Джио Диев: Съдбата на давеците се е в ръцете на самите давещи се

Джио Методиев, популярен като Джио Диев, е на 31 г. В момента работата го разделя между Ню Йорк и Милано. Той е дизайнер на обувки и президент на компания. Преди това е работил като ПР за компании от ранга на Dolce&Gabbana, Fendi, Chanel.

Игвам си в България поне 3-4 пъти в годината. Често разговарям с брат ми Калоян Методиев, който е политолог. Важно е за мен да чувам и неговата гледна точка. Следя и по „Фейсбук“ коментарите на младите хора и това, което ги вълнува.

Българите сме много търпеливи хора, минали сме през много тежки ситуации. Но това, което се случи, показва, че е време за сериозна промяна, и гласът на човека от улицата трябва да бъде чул. Българите са недоволни от живота си

като цяло – ниски доходи, корупция, лошо образование и т.н. Но най-вече доходите. Не са толкова проблем цените, колкото доходите. И почти без пари да е токът, като си безработен или беден, пак ще е скъпо и невъзможно за живеене.

За съжаление, нямам готова рецепта как да се разрешат тези проблеми. Но знам, че

съдбата на давеците се е в ръцете на самите давещи се. Така е при демокрацията. Не може да чакаме някой друг да ни спаси. Трябват общи усилия и социална активност. Разбира се, и разумен избор.

Как да се повишат доходите е работа на правителството – да създаде добра среда за бизнес, за да има работа и да се плащат повече данъци. Правителството да си свие разходите и да помага само на тези, които имат нужда, без да се източва системата. Начинът да се повиши жизненият стандарт е този – работа, ниски данъци и липса на корупция. Държавата трябва да помага на малкия и средния бизнес. Имаме нужда от ефективни

Жизненият стандарт ще се повиши чрез работа, ниски данъци и липса на корупция

програми, които да помагат на младите хора да развият своите идеи и да насърчават тяхната предприемчивост. Изумен съм от

това колко глоби, изисквания и пречки има, за да върви един малък бизнес успешно. Бюрокрацията убива бизнеса... В България се прави трудно, но ако има честна конкуренция, инициатива и стремеж, нещата се случват.

Александър Трифонов: Отеква дяволският звън на парите

Александър Трифонов е сертифициран консултант по управление на проекти с 30-годишна международна практика в областта на иновациите, инвестиционни проекти в областта на екологията, промиш-

леността, транспорта, високите технологии. Има редица публикации по публично-частно партньорство, през миналата година излезе и книгата му „Публично-частно партньорство. 100 въпроси и отговори“.

В последно време се разгаря дискусия в медиите относно прозрачността на условията, при които са предоставени концесиите, редно и законно ли е да са секретни договорите за концесии.

Продължава лошата практика концесионните анализи и анализите „разходи-ползи“ да се правят от определен кръг от консултантски компании. Ето причините, за да не се анализира как е подбран този „обръч“:

Концесионните анализи, в частта им финансово-икономически анализ и анализ „разходи-ползи“, се правят от консултантските компании въз основа на допустими според тях разходи и приходи, т.е. на базата на стъкмистиката или на основата на предоставени данни от бъдещия концесионер - предварително определен чрез корпоративни и лобистки интереси. В Закона за концесиите няма текст, в който да се разрешава засекретяването на тези факти. Анализите не се публикуват на страницата на концесионния регистър към Министерството на финансите, а трябва, защото в тях са заложили такси или данъци, с които директно или индиректно ще се обложи населението. При цената на енергията, на водата, за такса смет имаме право да знаем каква част от тези такси остава при концесионера и каква отива в държавния бюджет, какви ще бъдат тези данъци и такси. Трябва да е ясно разпределението между концесионер и концедент за целия период на концесионния договор. В анализа „разходи-ползи“ се прави оценка на ползите за обществото и следва обществото да се произнесе дали приема условията по този проект и тези ползи, което означава оценката да е публична.

Публичната собственост е поверена за стопанисване на действащото правителство, като добър стопанин то трябва да я съхранява и увеличава в полза на обществото. В актуалната версия на Закона за концесиите финансово-икономическият анализ е неразделна част от концесионния договор. Този анализ трябва да се коригира в

съответствие с действителните приходи и разходи на база на притежаваните от избрания концесионер ноу-хау, технологии и др., за да не се оцелява нито населението, нито концедентът - държавата или общината, с умишлено скрити приходи, със завишени разходи и разходни норми.

Според проучване на Европейската комисия за практиките по прилагане на концесиите, проведено в 7 държави членки в 4 основни сектора - вода, отпадъци, здравеопазване, транспорт – отстъпките към частни концесионери се оценяват на 138 млрд. евро на година, което ще рече, че те са се облагодетелствали с тази огромна сума. Затова Европейската комисия е разработила предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета на Европа за възлагане на договори за концесии.

С приемането на закона за ПЧП правителството на Бойко Борисов отчете една нормативна инициатива, навярно без да съзнава нейната актуалност. За разлика от всички действащи по света закони за публично-частно партньорство, българският има следното важно предимство: той за дължава към договора за партньорство да се прилага финансово-икономическият модел, който е „неразделна част от концесионния договор, предложен с офертата на участника, определен за концесионер“. Концесионният договор съдържа размера на нормата на възвръщаемост за концесионера, определена с финансово-икономическия модел, както и реда за нейното изчисляване, отчитане и контролиране. А съгласно Закона за ПЧП е „неразделна част от договора за ПЧП, предложен с офертата на частния партньор“.

Според закона размерът на нормата на възвръщаемост за частния партньор е определена с финансово-икономическия модел, както и редът за нейното изчисляване, отчитане и контролиране

е задължителен елемент от договора за ПЧП. Размерът на цените, респ. на таксите към населението, е елемент на държавна или общинска политика, а не инициатива на частния партньор. Частният партньор трябва да предложи допълнителни дейности, за да се постигне оптималната за него норма на възвръщаемост, а не това да става за сметка на непосилни за обществото цени.

Има възможност за текущ контрол върху частния партньор чрез създаването на смесено публично-частно дружество, в което участва не само публичният партньор, но гражданско сдружение или неправителствена организация. Именно тези представители на гражданското общество осъществяват прозрачност и непрекъснато

го информират за резултатите от дейността на смесеното дружество и за изпълнението на заложените цели и показатели.

Явно тези механизми за прозрачност не се харесват на управляващите и

те предпочитат да продължават да прилагат концесиите при предоставяне на публична собственост. Може би дяволският звън на парите замъглява в съзнанието на министрите произнесените от тях думи „В името на народа“ при клетвата в Народното събрание.

В кодекса на Хаммурапи, цар на Вавилон през 2000 г. пр. н. е., е записано, че „мисията му е да помага справедливостта да владее в царството, да обезсили злите и насилниците, да предотвратява потискане на слабия от силния, да увеличава благополучието на народа“. Великият римски държавник Марк Тулий Цицерон въвежда благополучието на народа като върховен закон – *Salus populi suprema est*. За повечето българи обаче и днес благополучието остава надежда в далечно бъдеще време.

За повечето българи благополучието остава надежда в далечно бъдеще време

ВЯРВАМЕ В ХОРАТА КОИТО ВЯРВАТ В СЕБЕ СИ

от **6,95%***
в лева

Кредити за земеделски производители в лева и евро

- Промоция до 29.11.2013г. вкл.
- Кредити за авансово финансиране на сезонни разходи
- Кредити за покупка на земеделска земя
- Без такса разглеждане на искане за кредити до 50 000 лева/ валутна равностойност в евро

*лихвата се формира от 1M SOFIBOR + надбавка

За повече информация: www.dskbank.bg
Call center: 0700 10 375, *BDSK (*2375).
Както и във всички поделения на Банка ДСК

банка ДСК
Доверието е взаимно

Цветелин
Цоневски:

Валутният борд е опора на стабилността

Погледнато от страни, ситуацията в България изглежда стабилна от гледна точка на публичните финанси, но политическата нестабилност и постоянният натиск за увеличаване на бюджетния дефицит, както и желанието за премахване на валутния борд, са сериозни поводи за притеснение. Независимо че от 1997 г. насам всички правителства изкарват почти целия си мандат (с изключение на последното, макар и само без няколко месеца), нито една политическа сила не е била преизбрана. Това е достатъчно

Цветелин Цоневски е директор по академичните въпроси в американската организация Foundation for Economic Education, базирана в Атланта. От години живее в САЩ, където е завършил магистърската програма по право и икономика на университета

George Mason в Арлингтън, щата Вирджиния. Въпреки че прекарва повечето си време за океана, Цоневски следи активно ситуацията у нас. Чест гост-лектор по различни икономически въпроси е в Студентския клуб към Института за пазарна икономика.

силен сигнал, че нещата в България не са толкова добри, колкото изглеждат. Широко разпространената корупция, явното нежелание за реформа в държавната администрация икономическото толериране на близки до управляващите икономически кръгове създават среда за икономическа несигурност, което обяснява и ниските нива на инвестиции в икономиката, било то чужди или местни. Всъщност валутният борд е единственото наистина работещо правило, което поддържа финансовата дисциплина сред управляващите и ги ограничава в желанието им да експериментират пагубни за икономическото развитие идеи. Държавният дефицит, инфлацията и други подобни инструменти са разрушителни за всяка икономика. Да се твърди, че валутният борд спира икономическото развитие

на България, е невярно и показва непознаване на основни принципи в икономическата дисциплина.

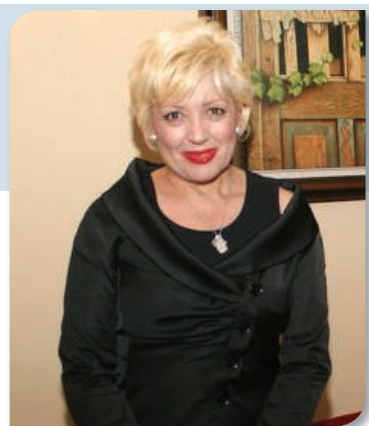
Политическата нестабилност винаги е притеснителна, защото води до непредвидимост по отношение на законовите правила. Единственият стълб на стабилност - валутният борд, е гаранция за отчетност на публичните финанси, но ако се тръгне по пътя на бюджетни дефицити, България би последвала лошия пример на Аржентина. Трябва да се знае, че валутният борд не е нищо повече от едно правило за ограничаване на политическия елит да финансира чрез инфлация собствените си икономически интереси. Липсата на консенсус в обществото и политическите сили относно това какви са функциите на държавния апарат също будят тревога, защото като цяло отношението е за директна

Вяра
Стоилова:

Всяка криза крие опасност, но дава шанс

Доц. д-р Вяра Стоилова е дългогодишен преподавател в Университета за национално и световно стопанство (УНСС). Завършила е политическа икономия - профил икономическа социология,

във ВИИ „Карл Маркс“, гр. София. Била е експерт към Комисията по икономическа политика в 38-о и 39-ото Народно събрание, както и главен секретар на Сметната палата.

Одобрявам протестните действия на гражданите. Въпрос на време беше това да се случи. Не вярвам да има сериозен анализатор, който да е изненадан от това. Що се отнася до исканията - оправдан е гневът, с който те се предявяват. Самите искания са разнородни. Има разумни. Има и абсурдни. Някои са шизофренни. Чух една жена, която искаше България да обяви мораториум върху

вноската ни в ЕС, но в същото време искаше ЕС да ни даде пари, за да се „оправим“.

Всяка криза е едновременно опасност и възможност. Политическото е пред голямо изпитание. Предстои да видим как „улицата“ ще легитимира себе си като част от него. Тревожи невежеството по отношение на институционалния ред на обществото. Машагите на социална декласация са

ужасяващи. Това прави трудно намирането на консенсус по ценности, цели и средства за тяхното

намеса. Корупцията и обвързаността на политическите сили с икономическите играчи, с което се характеризира българската икономическа и политическа среда, измества конкурентния характер в пазарната икономика. В такива условия въобще не може да се говори за пазарна икономика. Всъщност в България никога не е съществувала пазарна икономика.

В България властва форма на клиентелизъм, в която политическите сили осигуряват комфорт на икономическите интереси на близките до тях икономически кръгове, които изчезват веднага след като стане смяна на властта.

Правителството на ГЕРБ не направи изключение от тенденцията за всяко едно правителство от 1989 г. насам - да се започне с ентузиазъм, който да изчезне буквално след 6 месеца. Идеите за

След изборите вероятно ще дойде коалиционно правителство, което няма да има желание и политически ресурс за неотложните реформи

реформи в социалното и здравното осигуряване, които финансовият министър Симеон Дянков коментира в първите си интервюта, нямаха никакво движение. ГЕРБ като цяло подходи популистки и предпочете да инвестира в проекти, които са видими за гласоподавателите, вместо да предприеме реформи, които да задвижат икономическото развитие в по-далечното бъдеще. Общо взето, както всички правителства, така и това на ГЕРБ, не погледна по-далеч от 4 години мандат, което и обяснява защо управлението им свърши толкова безславно. Както и на всички останали правителства досега. Явно урокът не е научен. Докато не се създадат истински

обвързана конкурентна среда всеки един има право да избира стоки и услуги, България ще се върти в омагьосания кръг на политически клиентелизъм и корупция.

Конституционално служебното правителство има ограничени функции. Радостното е, че неотложни мерки не се налагат. Националният бюджет е приет. Единственото, което е необходимо, е да се организира държавната администрация, за да изпълнява заложените приходи. Интересна ще бъде ситуацията, ако резултатите от изборите не посочат ясен победител и се налага създаването на коалиция. Моето мнение, макар и чисто спекулативно до момента и базирано единствено на наблюденията ми от последните седмици, е, че ще има коалиционно правителство, което няма да има желанието и политическия ресурс за извършване на неотложните реформи в социалното и здравното осигуряване. В дългосрочен план съм песимист относно възможността за подобни реформи, но искрено се надявам да греша.

В България има все по-малко работещи и все повече пенсионери

постигане, а именно той е единствената възможност за излизане от кризата. До намирането на този консенсус криза ще има. И тя е криза на социалното.

Кои мерки са неотложни ще реши служебното правителство, след като установи какво наследство му остава правителството в оставка. „Хорът“, който припява какво трябва да направи служебният кабинет, макар и добронамерен, е по-скоро притеснителен. Той е съставен от хористи, които преценяват неотложността на

определени мерки от висотата на собствената си камбанария. Не знаем какво ще види кабинетът от камбанарията на държавата. Очаквам разумни и лишени от популизъм аргументи от страна на служеб-

ния кабинет за мерките, които счита за неотложни. Дано да осъзнае шанса и отговорността, че те ще бъдат част от приближаването към желания консенсус.

Според мен тази криза не е просто политическа. Тя е криза на социалното. Криза на споделените принципи и правила на съвместния

Няма ли равенство пред правилата, винаги има проблем

живот. И в криза, и в не-криза уча студентите си на едно и също нещо – човек не си е самодостатъчен. Достатъчност може да му предостави само някаква съвместност (общество), организирана по определени правила. И когато нещо не функционира както трябва, е необходимо да могат да идентифицират къде е причината за това – в правилата, в механизмите за контрол върху тях или в хората, които са овластени да създават правилата, да контролират тяхното спазване и да санкционират нарушителите. И че когато няма равенство пред правилата, винаги има проблем.

Калоян Ганев: Неподготвените са обречени на провал

Гл. ас. д-р Калоян Ганев е преподавател в Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Доктор е по статистика и демография. Кариерата му преминава още като държавен експерт в

Министерството на земеделието и храните, изпълнителен директор на Агенцията по икономически анализи и прогнози към Министерство на финансите и главен икономист в „Райфайзенбанк“.

Политическата нестабилност никога не е била положителен фактор в развитието на която и да е страна. В конкретния случай мисля, че това ще се отрази негативно върху склонността на фирмите да инвестират и тази на домакинствата да увеличават потреблението си в близките шест до девет месеца. Оттам и растежът на брутният вътрешен продукт ще се забави. Като цяло обаче не очаквам големи сътресения в макроикономически план. За щастие, фискалното управление на държавата е било разумно през последните 15 години, така че от тази гледна точка фундаментът е здрав. При оптимална реакция на служебното правителство, а и на редовното правителство след изборите, може да се очаква относително бърза стабилизация и връщане към по-висок растеж.

Оценката ми за досегашното управление не е само положителна или само отрицателна. Със сигурност положителни елементи бяха поддържането на фискална дисциплина, ускоряването на усвояването на еврофондовете, инвести-

циите в инфраструктура. Като неуспехи мога да оценя липсата на подобрение относно ефективността на бюджетните разходи – мисля, че с парите, с които държавата разполагаше, можеше да се постигнат далеч по-добри резултати. Тук се вметват и отлагането на важните реформи – най-вече в образованието, но също и в здравеопазването, социалната сфера и правораздаването, честите промени в посоката на политическите действия и породената от тях несигурност и прочие. Изобщо, няма правителство от 1997 г. насам, което да не е направило положителни неща, но като че ли всички те, в това число и последното, не успяха да отговорят на очакванията, оставиха да намежат негативите и поради това изгубиха доверието на хората. От служебния кабинет не трябва да се очакват чудеса, защото той има преди всичко преходен характер. За мен обаче има две неща, които то не бива да изпуска от контрол – първото е сигурността и правият ред в държавата. Протестите на хората са справедливи и на тях трябва да се обърне внимание, но не за сметка на отказ от държавността – например,

не може да се оставят гребната, битовата и организираната престъпност да се възползват от ситуацията. Не може също така да се позволява едни хора да поставят исканията си, погазвайки правата на други хора. Второто важно нещо е запазването на всяка цена на макроикономическата и фискалната стабилност. Мисля, че самият състав на кабинета вече изигра своята положителна роля. Понижението на цените на застраховките срещу фалит на държавата е потвърждение на казаното в това отношение.

Опитвам се да преподавам на студентите неща, които са откъс от конюнктурното развитие, а тази политическа криза за мен е конюнктурно явление. Бих им повторил нещо, което им напомням често, донякъде на шега, но със съзнанието, че в него има много истина. Бих им казал, че един ден ще им се наложи да управляват тази държава и трябва да са подготвени за това, поради което никога не трябва дори да си помислят да правят компромиси със своето образование. Подготвените хора също може да сгрешат, но неподготвените винаги са обречени на провал.

Протестите на хората са справедливи и на тях трябва да се обърне внимание, но не за сметка на отказ от държавността

Статуквото здраво е пуснало корени

фото: БИТЕС

Ана Георгиева: България се лута, защото не знае накъде върви

Ана Георгиева е на 36 г. Живее в Бевърли Хилс, където работи като ивент мениджър. Преди това е била PR/ маркетинг

и ръководител на проекти в различни компании в Англия, Франция, Германия, Швейцария и САЩ.

Прибирам се в България почти всяка година. Колкото по-дълго живея извън родината, толкова по-голяма необходимост изпитвам да съм в течение. За фактите се информирам най-вече от интернет изданията на вестниците, от телевизията. Чета и гледам българските новини, но често сравнявам с тези в чужбина. За настроенията и обществените възгледи научавам от хората - приятелите, семейството, събеседниците в социалните мрежи.

Следя събитията в България напоследък със смесени чувства. Размислите ми по тях са на човек, който е далече от родината от дълго време, и може да звучат отчуждено. Но те, както сигурна съм и тези на всеки емигрант, са породени от безпокойство и грижа. Протестите и гражданското недоволство не ме изненадаха, след разговори с мои близки дори ги очаквах. Приемам ги като логично следствие на години труден живот, безработица, ниски доходи и многобройни битови проблеми. За съжаление поеха по лесния път на инерцията и от израз на конкретно недоволство се превърнаха в хаотично търсене на неясна, неопределена цел. В американските медии бяха отразени единствено във връзка с политическите промени, без информация за първоначалните причини или последвалите различни искания.

Що се отнася до оставката на правителството, от „тукашна“ гледна точка тя е израз на безсилие и/или публично признаване на грешки. Американският народ не оценява положително вдигнати в безпомощност ръце. Борбата го, край се уважава повече от желанието или готовността да се угоди. От тази изходна точка и заради специфичния момент лесно изникват въпроси към истинските причини за нея. Да, от гистанцията на океана и през един „американизиран“ поглед протести и оставка са логично свързани, но по следния начин: едно

неуспешно правителство използва удачно един удобен повод да напусне едно обречено управление, за да се мобилизира с нови сили и „на чисто“ за приближаващите избори.

Според мен българите са най-вече уморени и обезнадеждени. „Преход“ предполага транзитен период към някаква цел. Период на трудности, след което следва плато на сравнително спокойствие и благогенствие. За България този преход продължи дълго. Беше прекалено бавен, съпроводен с много проблеми и без признаци за приближаващ край. Нито управляващите, нито народът като цяло имат идея каква е въпросната крайна цел и в резултат страната се лута през годините, опитвайки се да налучка път с всяко следващо правителство. Мисля, че недоволството е най-вече от липсата на приемственост между политици и партии на власт, на егиден и ясен план за бъдещето. Това обезверява. Вълната от самоубийства напоследък, за съжаление, само го потвърждава.

Както във всеки омагьосан кръг, решението и задачата често сменят местата си. По-добър живот, най-общо казано, би донесла вярата в бъдещето, а без вяра в бъдещето не може да се работи за по-добър живот.

Моето решение е „еретично“. Бих искала да видя още повече млади хора да могат да живеят, учат и работят в чужбина за известно време. Не мисля, че страната ще изгуби от това или ще се заличи. Напротив! Нужно е ново поколение, което да е вкусило от друг живот и порядки, от друг начин на работа. Вярвам, че дори ако само половината се завърнат с нови идеи и начин на мислене, това ще помогне за излекуването на обществото. Ще му върне желанието и даде свежо

познание за това как да работи за по-добър живот. Икономически промени ще последват. Дълбоко съм убедена, че за да намерим „спасението“, трябва да насърчим младите хора да пътуват, наблюдават и се учат. Важно е да имат възможност да го правят квалифицирано, а не да попълват пазара на евтина работна ръка. Нужно е да се работи върху акредитацията на българските дипломи в чужбина и приравняването на степените в образованието. Това за мен е естествен начин да се обмени кръвта на България. Еволюцията е доказала, че застоят е пагубен.

За да се повишат доходите, са нужни две неща: производство/предлагане на качествени стоки и услуги, и честни и хуманни политици, които да управляват богатствата на държавата.

Нямаме мащабите на Китай, не можем да си позволим да бъваме големи количества с лошо качество.

Една малка държава, както една малка компания, може да спечели от профилиране и високо качество

Една малка държава, както една малка компания, може да спечели от профилиране и високо качество, комбинирани с разумно управление. Може да имаме най-красивата природа на Балканите, но няма да печелим от туризъм, докато

услугите в съседните страни са по-добри.

Не мисля, че жизненият стандарт може да се повиши бързо, както не мисля също, че жизненият стандарт е най-важният критерий за щастие на хората в една страна. Разбира се, щастие то може да бъде дефинирано или измерено, но има няколко показателя, чиито състояния помагат за това: икономическа стабилност, жизнен стандарт, политическа обстановка, околна среда, образование и култура, жизненост и психологическо здраве на обществото.

CNN никога не стои на едно място - времената се променят и телевизията с тях

Ралица Василева: Пред България няма бариери

Протестите тук са като недоволството в съседна Гърция, дори в Америка, където гражданите настояват за решаването на сериозните проблеми

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

- Госпожо Василева, как ви изглежда България от България – бяхте тук за малко през март?

- България все така ми е мила. В командировка бях, но успях и да прегърна родителите си поне за малко.

- Как ви се вижда нашата страна през погледа ви на журналист от CNN, когато сте заг океана?

- Трудно ми е да преценя отдалече, получавам информация от това, което мога да прочета по интернет. Затова се обаждам по телефона, ако има нещо тревожно, за да се информирам по-добре и да добия по-реална представа за събитията.

- Изкушихте ли се да снимате „Зимата на българското недоволство“?

- Събитията със сигурност са важни за България и ще бъдат част от контекста за евентуални репортажи, които бихме правили за предстоящите избори в страната.

- След документалния филм „Есента на промяната“ има ли други събития в България, достойни за документален филм за CNN?

- Освен „Зимата на недоволството“ има много други неща, за които може да се снима филм – такива, с които България може да се гордее. Като земята на древни култури, на вълшебните български гласове. На първо място обаче е важно да се решават икономическите проблеми, които са довели до това недоволство.

- Как бихте обяснили на един

Ралица Василева е най-популярното българско лице от екрана, макар и извън България. Тя е водещ на новини в CNN International от 1992 г.

Кариерата ѝ в телевизията тръгва от БНТ. През 1991 г. получава покана и започва работа в CNN International с отразяването на конфликтите в бивша Югославия, Близкия изток, както и прехода в Русия към демокрация и мирното споразумение в Северна Ирландия. Правила е репортажи от Москва, Ерусалим и централата на ООН в Ню Йорк. Тя има и документални филми, сред които може да открием половинчасовото специално издание, посветено на 20-ата годишнина от падането на тоталитаризма в България.

Родена е в София. Учила е в английски езикови училища в София и Ню Делхи, Индия, а след това придобива магистърска степен по английска филология и литература в СУ „Св. Климент Охридски“. Получава и магистърска степен по политически науки от „Джорджия Стейт Юнивърсити“ - Атланта.

През 2001 г. е отличена с почетна степен „Доктор хонорис кауза“ на Американския университет в България за приноса ѝ към журналистиката.

Ралица Василева бе у нас в началото на март за старта на нов новинарски телевизионен канал, който партнира със CNN.

чужденец ситуацията, довела до протестите у нас и до сваляне на правителството? Как ще обобщите исканията в 1 мв минута?

- Бих я сравнила с протестите в съседна Гърция, дори в Америка, където гражданите излязоха на улиците, за да настояват за решаването на сериозните проблеми. Българските протести започнаха като протест срещу невъзможно

високите сметки за ток и монопола върху електроенергията, но прераснаха в общ протест срещу нисък стандарт на живот и корупция.

- Имате ли виждане как страната да излезе от този социален и икономически колапс?

- Не съм икономист, затова не ми е мястото да спекулирам с такъв сериозен въпрос. Но мога да кажа, че като българка силно

се вълнувам от това, което става в България. Много хора страгат в момента, не могат да свържат двата края. Като майка съчувствам на родителите, които се притесняват за бъдещето на децата си. Положението е трудно също в Америка и в целия свят.

Като журналист международник следя глобалната икономическа картина и силно се надявам, че нещата ще потръгнат в световен и европейски план, което да даде позитивно отражение и в България.

- Имате ли своя оптимистична теория за бъдещето на нашата страна?

- Нещата са много трудни и сложни в момента. Световният икономически климат не помага. Но много вярвам в националния потенциал на хората да намерят изход от предизвикателствата, пред които е изправена България.

- Когато през 1991 г. заминахте на работа в CNN, каква ви се искаше да е България след 20 години?

- Искане ми се България да бъде част от света, без бариери. Мисля, че страната е извървяла доста дълъг път в тази посока. Тя е член на Европейския съюз, хората могат свободно да пътуват и да общуват с когото си искат. Сега остава повечето хора да могат да достигнат материалното ниво, за да се почувстват истински европейци.

- Кои са най-ярките ви впечатления в работата като журналист в CNN?

- Най-ярките са извънредните новини и в тези моменти си личи колко си подготвен и до каква степен можеш да импровизираш и да информираш като професионалист.

- Наблюдава ли се разлика в стила на работа в CNN след Тег Търнър?

- Да, CNN никога не стои на едно

място - времената се променят и телевизията с тях. Разбира се, ние не предоставяме само информация чрез телевизионния канал, но и чрез интернет и мобилни плат-

форми, за да сме в крак с нуждите на нашата аудитория. Например сега използваме и алтернативни източници, освен нашите репортери и информационните агенции. Разполагаме със

социалните мрежи, следим Twitter, който често подказва извънредната новина, която ние потвърждаваме с помощта на колежите си от цял свят.

- Как верифицирате достоверността на данните, с които оперирате? Какво се случва, ако се окажат неверни?

- Имаме мрежа от кореспонденти по цял свят, повече от 1000 присъединени телевизии и добри специалисти, на които бързо можем да се обадим, за да потвърдим информацията. Стараем се да сме хем първи, хем точни.

- Какво става, ако сгрешите?

- Важното е да си направил всичко възможно да провериш информацията от достоверни източници. Ако нещо се случи и се окаже неточна, трябва да си честен със зрителите и да направиш корекция.

- Има ли за вас обратен път към родината, освен за малко?

- Повече от 20 години съм напуснала опит като специалист по международни новини. Изпитвам голямо удоволствие да следя събитията по света, да търся връзките между тях и като водещ на CNN да ги представям на нашата международна аудитория. А

светът е толкова необхватен, че един живот не е достатъчен да научиш всичко за него и да ти стане скучно. За сега се чувствам на мястото си в CNN. Но дали има други пътища за мен, бъдещето ще

покаже.

- Какво ще кажете на всички онези свои сънародници, които днес казват: „България тясна за мойта гуша“?

Ще включим „Зимата на българското недоволство“ в евентуални репортажи, които бихме правили за предстоящите избори

- Светът е голям и отдавна няма бариери за хората. Понякога е добре човек да опита късмета си другаде, за да разбере дали наистина България е тясна за неговата гуша.

Лично аз нямаше да напусна България преди 20 години, ако не бях получила предложение за работа от CNN. Аз имах чудесна реализация в Българската национална телевизия, работата ми гоставяше огромно удоволствие – ние гразяхме бъдещото лице на свободната журналистика.

- Кои са плюсовете и минусите на глобализацията според вас?

- Плюсовете са, че се създават възможности да се оптимизира производството, което води до по-ниски цени. Но от друга страна, може да се увеличи безработицата там, където трудът е по-скъп.

- Имали сте срещи с редица световни лидери, коя от тях е оставила незабравим отпечатък с урок, мъдрост, откровение?

- Като журналист от CNN съм интервюирала много международни лидери, между които бившите държавни секретари на САЩ Хенри Кисинджър и Маглин Олбрайт, бившия президент на Пакистан Первез Мушараф, бившия съветски лидер Михаил Горбачов, премиера на Израел Бенямин Нетанягу, главния палестински преговарящ Саеб Еракат, бившия президент на Нигерия Олусегун Обасаньо, бившия президент на България Петър Стоянов. За мен лично една от най-интересните личности, с които съм се срещала, е съзателят на CNN Тег Търнър. Той е пример за човек, който става милионер от нищо почти. Но още по-забележително е отношението му към парите и материалния успех. Той ги инвестира да помага да се разрешават проблеми, които застрашават човечеството, природата, мира. Лично съм го наблюдавала как се терзае за глобалните проблеми по време на официален обяд с личности от цял свят на посещение в Атланта. Тег Търнър прави от един фалиращ бизнес глобална

Може да се снимат филми за България като земя на древни култури и на вълшебните български гласове

Тед Търнър успя да направи от един фалиращ бизнес глобална телевизионна компания

Глобализацията дава възможност да се оптимизира производството и това води до по-ниски цени, но и до увеличаване на безработицата

телевизионна компания. Баща му се е самоубил млад и му е оставил западащ бизнес за реклами по билбордове. Търнър успява да преодолее трагичната загуба на баща си, да надмogne скептицизма на хората от телевизионния бранш, като инвестира в първата 24-часова новинарска телевизия. Тя с годините се установява като успешен модел не само в рамките на Америка, но и в световен мащаб. Никои вече не нарича CNN „Chicken Noodle News“ (новини от пилешка супа).

- Какво ще кажете на всички, които искат да са следващото световно име в телевизионната журналистика?

- Всеки човек има свой път към успеха. Това, което мисля, че ми е помогнало, е обичта към професията, интересът към всичко, което се случва около мен и по света, и постоянният стремеж за развитие. А към професионалната страна бих добавила и отношението към колегите. За мен винаги е било важно да се старая да бъда добронамерена към тях. Дори и хората да не знаеха коя съм аз, пак щях да съм доволна от този подход.

- Какви професионални предизвикателства стоят пред вас?

- В работата си като журналист за водещия международен новинарски канал е важно да съм в течение на това, което се случва по света, и също да съм запозната с развитието на новите технологии. Предизвикателствата са да овладявам най-новото в социалните мрежи, да съм в крак с времето и да отговарям на високите изисквания, които поставям пред себе си.

- За какво мечтае жената Ралица Василева? А журналистката?

- Чувствам се добре на този етап от живота си. Мечтата ми е моят син и близките ми да са здрави и удовлетворени. 🍀

ОБЩИНСКА БАНКА

Добрите решения!

Безсрочен влог "Дукс +"

Изгодно решение за Вашите спестявания

- без определен срок;
- много добра доходност, която нараства с увеличение на спестената сума;
- неограничено внасяне и теглене на суми по влога, без загуба на лихва;
- без такси за откриване, внасяне и месечно обслужване на влога.

Допълнителна информация: във финансовите центрове на Общинска банка или на:

www.municipalbank.bg

Политическата криза измести исканията на протестите и постави страната в обществен хаос, който даде превес на вълна от крайни намерения, яхната от демагози

Привидно промяна

Въпреки искането на протеста за смяна на системата, страната ни не може автоматично да ползва модела в Исландия за пренаписване на конституцията. А и не в промяната на основния закон се крие решаването на проблемите с доходи и високи сметки

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

В разгара на протестите срещу високите сметки за ток, монополите и политическите партии изплуваха някои радикални идеи.

Първата от тях бе за край на партийния модел и нова конституция. Една от основните обединяващи тези е, че има нужда от значителни промени в основния закон, както и подмяна на провалилия партиен модел на управление. „Не искаме предсрочни избори, с които да се продължи политическата въртележка“, настояват издигнатите водачи на протестиращите, които поискаха съд и отговорност за всички управлявали страната от 1989 г. насам. Предложи се и моделът на управление в Исландия, която се ръководи от гражданите ѝ.

Но какво представлява всъщност моделът в Исландия? В края на 2012 г. в страната бе завършен един евраосоциален експеримент - първото в света колективно написване на конституция, в което участват хора от „народа“.

Заради финансовата криза, започнала през 2008 г., Исландия бе из-

правена пред банкрут, а трите най-големи банки в страната фалираха. 300 000 инвеститори от Великобритания и 100 000 от Холандия загубиха своите вложения в исландски банки. Националните правителства обезщетиха частично тези вложители, но предявиха иск към малката държава за 4 млрд. евро. Така на практика всеки исландец е обречен да изплаща ежемесечно 100 евро в продължение на 15 години напред, за да може страната да покрие този дълг. Затова исландците излязоха на улицата в масови протести, а

„суров“ вариант на конституция от 700 страници, която е доразработена от съвет от 25 човека, в които влизат лекари, художник, рибари, домакини, инженер, пенсионери и групи. Новият закон е приет през 2012 г., а междуременно съгът на Европейската асоциация за свободна търговия обяви за законосъобразни действията на исландците. Икономиката на Исландия тръгна рязко нагоре, което се вижда от растежа на БВП и потвърждава от „стабилната“ перспектива, поставена от Moody's. Страната отново

преживява бум и бележи голям растеж. Освен това има ниска безработица, балансиран бюджет за 2013 г. и бързо изплаща външния си дълг.

Тази „исландска тиха революция“ придоби голяма слава напоследък в България, но има някои изпуснати уточнения, които разчистват картината. И които показват защо тя

не може да бъде приложена у нас. А

именно защото драстичната смяна на политическата система би имала специфичен и индивидуален ефект върху икономиките на различните страни поради много фактори. Населението на Исландия е около 315 000 души. В България то е 23

не може да бъде приложена у нас. А именно защото драстичната смяна на политическата система би имала специфичен и индивидуален ефект върху икономиките на различните страни поради много фактори.

Населението на Исландия е около 315 000 души. В България то е 23

пъти повече, или малко над 7,3 милиона души, по последни данни от преброяването през 2012 г., което прави съгласуването на искания и предложения далеч по-трудно. Станахме свидетели на разцепване на протестиращите на фракции и различни крила, подмяна на представители с лица, свързани с политически партии и идеи, и всякакъв отказ на протестиращите лидери за дискусия. Някои от тях сега излизат като участници в партийни листи за предстоящите извънредни избори.

Освен това средната възраст в България е 41,8 години, показват последните данни на НСИ. С оглед на грастичния спад на раждаемостта едва ли тази цифра намалява до днешна дата. За сравнение, исландската нация е една от най-младите в Европа - със средна възраст от около 36 години, а 74% от населението е под 50 г. Макар и да изглежда незначителен детайл, тази разлика поражда много пречки.

Исландският пазар на труда се характеризира с висока степен на участие - около 84% от всички годни лица от 16- до 74-годишна възраст. Най-важните сектори в Исландия са различни индустрии и услуги, като например транспортните, финансовите и здравните услуги. 35% от служителите се трудят на работни места, които изискват висше образование или други специализирани познания. Безработицата достига 5,2 на сто в края на 2012 г., а най-високото отчетено ниво е в разгара на кризата през 2010 г. - 9,3 на сто.

За сравнение, безработицата в България става все по-структурна заради силното свиване на заетостта сред нискоквалифицираните работници, по-бедните региони и

свързаните със строителството сектори. Безработицата в страната се е увеличила до 12,4% през януари от 12,3% през декември при средно ниво за еврозоната и Европейския съюз (ЕС) от съответно 11,9% и 10,8%, сочат данни на Евростат. Продължава да расте и безработицата сред младежите до 25 години. През януари тя е достигнала 28,3% от 27,6% през декември 2012 г. при средно за ЕС ниво от 23,6%, като страната ни се нарежда сред държавите в общността с най-изострен проблем с младежката безработица. „Това ще забави пазара на труда дори и при ръст на икономиката”, посочват от ЕК.

икономика продължава да е шокираща. Според ЕК тя заема 32 на сто за 2012 г., с което България се нарежда на първо място по дял в ЕС. За Исландия този показател е под 13 на сто.

Какво ни говорят тези данни? България не е готова за „исландската тиха революция”, защото това би довело до сериозни икономически поражения. Би довело и до силно допълнително затрудняване на и без това изстрадалата от властимащите през последните 3 и половина години бизнес среда - среда, силно зависима от свежите пари на ЕС. Коренно различната икономическа и демографска структура на малка

Гневът срещу енергийните фирми прерасна в искания за национализация, които не са сред разумните и ефективни начини за намаляване на сметките

Заради очакванията за намаляване на ръста на икономиката в еврозоната през тази година ще има допълнително засегнати отрасли на българската икономика извън традиционно потърпевшите досега от кризата. Повечето от тях са свързани с износа - металургия, транспорт. А износет на България е основно за ЕС, т.е. пряко зависим от икономическото развитие там.

Относителният дял на сивата

Исландия предвещава индивидуални резултати от тихата революция там. А те не бива да се приписват автоматично и на България. И това дори не включва очевидни и грастични разлики в моралните ценности, дългосрочната визия за развитие и степенята на толерантност в обществото.

Второто радикално предложение е за национализация на енергийно разпределителните гужества и

„идеите“ на някои политици за рязко увеличаване на минималната работна заплата и пенсиите - например съответно на 1000 и 500 лева. Тези две искания спадат под един знаменател, защото дори елементарни икономически познания биха накарали и най-разочарования човек от политическата система в страната през последните 23 години да се хване за главата.

Стъпка към национализацията обикновено е следствие на силен политически или социален натиск в модерни европейски страни, придружена от безброй публични скандали, искове и неустойки.

Тя обаче би изгонила масово малкото чужди инвестиции, на които се дължи ръстът в икономиката в България преди началото на кризата през 2008 г. А те са единственият път към икономически растеж, нещо, което е в основата на желаното нарастване на доходите на населението.

Освен това България има не особено успешен опит с държавното управление на големи гружества. „Кремиковци“, БДЖ и ВМЗ илюстрират безсилието на подобно управление, което не би довело до нищо друго освен фалит или скъпо поддържане на раздути неефективни структури, което пак удря по гръбна на всеки ганькоплатец. Въпреки национализацията на 3-те фалирали банкови институции, дори Исландия не отрича принципите на капитализма. Фирмите и институциите, които са вземали лоши решения, трябва да се оставят да фалират и на тяхно място да дойдат нови по-добри. Именно така икономиката ще просперира, което е и основен принцип за саморегулацията на пазара.

Затова исканията трябва да бъдат разделени в категориите на възможни и такива за доброто на България, и от друга страна - в графата на онези, които не са възможни и не са за доброто на страната. В първата графа спадат усъвършенстване и регулиране на управлението на монополите, ефективност и независимост в работата на регулаторните органи и стимулирането на отварянето на пазара за повече участници. Във втората

С приближаването на изборите протестите стават все по-рехави, а партиите успяха да увлекат част от лидерите. Други водачи пък обявиха създаването на собствена формация

графа спада национализацията, най-малкото, защото тя няма да доведе до поевтиняване на тока. Да не изброяваме многобройните финансови последици за страната.

Същата е ситуацията и около идеята Трети и Четвърти блок на АЕЦ „Козлодуй“ да бъдат пуснати незабавно, каквито радикални искания се чува в последните месеци. Технически подобна идея може и да е напълно реализуема. Но в политически план тя би могла да постави на карта членството на страната в Еросъюза, или най-малкото би означавала редица финансови санкции и загуба на европейски фондове.

Към списъка с неизпълнимите обещания спада и заявката за рязко увеличаване на доходите. Да, минималната заплата може да стане 1000 лева, но само ако има хиперинфлация, а годината е 1997-ма.

Извън иронията обаче, ако се влезем дълбоко в предложението, то подобно нещо би било възможно, ако се започне масово печатане на пари. В условията на валутен борг обаче това не е позволено, което води до извода, че всички политици с подобни възгледи биха премахнали борда, или поне биха го поставили под заплахата. Именно валутният борг въведен през 1997 г., води до макроикономическа стабилност, свалянето на инфлацията от 300% до нормални стойности, ръст на БВП и инвестициите и рязко намаляване на съотношението държавен дълг към БВП.

Има обаче и последователи на тази теза, които забравят, че печатането на пари е много рисково,

а България е малка страна, която няма природен ресурс за самостоятелна икономика, на която веднага ще ѝ бъдат наложени „наказания“. Затова и повечето бизнес организации призоваха да не се допускат дори и опити за преразглеждане на валутния борг, а едно от първите изказвания на новия служебен премиер Марин Райков и на финансовия министър Калин Христов бяха категорично за запазване на стабилността – т.е. паричния съвет.

Какво ще се случи след изборите и каква финансова политика ще водят бъдещите управляващи, засега е трудно да се гадае. Още повече, че предизборните еквилибристики предвещават недостатъчен брой депутатски места на отделните партии, които се предполага, че ще влязат в парламента, за самостоятелно управление. А съставянето на коалиции и намирането на диалог между политическите сили изглежда почти нереално. Тези факти карат мнозина анализатори да предричат една дълга и нескончаема спирала от последователни избори и по-дълго от очакваното управление на служебния кабинет „Райков“.

Всички тези факти водят до оформянето на един от най-вероятните сценарии – в момента страната е в обществен, икономически и социален хаос. Хаос, който сблъсква реалната и икономически покована система с нереални и крайни намерения, чиито негативи са далеч по-сериозни и трайни. Хаос, който подменя първоначалната идея на протестите с привидна промяна, яхната от гемагози.

cacharel

ПРЕДСТОЯЩО ОТКРИВАНЕ

PARADISE CENTER

бул. "Черни връх" 100, София

www.cacharel.bg

Кипърските граждани останаха без пари в брой, след като банките затвориха за повече от седмица, а банкоматите пускаха ограничени суми. Това почти успя да върне оборота до натурална размяна

Спиралата

ВЛАДИМИР МАЛЧЕВ,
ИП Бул Тренд Брокеридж

След дълго отлагане на неизбежното, Кипър очаквано стана поредната страна в Европа, която трябва да бъде спасявана от партньорите си в еврозоната и от МВФ. Алтернативата бе неконтролирани фалити в банковата система, включително на двете най-големи банки, както и разпаднаването на икономиката с тежки последици за страната, включително напускане на еврозоната. Кипърските политици бяха слаби и недалновидни. Те водеха страната си към сегашното ѝ състояние чрез следваната дълги години политика на популизъм и флирт със съмнителни капитали и икономически интереси, но в крайна сметка проявиха инстинкт за самосъхранение, ясно осъзнавайки, че пътят е свършил и пред тях е само пропастта.

Досега по един или друг начин спасявани бяха Гърция, Португалия, Ирландия, Испания и други. Всички тези най-нови икономически фалити имаха общи, но и индивидуални характеристики и всеки от тях трябва да се изучава още в училищата, защото е очевидно, че грешките се повтарят, а грешки се правят от хора – управляващи и управлявани. Предвид сегашната ситуация у нас уроците от тези кризи са задължителни и за България.

За да се стигне дотук, в Кипър бяха направени няколко много тежки грешки в последните 15

години. Банковият сектор нарасна толкова грастично, че се стигна дотам активите на банковата система да надхвърлят годишния БВП на страната над 7 пъти. Видно и с просто око е, че подобна ситуация не е устойчива в дългосрочен план и носи огромен риск за цялото стопанство. За сравнение в еврозоната активите на банките са малко под 3.5 пъти по-големи от БВП на валутния съюз за миналата година. Това е и отправната точка за малката островна държава в следващите години.

Допускането на този голям банков дисбаланс в икономиката на Кипър вървеше ръка за ръка с втория голям проблем на тази огромна банкова система, който е структурен. От една страна, банките създадоха опасно голяма експозиция към сриващата се Гърция, а в същото време се финансираха основно от депозити с неустойчив външен произход. Дълговото финансиране от частни институции и лица почти не е застъпено в банковите баланси в Кипър, т.е. получава се така, че след акционерите няма кой друг да плати сметката, тъй като рискът в преобладаващата си част е в депозантите. Като данъчен рай и добро поле за прикриване на богатства със съмнителен произход, Кипър се характеризира с банкова система, която е финансирана много сериозно от чужди депозити – по последни официални данни 27.5% от активите на банковата система, или 34.7 млрд. евро, са с произход извън еврозоната.

Реално обаче процентът е още по-голям, тъй като основателно може да се предположи, че значителна част от останалите депозити в системата са на регистрирани в Кипър компании, изцяло притежавани от чужденци, преимуществено руснаци. Съвсем логично, за да подгае ръка на Кипър, Северна Европа поиска тези големи чуждестранни депозанти да поемат част от сметката. Кои би искал да спасява съмнителните пари на руски олигарси?

Третият ключов проблем на Кипър – спекулативният имотен балон и огромната зависимост на банковата система, на икономиката и на държавните финанси от него. Очевидно имотните балони, които заразяват банковата система и икономиката на една страна, се превръщат в общ знаменател за много от кризите, сплетели различни страни през последните години.

На последно място, но не по значимост, бих наредил друга още по-обща черта на кризите от последните 5-6 години, която наблюдаваме и в Кипър – политиките създават дългогодишна практика на постоянните дефицити, раздуване на държавата и нейното влияние в икономиката, популизъм и развъртаване на гражданите. По данни на МВФ 16 поредни години, включително и през 2013 г., кипърската държава прави бюджетни дефицити – средно 4.2% от БВП. За тези 16 години разходите на правителството нарастваха

ФОТО: ЕПА/БГНЕС

Масови протести срещу условията на Тройката изпълниха улиците на страната

Кипър

Управленски грешки доведоха страната до избор между по-голямото и по-малкото зло, а спасителният план още нищо не е спасил. Топърва реализацията му ще срещва доста трудности, а икономиката ще се трансформира с години, съпроводени с икономически спад, безработица и обедняване. Уроците от тази криза обаче са задължителни и за България

непрекъснато, с изключение на последните две, а ръстът за периода е цели 166%, а в същото време преразпределението през бюджета е нараснало от 37.6% до 46.8%. Вместо в добрите за икономиката години правителството да трупа излишъци и резерви, то е продължавало да налива масло в огъня на балона, който накрая логично се пука, а държавата не разполага с никакви подходящи инструменти да реструктурира банките си.

Кипър е още една причина да си извадим необходимите поуки, особено в светлината на политическата надпревара за по-щедри и по-щедри предизборни обещания. По реда на кипърския опит:

- Процесите в банковата система трябва да се следят непрекъснато както от БНБ, така и от правителството, които да действат активно и антициклично, за да се избягва прегряване, прекомерен системен риск за икономиката или надуване на балони в отделни сектори;

- Горещите пари носят със себе си усещане за бързо увеличаване на стандарта, но не са устойчиви и носят риск в дългосрочен план. Затова трябва да се следи тяхното движение и да се контролират процесите, които възникват в икономиката, благодарение на такива пари;

- Постоянните бюджетни дефицити не са панацея за развитие на икономиката и повишаване на стандарта на населението. България вече четири последователни

години прави бюджетни дефицити и няма основание да се твърди, че те са довели до нещо добро. Средният бюджетен дефицит на България за последните четири години беше 2.7% от БВП и няма никаква разумна причина да се счита, че увеличаването на дефицита, с да речем още 1% от БВП, ще донесе някакви ползи за обществото, точно обратното;

Да се върнем на Кипър и взаимодействието му с Тройката. Тъй като икономиката на острова е малка и несъществена за Европа, а руските капитали, на които се крепи, меко казано не са приоритет за европейските лидери, първоначално те подходиха доста грубо и необмислено към проблема, като посегнаха на всички депозити, включително гарантираните до 100 хиляди евро. С това много глупаво решение Европа бе на път да извади проблемите от острова и да ги разнесе върху останалата балансна част от континента, поставяйки под угроза и без това крехкото доверие на обществото в банките. Създаде се опасен прецедент, при който депозантите, включително и малките, разбраха, че нищо не им е гарантирано. Особено опасно е това за банковите системи на Испания, Гърция и Италия. Вторият план, макар да повтаря частично някои от слабостите на първия, все пак е доста по-балансиран, още повече, че така или иначе перфектно решение на казуса няма, има единствено много лоши и малко по-малко лоши решения. В

крайна сметка се избира по-малкото зло, но съществена слабост на втория план е, че затварянето на втората по големина банка (Laiki) и вкарването на зравете ѝ части в най-голямата местна банка (Bank of Cyprus) създава прекалено голяма концентрация, което предвещава бъдещи проблеми. Въобще, спасителният план още нищо не е спасил. Топърва реализацията му ще срещва доста трудности, а пък икономиката ще се трансформира с години, които ще бъдат съпроводени с икономически спад, безработица и обедняване.

И от сагата със спасителния план се налага още един важен извод от кипърската криза – в Европа като че ли сега научиха, че депозитите също носят риск. Изглежда само в България има все още знание, спомен и опит от 1996-97 година по отношение на това, че щом имаш спестени пари в банката, не е задължително, че утре ще можеш да си ги вземеш в същия размер или без съществена загуба на покупателна способност. Европа само може да се надява, че случаят бързо ще бъде забравен, планът изпълнен и че скоро някой друг от болния юг няма да закъса отново, защото тогава е много вероятно спестителите да си спомнят какво се случи в Кипър и да се наредят на опашки пред банките. Тогава проблемът няма да е малък и незначителен като в Кипър, а направо нерешим.

**Заглавията са на редакцията*

Приватизацията не е

Ако доказан международен оператор купи контролния пакет акции от „Българска фондова борса-София“ АД, това ще доведе до иновации, но и със собственик в лицето на държавата капиталовият пазар може да се развива възходящо. Това обаче може да стане с ръст на икономиката, доходите и върховенство на закона

ПЕТЪР ПЕШЕВ,
ИП Бул Тренд Брокеридж

Дали да не гразни електората, т.е. от популистики, дали от някакви други причини, едно от последните решения на ръководеното от министър Дянков министерство на финансите бе да се откаже от продажбата на притежаваните 50% от капитала на „Българска фондова борса-София“ АД и 43% от капитала на „Централен депозитар“ АД.

Напоследък често се спекулира относно приватизацията на гържавния дял в борсата. Като че ли се наложи вярването, че приватизацията е единствен възможен модел за развитие на капиталовия пазар, а и за родната икономика като цяло. Опасявам се, че раздържавянето не е панацея и не е фактор за дългосрочното възходящо развитие на фондовия пазар в страната.

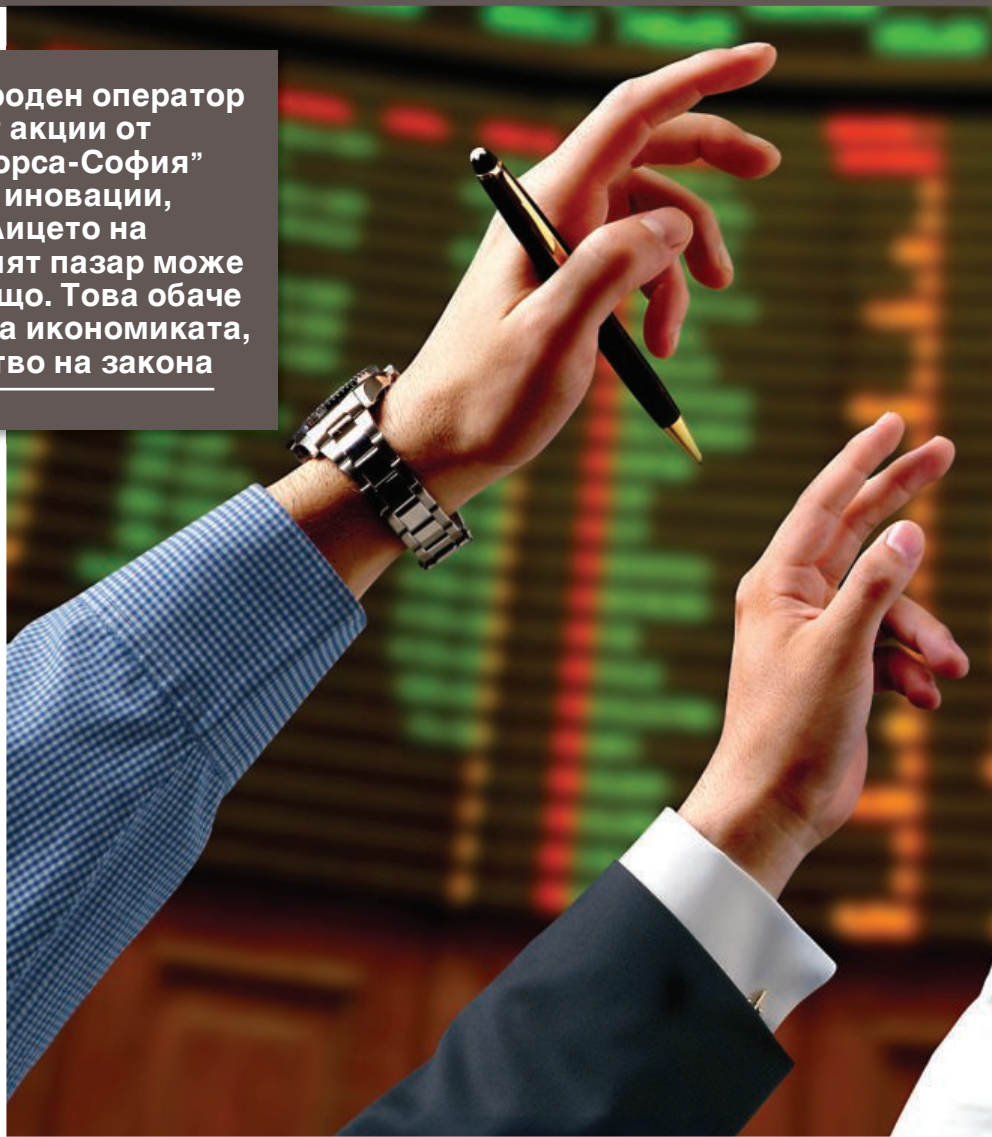
Развитието на капиталовия пазар е функция до голяма степен от икономическата активност и институционалната уреденост на търговията с ценни книжа, както не са маловажни и финансовата култура на населението и нивото на професионализъм на предлагащите небанкови финансови услуги. Борсовият оператор и техническите средства са само необходимата инфраструктура, но не са двигателят на растеж за капиталовия пазар. Не трябва да забравяме, че в момента в институцията българ-

ски капиталов пазар има дефицит на доверие, и в това вина имаме всички ние (участниците). Доказателство за това е, че SOFIX е отдалечен на 80% от върха си, а редица мажоритарни собственици смятат, че миноритарите са им васални. Нарушеното доверие няма да се възстанови чрез приватизацията или пък с магическа пръчка.

Нормативната уредба и спазването ѝ, защита на миноритарните акционери, икономическата обстановка, лихвите по депозитите, инфлацията, динамиката при чуждестранните портфейлни инвестиции са все променливи, които

според мен са с по-силно влияние върху текущото и дългосрочното развитие на капиталовия пазар. И сега ползваме една от най-модерните платформи за търговия - XETRA, и сега относително лесно чуждестранен инвеститор може да стъпи на родна инвестиционна почва посредством поделенията на чуждестранните банкови институции, опериращи у нас, или директно чрез небанковите инвестиционни посредници. Разбира се, ако купувач е някой доказан голям борсов оператор, това посредничество ще се улесни още.

Няма проблем и гържавата да

панацея за борсата*

остане собственик на контролния пакет. Пример е борсата в Сингапур и притежаваният от гържавния инвестиционен фонд Temasek контролен пакет. Да, някой ще каже „нерде София, нерде Сингапур”, но Южноазиатската гържава от слабо развитата икономика се превърна в мощна такава и в най-развита финансов център в Азия, и то само за няколко десетилетия. Така че извинение не може да има за внедряването на нови технологии и разширяване палитрата от финансови инструменти, както и за усилията за повишаване на ликвидността. Дори и Deutsche Borse или

London Stock Exchange да е следващ собственик на БФБ (при евентуална приватизация), не вярвам да сме голям приоритет на германците или англичаните заради малките обеми, които реализираме, и гъргия път, който трябва да извървим, за да се превърнем в развит пазар, което до голяма степен се предопределя и от степента на икономическо развитие.

И в момента от БФБ са инициатори на идеи и промени, които имат за цел да доближат стандартите за правене на бизнес до установените от развитите капиталови пазари. Повтарям се, но

доходите, степента на икономическо развитие и върховенството на закона са в права зависимост с равнището на развитие на капиталовия пазар в страната, като връзката е и обратна. А това, че гържавата е най-голям акционер в нея, не може да е удобно извинение за

незадоволителното състояние, в което се намира родната борса в момента.

Спор няма, че за превръщане на България в модерна икономика на знанието и високите технологии е необходимо да притежаваме развит капиталов пазар, който да е работеща алтернатива на банките за посредничество между свободните пари и инвестиционните проекти, както за да могат фирмите по-добре да управляват ликвидността си и капиталовата си структура, така и домакинствата да могат по-добре да управляват спестяванията и инвестициите си.

В обобщение мога да кажа, че ако доказан международен борсов оператор купи контролния пакет акции от „Българска фондова борса-София” АД, това ще доведе до иновации в сферата на финансовите услуги, но и със собственик в лицето на гържавата капиталовият пазар може да се развива възходящо, т.е. приватизацията не трябва да е дневният ред на участниците на капиталовия пазар и на гържавата въобще. Отделно евентуалните приходи от борсовата приватизация, които ще постъпят по сметката на Сребърния фонд, няма да са повече от няколко десетки милиона лева, т.е. капка в морето на фона на 30-те млрд. лева годишни бюджетни разходи (прогноза за 2013 г.) и на фона на 2-та милиарда лева активи на Сребърния фонд.

*Заглавията са на редакцията

ФОТО: ЕП/БГНЕС

След Ел Команданте

С кончината на Уго Чавес дойде краят на една епоха. От това накъде ще тръгне Венецуела – четвъртият по големина износител на петрол, зависи не само разрешаването на политическата криза в страната, но и икономиката на целия регион

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

Президентът на Венецуела Уго Чавес почина в началото на март след почти двегодишна борба с рака. Така за страната приключва една епоха, белязана от 14-годишното бурно управление на Ел Команданте, което му спечели страстната подкрепа на бедните, но и противоречиво до непримиримост възприемане от страна на западните политически и бизнес лидери.

Голяма част от населението на Венецуела го приемаше като месия и грижовен баща. Уго Чавес завоюва уважението на собствения си народ и бе издигнат в култ. В последното де-

сетилетие той се превърна в лицето на латиноамериканския радикализъм и духовен наследник на Хуан Перон и Фидел Кастро. Сега Чавес е на път да се превърне в мит. Във въображението на своите опечалени поддръжници той може да заеме място, подобно на това на Че Гевара - още един мъченик на революционната левица.

Новината за смъртта на Чавес беше съобщена от вицепрезидента Николас Мадуро по националната телевизия. По време на обръщението Мадуро беше заобиколен от целия кабинет. По улиците във Венецуела излязоха хиляди поддръжници на Чавес, които през плач скандираха „Да живее Чавес!“, „Революцията продължава!“ и „Ние сме Чавес!“.

На 8 март започна гържавното погребение на Уго Чавес. Огромна тълпа изпрати лидера си пред Военната академия, където бе изложено тялото му. Много от тях бяха облечени в червения цвят на управляващата социалистическа партия, носеха портрети на Чавес и вееха националния флаг на Венецуела. Върху ковчега на Чавес бе положен мечът на националния герой на страната Симон Боливар, лидер на движението за независимост през XIX век. Почетен кръг от лидери на Латинска Америка и Карибите бе оформен около тленните останки на венецуелския президент. Съболезнованията си поднесоха лидерите от Бразилия, Еквадор, Колумбия, Боливия, Перу, Мексико и Уругвай. Сега десетки хиляди искат тялото му да бъде положено в почти завършения мавзолей за останките на героя на латиноамериканската независимост Симон Боливар.

Вицепрезидент Мадуро се обърна към народа и заяви, че това е момент на дълбока болка. „Командире, благодаря ви толкова много от името на хората, които защитихте“, посочи Мадуро в речта си. „Не позволявайте на никого да ви убеди, че Чавес си е отишъл. Той винаги ще бъде с нас“, обърна се към хората лидерът на Конгреса в Каракас Диосдадо Кабело.

Историята на Уго Чавес започва в малка къща в селски район, където той е отглеждан от баба си. Изгрява на политическата сцена след неуспешния опит за преврат през 1992 г., който го вкарва в затвора, но пък печели бедната маса венецуелци заради решителността му да постави петролното богатство в услуга на хората. По-късно създава собствена партия и печели изборите през 1998 г.

През 2002 г. Чавес бе за кратко свален от власт с преврат, но се завърна триумфално, след като неговите поддръжници излязоха по улиците. Той успя да построи силно централизирана политическа система и създаде буквално култ към личността си. Чавес умело се възползваше от разединението на опозицията в страната.

Вътрешната политика на Ел Команданте ще се запомни с незначитане на неолибералното разбиране за правото на неприкосновена частна собственост. Символ на управлението му ще останат национализацията на предприятията и природни ресурси, включително

Тълпа изпрати ковчега на лидера до мястото на поклонението

най-големите промишлени отрасли – петрол, златодобив, енергетика и телекомуникации минаха на разпореждане на държавата. Чавес увеличи сериозно и ролята на държавата в икономиката и наложи строг контрол на цените и обмяна на валута.

Като президент Уго Чавес променя националния печат, националното знаме и дори името на страната, която сега се нарича Боливарска република Венецуела. От 9 декември 2007 г. той променя и часовата зона във Венецуела на 4,5 часа преди Гринич - прецедент, какъвто няма нигде по света.

Той въвежда закони, които разширяват и утежняват санкциите за публикуване на „обиди“ срещу правителството, забраняват разпространението на послания, „предизвикващи тревога сред населението“, и позволяват произволното спиране на електронни медии.

Външната политика на Чавес е насочена основно срещу империализма и в посока на увеличаване на сътруд-

ничеството с останалите развиващи се страни, за сметка на работата с транснационалните корпорации от САЩ и Западна Европа. През 2008 г. президентът Чавес посещава редица страни като Русия, Китай и Виетнам, но също така и Испания, Аржентина и Бразилия. Русият президент Дмитрий Медведев отива официално във Венецуела през същата година и двете страни подписват редица договори в областта на газо-нефтената промишленост, отбраната и ядрената енергетика на стойност милиарди долари. По същото време се провежда и съвместно военно учение между военноморските сили на Венецуела и Русия. Каракас има и отлични дипломатически отношения с Иран и арабските страни от Персийския залив. В последните свои политически изявления и речи Уго Чавес заявява, че неговата държавна политика във външнополитически план се стреми към създаването на един многополюсен свят, а не на

До последно Ел Команданте се бори с тежката болест. Този кадър бе разпространен от венецуелското министерство на комуникациите на 15 февруари. Снимката е направена в болницата в Хавана, където Чавес претърпя поредна операция. Въпреки това той демонстрираше висок дух, обраден от дъщерите си Мария Габриела (вляво) и Роза Виргиния

Уго Чавес ще остане символ на революцията и баща за венецуелците

еднополюсен с център САЩ.

Неуморимият президент на Венецуела посвети в продължение на 14 години немалко усилия на създаването на латиноамерикански блок, освободен от влиянието на САЩ, за което бе подпомогнат от неизчерпаеми петролни ресурси.

През 2010 година Уго Чавес събщи по информация на гражданин от САЩ, че срещу правителството му работи международна конспиративна схема, а Америка разработва планове за убийството му. Изявлението бе направено по случай 227-ата годишнина от рождението на националния герой на страната Симон Боливар. Уго Чавес ще се запомни и с фразата „Ти си магаре, господин опасност“, която отправя към американския си колега Джордж Буш на 19 март 2006 г. в своето неделно предаване „Ало, президентът“.

След редица политически съюзи, възнаградени от здрави икономически връзки, Латинска Америка успя да се дистанцира от Вашингтон, отбелязват анализаторите, които считат, че е твърде слабо вероятно да се появи друг латиноамерикански лидер, способен да играе ролята, която си бе отредил венецуелският президент. „Това, което отличава Чавес от самото начало, е, че Венецуела беше твърде малка за него, той се стремеше към международна сцена“, смята Майкъл Шифтър от Вашингтонския изследователски център Междоамерикански диалог.

С помощта на огромните петролни ресурси на Венецуела изгради съюзи и задейства механизми за сътрудни-

чество и интеграция в региона като Петрокарибе, Алба (Боливарската алтернатива за Америка), Унасур (Съюз на южноамериканските нации) или Селак (Общността на латиноамериканските и карибските държави). Пример за това са привилегированите политически и икономически отношения между Венецуела и Куба, които включват размяната на 100 000 барела петрол на ден срещу помощ от 40 000 лекари, фелдшери и медицински сестри от страна на Хауана.

Куба не е единствената силно зависима страна от венецуелския петрол. Други такива са Никарагуа, която получава 10 милиона барела петрол годишно и социални помощи, и Уругвай с между 6 и 8 милиона барела петрол годишно. Венецуела е един от най-големите производители на суров петрол и е член на Организацията на страните износителки на петрол (ОПЕК). Според венецуелските власти страната разполага с около 300 млрд.

барела нефт - най-големите запаси в света. Производството и износът на суровината осигуряват около 90% от постъпленията в твърда валута на хазната. Въпреки това инфлацията е над 20%, а около 30% от населението на Венецуела живее под прага на бедността.

Директорът на Центъра за изследване на кубинската икономика в университета в Хауана Еверлени Смар Перес обаче смята за слабо вероятно да настъпи рязък спад в икономическите отношения между страните и Венецуела. След съобщението, че Чавес е починал, цената по фючърсите за доставка на петрол през април в САЩ се понижи до 90,72 долара за барел, което е с 10 цента по-малко от цената, на която се сключваха договорите ден по-рано. Тази сравнително безмълвна реакция на петрола означава, че дългосрочната перспектива пред пазара не е особено вероятно да се формира според краткосрочните политически въздействия в Каракас.

Смъртта на Чавес обаче поставя четвъртия по големина износител на петрол в дългосрочна политическа криза. Макар и управлението на страната да бъде поето от посочения като наследник на Уго Чавес вицепрезидент Николас Мадуро, предстоят извънредни избори за нов държавен глава. Мадуро ще е кандидат на управляващата Едина социалистическа партия на Венецуела. Въпросът е обаче дали може да оцелее чавизмът след лидера си. Някои от най-големите съюзници на Венецуела и комунистическата система вече започнаха радикални реформи.

Куба прие нов данъчен кодекс в средата на 2012 г. и се обяви за смекчаването на регулациите за някои дър-

Наследниците

Енрике Каприлес:

Енрике Каприлес, роден на 11 юли 1972 година, е венецуелски политик и адвокат. Завършил е католически университет. По професия е адвокат, специализирал се в икономическото право. От 2000 г. до 2008 г. Каприлес е кмет на община Барута в Каракас. През ноември 2008 г. той е избран за губернатор на Миранда, побеждавайки Диосдадо Кабело. Каприлес е кандидат на опозицията за президентските избори във Венецуела през 2012 г. Той е внук на оцелели евреи от Холокоста по майчина линия и се самообявява за вярващ католик.

Чавес демонстрираше близко приятелство с кубинския лидер Фидел Кастро, който преди няколко години също бе достигнал от здравословни проблеми и сдаде властта на брат си Раул

ЕТАПЪТ НА СЪВЕЩАНИЕТО

жавни компании. Други от тях пък вече са реструктурирани в кооперации. Тези стъпки илюстрират плановете на Куба за пропазарни реформи. Кодексът постепенно ще замени старата система в съветски стил и в крайна сметка ще наложи на всички кубински граждани да плащат данък върху доходите си и върху недвижимите имоти за първи път от 60-те години насам.

Смъртта на Чавес заплашва не само политическата стабилност на Венецуела, но и многомилиардните договори с Русия и Китай. Президентът на Иран Махмуд Ахмадинежад пък е притискан чрез икономическите санкции, наложени от САЩ и ЕС, за промяна в режима в Тегеран. Самият Ахмадинежад призна, че наказателните мерки са довели до забавяне на темпа на икономическо развитие и са нарушили външната търговия на страната.

Гражданската война в Сирия придобива все по-ожесточен характер и там режимът на страната е практически обречен. Чавес бе един от малцината

чуждестранни съюзници на сирийския президент Башар ал Асад в борбата му с бунтовниците в Сирия.

Така вътрешнополитическата сцена на Венецуела е представена от две имена - това на вицепрезидента Николас Мадуро и опозиционния лидер Енрике Каприлес.

Мадуро е близък съюзник на Чавес от години и би било малко вероятно да направи сериозни промени в политиката на покойния вече президент, въпреки че в някакъв момент може да се опита да облекчи напрежението между правителството, инвеститорите и САЩ. Резултатите от социологически проучвания показват, че той има сериозна преднина пред основния си опонент Енрике Каприлес, който обаче спечели изборите в провинция Миранда и в момента е неин губернатор. Все пак сегашният вицепрезидент е предпочитан наследник на Чавес и се радва на подкрепата на работническата класа.

Каприлес от своя страна се стреми

да бъде умерен и води кампанията си без директен сблъсък с идеологията на Чавес, за да не настрои срещу себе си слоевете, които до голяма степен подкрепят политиката на покойния президент. Любопитен факт е, че и двамата са били в затвора. Покойният президент - за неуспешен военен преврат през 1992 г., а опозиционният лидер - за безредици пред кубинското посолство по време на кратък опит за сваляне от власт именно на Чавес 10 години по-късно.

Каприлес вече призова за единство сред венецуелците и предложи съболезнованията си на семейството на Уго Чавес и неговите поддръжници веднага след смъртта на президента. „В подобно трудно време трябва да покажем дълбоката си любов и уважение към нашата Венецуела“, заяви той. „Моите съболезнования на цялото семейство и всички последователи на президента Уго Чавес. Апелираме за единство сред венецуелците“, добави Каприлес.

„Чавес представлява пътя на социализма. Една държава, която иска да е господар на всичко. Аз съм пътят на прогреса“, казва Каприлес, който иска да прилага във Венецуела бразилския модел, според който държавата и частният сектор съчетават усилията си.

Евентуална победа на Каприлес би довела до много сериозни промени в политиката, които ще бъдат приветствани от бизнеса и чуждестранните инвеститори. Той обаче се очаква да действа с повишено внимание, за да избегне риска от политическа нестабилност и насилие.

Така смъртта на Уго Чавес издига на преден план битката на вътрешнополитическата сцена във Венецуела и изпитанията пред чавизма. Лидерът на страната обаче ще бъде запомнен като поет, военен от специалните части, като революционер и Робин Худ, както описва сам себе си, и като човек от народа, говорещ на неговия език. Ще бъде запомнен и като оратор, който регистрира 2000 речи с обща продължителност от цели два месеца за периода между 1999 г. и 2010 г. Уго Чавес безспорно притежава истински усет за спектакъла, като успява успешно да обедини венецуелския народ около своята „боливарска революция“. Той остава и бащата-основател на революционния импулс в много страни.

Николас Мадуро:

Николас Мадуро е роден на 23 ноември 1962 г. в Каракас, Венецуела. Посещава държавна гимназия през 1980 г. Започва политическата си кариера още докато работи като шофьор на автобус. Считан е за един от основателите на Движението Пета република, но най-голямото му политическо постижение е важната роля, която изиграва в освобождаването на Чавес от затвора през 1994 г. От март 2013 г. е временен президент на страната. Бил е заместник-председател на Венецуела от октомври 2012 г. и министър на външните работи от август 2006 г. до януари 2013 г. Описван е като "най-способният администратор и политик от вътрешния кръг на Чавес и логичен негов наследник".

Кристиан Кръстев: Стабилизираме БДЖ

Сред основните ни задачи е да не допуснем забавяне на проекти, казва министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията

ТАНЯ КИРКОВА

- Г-н Кръстев, в интервю наскоро казахте, че ставате и лягате с проблемите на БДЖ. Вече по-спокойно ли ще спите, след като взехте трудно решение за промени в управлението на железниците?

- Ни най-малко не съм се успокоил. Това не е последната мярка, която предприемам в БДЖ. Напротив, оттук нататък още по-отговорен ставам към всяко действие на новите хора, които съм поставил. Защото това е вече пряко ангажиране към управлението - изборът на тези хора е мой. Аз съм се спрял на тях.

- Защо избрахте точно тези хора (б.а. – Чавдар Трендафилов - железничар с дългогодишен опит, и юриста Николай Найденов)?

- Не ми беше лесно да се спра на тях. Разбира се, коментирал съм възможните най-подходящи кандидати и с други хора, които ми бяха полезни с познанията и с вижданията си по проблемите на българските железници. Идеята за промяната в Съвета на директорите по-скоро има експертен характер. Старият борд на БДЖ Холдинг се състоеше само от икономисти. Това, което исках да направя, беше да поставя в Съвета на директорите както железничар, така и юрист. Да имам всички гледни точки при всяко вземане на

решение. За да мога да съм убеден, че са разгледани възможните аспекти за взимане на най-правилните решения за оздравяване на дружеството.

Неслучайно слагам железничар, който е започнал кариерата си от младши машинист. Идеята за промяна в Съвета е да имам чисто експертното мнение на човек, който се занимава с експлоатацията и знае проблемите и процесите в дълбочина, за да може да имаме възможно най-широко приети решения. Наистина да се постига гравитно оздравяване на дружеството, а не само да се реже от него и да се предприемат мерки, които, от една страна, изглеждат добре, но от друга биха оцетили експлоатацията и съответно

социалния мир.

- Не пропуснахте синдикатите при търсенето на решение и съюзници за спасяването на БДЖ.

- Истината е, че аз не съм търсил диалога със синдикатите, за да се съюзявам с тях. Срещнал съм се както със синдикатите, така и с кредиторите, така и със служителите вътре в компанията. Диалогът с тези хора е необходим, за да могат да се взимат най-правилни решения. Съобразил съм се с мнението на всички, за да предприема тази мярка за промяна. Тя е в името на последователно допълнително оздравяване на дружеството.

- Кредиторите ще изчакаат ли БДЖ да стъпи на крака?

- Диалогът с кредиторите вече е възстановен. Впечатлението ми

е, че ще бъде проявено разбиране от тяхна страна. Продължаваме да комуникираме с тях. Предстоят ни нови срещи. Мисля, че успяхме да им върнем доверието. Работим по оздравяване на дружеството, което респективно означава изплащане на дълговете.

- Заета да гаси пожари в БДЖ, държавата като че ли поизостава авиацията да се справя сама в кризата и с новите регулации в ЕС.

- Знаете, че авиацията ми е слабост. Предстоят срещи с Асоциацията на българските авиокомпании, ще обсъждаме мерките, свързани със стимулиране на авиационния бизнес в България, както и допълнителни мерки по оптимизация на летищните такси, с които да стимулираме допълнително затоварване на самолетите. В крайна сметка всичко зависи и от превозвачите: колко гъвкави са те? И как маркетират пазара.

Въпреки трудностите, предизвикани от световната икономическа криза, авиацията в България е един от най-стабилно развиващите се и регулирани сектори в транспортната система. Българската авиация отговаря на всички международни изисквания. Също така сме лидери и при предоставянето на аеронавигационно обслужване в Югоизточна Европа.

През последните години големите летища в България се развиват с много добри темпове. След няколко месеца предстои да бъдат открити новите терминали на летищата Варна и Бургас. За да постигнем по-голям напредък в авиацията, трябва да продължим с модернизиранието на летищата в страната и повишаването на качеството на обслужване на пътниците, както и с привличането на нови авиокомпании и откриването на нови линии.

- За Летище София казахте, че концесионерането му не трябва да бъде на всяка цена.

- Разбира се. Няма нищо, което да се прави на всяка цена. Летище София е входът и изходът на България. За да се подготви и прави концесия на такъв огромен инфраструктурен обект, трябва да сме

убедени и да има широка подкрепа на обществеността. Така че в рамките на един служебен кабинет не бива да се стартира подобна процедура. Поне това е моето виждане.

За развитието на летищата в страната разчитаме и на концесионерането. С цел да привлечем инвеститори предвиждаме да актуализираме изискванията към бъдещите концесионери за някои обекти. В момента разглеждаме варианта за отдаването на концесия на цялото летище Пловдив, както и на летище Горна Оряховица. За летище Русе тече процедура по прехвърлянето му към община Русе, която е поела ангажимент да го стопанисва и използва за селскостопанска авиация и атракционни полети. В бъдеще аеропортът може да бъде развит и като малко регионално летище.

- Как ще помогнете на Български пощи?

- Продължаваме действията за финансовото стабилизиране на дружеството. От една страна, „Български пощи“ адаптират дейността си към изискванията на пазара – модернизират станции и ги преместват на по-удобни за гражданите места. Бяха открити пощенски офиси в хипермаркети, метростанции, висши училища и болници. Съвсем скоро един от най-големите сортировъчни цен-

трове, разположен във Варна, ще има нова логистична база, която е на по-голяма площ и на по-удобно място от гледна точка на трафика. Всички тези действия предполагат по-ефективна работа на пощенските служители и по-голяма удовлетвореност на клиентите.

От друга страна, „Български пощи“ непрекъснато предлагат нови услуги, които са ориентирани към пазарното търсене. В момента стартира услуга, свързана с онлайн търговията. „Български пощи“ и „Дойче пост“ подписаха договор за безплатно връщане на купени стоки от германски сайтове. Оптимизират се и логистиката и транспортната дейност на дружеството. Като резултат се икономисват над 142 000 километра месечно.

- Какво е състоянието на проектите по ОП „Транспорт“?

- Почти всички проекти са в процес на изпълнение. Проведени са тръжни процедури и са избрани изпълнители за всички жп проекти и за по-голямата част от проектите в пътният сектор. Вече е в експлоатация вторият проект за изграждане на метрото от „Младост 1“ до „Цариградско шосе“, както и за отсечката от „Обеля“ до бул. „Черни връх“. В ход е строителството на подземната железница от бул. „Цариградско шосе“ до летище София, а линията

до Бизнес парка в кв. „Младост 4“ ще стартира в близките месеци. Започнато е и изграждането на Речен информационен център в гр. Русе.

С други думи, работата по ОП „Транспорт“ върви с добри темпове, като моята цел е да направим цялостна организация, за да може тази година да бъде завършена изцяло АМ „Тракия“, отсечката от Долна Диканя до Дупница от АМ „Струма“ и връзката на АМ „Хемус“ със Софийския околовръстен път. Реално вече е приключено строителството на жп линията Свиленград – турска граница, като изчакваме да бъде издаден акт 16, за да я пуснем в експлоатация. НКЖИ трябва да създаде нужната организация и максимално бързо да завърши и първата отсечка от жп линията Пловдив – Бургас.

Както знаете, повече от 2 млрд. евро се инвестират в България в рамките на ОП „Транспорт“. Европейската комисия внимателно следи всички процеси, които се случват, защото както тяхната, така и нашата цел е тези средства да бъдат ефективно усвоени. Към този момент нямаме поводи за притеснения, защото договорените средства са около 3.8 млрд. лв., което е близо 98% от бюджета на програмата, а разплатените средства са около 1.75 млрд. лв. Основното предизвикателство пред нас е да не допуснем забавяне във физическото изпълнение на проектите.

- Кои са най-важните ви задачи през двата месеца до изборите?

- Едно от първите неща, които трябва да се случат, е да се реструктурират дълговете на БДЖ Холдинг, за да се стабилизира финансово дружеството. Съвсем скоро предстои да бъде създаден кредитен съвет, в който ще поканим представители на основните кредитори на БДЖ. По този начин всички заинтересовани страни заедно ще набелязваме конкретни мерки за спасяването на БДЖ.

Дунав мост 2 е пред завършване и е наша отговорност да подготвим всички процедури и да

финализираме строителството, за да можем в максимално кратки срокове да открием този ключов обект.

В областта на електронното управление високите очаквания на обществото и бизнеса за реални електронни услуги мотивират екипа на министерството да работи на максимум за завършване на двата най-мащабни проекта в областта на цифровата администрация. В момента МТИТС координира тестовете за автоматичния обмен на данни между най-важните регистри в държавата – Търговски, БУЛАСТАТ, Имотен, Кадастър, национална база „Население“. В тестов режим работи и модернизираният портал за достъп до електронни услуги, който ще може да бъде ползван с карта за електронна идентичност. Предстои през май да бъдат представени 100 електронни услуги на министерствата и агенциите; 50 електронни услуги на Столична община; 10 електронни услуги на община Пловдив; свързаност на повече от 30 регистъра с данни в държавата като Имотен, Кадастър, БУЛАСТАТ, Моторни превозни средства, ЕСГРАОН; електронна идентичност на българските граждани; промени в законодателството, които да улеснят включването на администрациите в електронното управление.

В областта на автомобилния транспорт предстои внедряването на няколко дългоочаквани от бранша електронни системи. Съвсем скоро ще заработи системата за

Електронно подаване на документи за издаване на разрешения за обучение на кандидатите за водачи на МПС. Системата ще позволява част от необходимата информация, като данни за фирмата, за превозните средства, за застраховките, за свидетелствата за управление и др., да бъде взимана от други регистри на държавната администрация.

Работи се и по изграждането на електронен регистър на кандидатите за водачи на МПС, както и електронен график за определяне на датите за провеждане на изпитите за водачи на МПС и електронна контролна карта, чрез която резултатите от практическите изпити за водачи на МПС ще се нанасят електронно, като ще е възможно да се проследи и маршрутът от съответния изпит и местата, където изпитваният е допуснал грешка.

Ако трябва да обобща - ще работя за запазване на стабилността на транспортната система и ще продължа всички вече започнати проекти. Познавам основните проблеми в транспорта и с помощта на моя екип ще направим всичко възможно да ги решим.

Единственото, което казах на хората в деня, когато влязох в министерството като министър, е да не се притесняват и да се съсредоточат само върху работата, която имат, защото има много неща, които трябва да бъдат свършени. Ако някой очаква от мен хаос, спрени проекти и ревизии – ще остане излъган.

СЛИВЕНСКА ПЕРЛА

За мъже, не за момчета.

Инвеститорите не са това, което бяха

В годините на криза вложенията в реално производство се увеличават за сметка на тези във финансови услуги

АТАНАС ХРИСТОВ

Дали заради продължаващата вече 5 години световна финансова криза, която прерасна и в икономическа, дали заради научените уроци, или поради някаква друга причина, едно е сигурно - профилът на инвеститорите у нас чувствително се промени спрямо времената преди кризата. Ясно си пролича и на последните награди инвеститор на годината. Почти всички традиционни статуетки бяха обрани от фирми в реалното производство - промишленост и автомобилна индустрия.

Банка или завод

Още при награждаването изпълнителният директор на Българска агенция за инвест-

тици Борислав Стефанов заяви, че профилът на инвеститорите се променя. За новия брой на сп. „Икономика“ Стефанов поясни в какво всъщност се изразява промяната. „В годините преди 2012 г. инвеститорите бяха основно в секторите на недвижимите имоти и финансовите услуги. Аутсорсингът и сега остава интересен сектор, но там нивата на вложения през годините се запазват. Голяма част от компаниите, 60-80%, бяха инвеститори във финансовата сфера и имотите. Имаше и много проекти във възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), докато сега ВЕИ проектите на практика ги няма”, припомни

Борислав Стефанов. Годините на стагнация на капиталовите пазари обаче доведоха до рязко свиване на вложенията във финансовия сектор. Инвеститорите в реално производство обаче останаха, но заради намалелите общи вложения техният дял нарасна неимоверно.

„Вложенията в производство и преди бяха около 1.5 млрд. лв., приблизително колкото са и сега. При многото инвестиции преди кризата, ако те са били 1/10 от всички, в последните години това са общо взето всички, или 100%. Преди ако от 10 инвеститора 9 са били финансови, а един производствен, сега е само единия производствен”, разясни увеличаващия се

менс Енърпрайз Комюникейшън”, поясни, че гнес аутсорсинг бизнесът се характеризира с търсенето на възможности за допълнителна ценова оптимизация, която фирмите могат да получат в локации като София. „Забелязва се и тенденция за свиване или забавяне на планирания растеж на вече съществуващи центрове”, добави Георгиев. Въпреки всичко той е убеден, че

дял на реалния сектор Борислав Стефанов.

Любимият аутсорсинг

Обикновено като се заговори за инвестиции, всеки си представя построен завод или стъпването на аутсорсинг фирми. Вложенията в последните държат нивата си независимо от кризата, сочат наблюденията на специалистите. Кризата обаче не подмина и аутсорсинга. Методи Георгиев, директор на центъра за глобално сервизно обслужване за Централна и Източна Европа и Индия на „Си-

в България този отрасъл все още продължава да се развива интензивно.

Желание за растеж

България не е силно развита в икономическо отношение страна. И това не е новина! Ниската база обаче дава основание да се очаква бурен растеж. За тази цел обаче ни трябвават проекти с висока добавена стойност - в научно-изследователската дейност или сглобяването на готови автомобили например. И тогава отново инвеститорите няма да са това, което бяха. Промяната обаче сякаш ще е за добро.

Борислав Стефанов, изпълнителен директор на Българска агенция за инвестиции

Сега започва ръстът на инвестициите в автомобилното производство

В годините преди 2012 г. инвеститорите бяха основно в секторите на недвижимите имоти и финансовите услуги. Аутсорсингът остава интересен сектор, но там нивата на вложения през годините се запазват.

Голяма част от компаниите, 60-80%, бяха инвеститори във финансовата сфера и имотите. Имаше и много проекти във възобновяеми енергийни източници (ВЕИ), докато сега ВЕИ на практика ги няма.

Основната промяна на инвеститорския профил е, че ако преди голяма част от вложенията бяха във финансовата сфера, недвижимите имоти и ВЕИ проектите, то в момента по-устойчивите инвестиции, с повече работни места, са с по-голям дял. Причината за това може да е, че останалите вложения рязко са спаднали, а не, че ние сме

станали най-добро място за инвестиции в машиностроене или електротехника. Това е като нож с две остриета. От една страна, инвестициите намаляват. От друга обаче, когато се говори за вложения, обикновено си представяме построени заводи или стъпването на аутсорсинг фирми.

Те са останали на същите нива, а в определени сфери дори има засилване на вложенията - например в автомобилната индустрия.

Покрай кризата много от фирмите, които преди произвеждаха всичко в Китай, започнаха да се замислят дали не е по-добре да преместят производството по-близо до вкъщи (Германия и пазарите в Централна Европа). Производствените цени в Китай започнаха да растат - цената на труда се повишава с 20-30%

годишно, недвижими имоти и електричество... всички тези производствени разходи растат.

Специално в производството, поспециално в автомобилната индустрия, не сме достигнали потенциала си. Има над какво да се работи за бъдещ растеж. Има около 20 компании, които оперират в сектора у нас, докато в Германия те са няколко хиляди. Телърва много от тях биха могли да гоудат в България. В сферата на производството на всички компоненти телърва ще растем.

Трябват ни проекти, които са с висока добавена стойност. Обикновено те са свързани с научноизследователска дейност. Ако правим готови автомобили, тогава ще има и по-висока добавена стойност. Почти всички големи производствени фирми вече обявиха, че ще се разширяват. Liebherr миналата година обявиха такива планове, АВВ също, Montipret в Русе строи нови мощности... Това определено е добър знак.

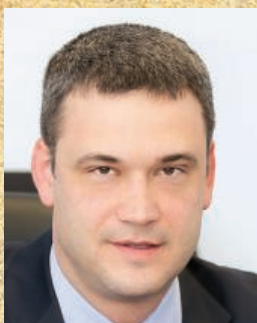
Методи Георгиев, директор на центъра за глобално сервисно обслужване за Централна и Източна Европа и Индия на „Сименс Ентърпрайз Комюникейшън“

Аутсорсингът има потенциал за тройно повече работни места

Отличителната черта на аутсорсинг бизнеса днес спрямо времената на икономически растеж е, че все повече фирми търсят възможности за допълнителна ценова оптимизация, която могат да получат в локации като София. Забелязва се и тенденция за свиване (или забавяне на планирания растеж) на вече съществуващи центрове. Въпреки това в България този отрасъл все още продължава да се развива интензивно.

От гледна точка на бизнеса 2012 г. беше близка до предходните години - растеж и навлизане на някои нови компании. Видя се обаче и сериозен фокус върху намаляване на разходите. За нашата компания това беше година, в която стабилизирахме оперативната дейност и активно се подготвяхме за растежа през настоящата 2013 г.

Аутсорсингът в България вече е в

„зряла възраст“, което носи своите позитиви и предизвикателства. За-ради факта, че вече сме зряла аутсорсинг дестинация, София е по-атрактивна за бъдещи клиенти или компании, отварящи нови центрове. В същото време обаче има и центрове, които започват да губят бизнес. Преместването на клиенти към

други центрове е нормална част от жизнения цикъл на аутсорсинг бизнеса. Кризата помага за утължаване на етапите в този цикъл за България.

Потенциал за растеж има. По различни данни в този сектор са заети около 14 хил. човека. Дискутираме с колеги от бизнеса къде е лимитът - със сигурност имаме все още огромен потенциал за растеж. Очакванията са за 30-50 хил. заети в сектора в следващите години. Поради насищането на IT частта очаквам вълна в ВРО

сектора (business process outsourcing).

В тази трудна икономическа ситуация обаче не са много бизнесите, които се развиват. Аутсорсингът е един от малкото такива. 14 хил. заети са сериозна бройка за сектора, но недостатъчно за икономиката като цяло. Трябва да работим активно в реализирането на потенциала - това са и целите за Българската аутсорсинг асоциация. Компанията, която ръководя в България, е с екип от 165 човека, а за региона, за който отговарям - около 400. Наши клиенти са средни и големи компании като Coca Cola Hellenic, Lufthansa, Visteon... и много други - поддържаме над 140 клиенти в цял свят от центъра в София.

След катаклизмите през последните седмици се надявам 2013 г. да е спокойна от политическа и икономическа гледна точка за България. Това е важно за страната и бъдещите инвестиции. Имаме планиран растеж за центъра в София, който се надявам да осъществим успешно.

Europe's
Best Airline

TORONTO
CHICAGO
NEW YORK
WASHINGTON DC
LOS ANGELES
HOUSTON

SAO PAULO
BUENOS AIRES

ADD COLOUR TO YOUR WORLD

Discover more than 220 destinations
worldwide with Turkish Airlines.

Нашите университети започнаха да привличат хора отвън, след като стана модерно българите да следват в чужбина

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Образованието е бизнес. И ако преброим колко форуми се организират у нас от чуждестранни колежи и университети, които набират кандигати, ще се уверим, че това е твърде сериозен бизнес. Но Министерството на образованието, младежта и науката гледа безучастно как под носа му чужди мисионери привличат платежоспособните българи да учат в чужбина.

Делото на давящите се е останало в ръцете на самите давящи се. На вузовете бе дадена автономия, с това държавата си „изми ръцете“ и осигури спокойствие на чиновниците в министерството. В България има 51 акредитирани висши училища, същевременно страната страда от силен демографски срив, но също така стана модерно да се учи в западни колежи и университети под претекст, че образованието у нас не го бива. Има елитни гимназии, чиито възпитаници на 80-90% отиват да след-

ЛОВЦИ НА СТУДЕНТИ

ват зад граница. Министерството на образованието е институцията, която отговаря за държавната политика в сферата на просветата, но по нищо не личи, че за него съществува подобен проблем. Служителите не са готови да направят елементарна справка, а изготвянето на работещи стратегии за повишаване нивото на средното и висшето образование и за привличането на чуждестранни студенти у нас се оказва висш пилотаж, за който не проявяват усърдие.

„Когато видя чуждестранен студент, не гледам на него като на крачещи 3 хил. евро, които ще подпомогнат нашия ВУЗ. Това са хора, които ще са в нашата страна в най-хубавата част от живота си. Те ще попият от нашата култура и ще станат

„посланици“ на България

Ако добре сме ги изучили, те ще се издигнат. Преди няколко ме-

сеца бях във Виетнам. Там близо половината от министрите са завършили в България, а специалисти с български дипломи са на ръководни позиции в различни компании. Те имат позитивна нагласа към нашата страна и колкото по-рано осъзнаем, че този факт ни отваря врати, толкова по-добре” – разказва проф. Марин Христов, ректор на Техническият университет в София.

По време на социализма в българските висши училища учеха много студенти от т. нар. братски страни. После броят на чужденците, които следват у нас, рязко намаля и постепенно вузовете взеха инициативата в свои ръце, уверявайки се, че в това отношение държавата е по-скоро пас. Битката за студенти в света се ожесточава и видяхме как през миналата година Турция наложи своеобразно „ембарго“ над дипломите, издадени в България. Този проблем бе изкуствено създаден и ректори на наши висши училища виждат в

УНСС разчита основно на студенти от България

това лобисткия интерес на турските частни университети, които никнат като гъби. След като престижът и доверието в българското образование бяха поставени под съмнение, през тази учебна година броят на първокурсниците от Турция намаля драстично, тъй като техният Съвет за висше образование бе взел решение да не признава дипломите, издадени в нашата страна. Но у нас се взеха

ответни мерки и бяха въведени

регистри за студенти и преподаватели

което дава проследимост на документите. Тази система изкарва на светло „калинките“ в българското образование. Вследствие на усилията от страна на висшите училища и държавата на 19 март т. г. легализирането на документи за висше образование в Турция бе възстановено.

Виетнам строи нови университети и предпочита местните кадри да остават там. С държавни стипендии изпращат студенти в Япония, САЩ, Австралия и то в университетите със световен престиж. Оказва се, че виетнамци, завършили техникуми у нас, са намерили такава реализация в страната си, че могат да плащат по 40 хил. долара годишна такса на своите деца да учат в Америка.

„Обучението на чуждестранни студенти показва престижа на държавата, то е показател и за

възможностите на съответните университети”, твърди проф. Ваньо Митев, ректор на Мединския университет в София и председател на Съвета на ректорите. Около 2400 са студентите в МУ-София в момента и това е рекордът в страната. Над 900 от тях са от Европейския съюз, останалите са представители на 57 държави по света. През миналата година са привлечени 50 първокурсници от Италия и тепърва тази ниша ще се разработва. Най-многобройни са студентите от Турция, Гърция и Македония, на четвърто място са младежите от САЩ, а Италия е на пето място. Полагат се усилия за откриване в Швейцария на филиал на МУ-София. В Никозия вече има работещ франчайзинг на този университет. Законите обаче са направени неясно, има куп противоречия, които създават пречки и подводни камъни. „Ние сме на международния пазар и искаме държавата да ни развърже ръцете, за да може да използваме целия свой ресурс. От 7 хил. студенти в нашия университет, над една

С дипломата накъде...

Образователни изложения за обучение в чужбина привличат ежегодно хиляди български ученици, докато родните университети се опитват да запълват все повече места с чуждестранни студенти

трета са чуждестранни. За повечето световни университети 30% чужденци е твърде висока летва, а в два от нашите факултети тази цифра е 50%. Държавата трябва по-сериозно да погледне на тези възможности”, коментира проф. Ваньо Митев. Според него 3 хил. чуждестранни студенти е таванът на ръководения от него ВУЗ, достигне ли се това ниво и селекцията ще започне да става по-прецизна, а съответно и качеството на преподаване ще се повиши.

Годишната такса

за чуждестранните студенти по медицина в университетите в София, Пловдив и Варна е 8 хил. евро, само Плевенският опитва с 6 хил. евро за година да привлече кандидати. Медицинските университети твърдят, че не са в конкуренция, тъй като има силен наплив на млади хора от чужбина, които искат да стават лекари. От целия ЕС само в Румъния таксите за обучение по медицина мерят ръст с нашите, в Унгария са около 10

хил. евро.

1456 са преподавателите в МУ-София. Стремешът на неговия ректор е да се повишава броят на студентите, а не да се съкращават лектори. Предприети са мерки за повишаване на заплатите. За 1 учебен час преподаване на чуждестранни студенти хонорарът е твърде примамлив. Професор в МУ-София вече е с основна заплата около 1700 лв., така например при извънредни часове и лекции на английски преподавателите във Фармацевтичния факултет може да заработят по 4-5 хил. лв. месечно. Само с икономически стимули преподавателите може да бъдат задържани, твърди ректорът.

Мария Драгнева, първата докторантка на проф. Митев, заминала за Харвард през 2002 г., десет години по-късно се завърнала в МУ-София като доцент. Има и други преподаватели, които са натрупали опит в чужди университети, и вече са се установили в София, привлечени от добрите възможности за реализация тук.

МУ-София има амбициозна инвестиционна програма. Държа-

вата обаче нехае и не дава зелена светлина за исканията на висшето училище да строи свои нови сгради и да се развива. „Не искаме пари, настояваме само да не ни пречат със свои средства да създадем модерна база”, настоява проф. Ваньо Митев. Университетът разполага със специалисти, които отговарят за форумите в чужбина, за да организират участията там. Този цаб действа целогодишно и е разработил стратегия за „лов на студенти”, ползва се всяка възможност за пробив на нови пазари. При командировка в Китай са привлели двама студенти и първата ще работят на този необятен пазар.

Щурмът в Италия през април 2012-а

им осигурил 50-те първокурсници за настоящата учебна година.

„За набирането на студенти се води конкурентна битка в цял свят, това е бизнес и всяка страна гледа да привлече повече. Висшите учебни заведения в България имат автономия, но държавата трябва да ни улесни в този процес”, настоява проф. Митев. Междудържавните споразумения за признаване на дипломите със страни като Кувейт и Оман не са подновени, а това възпрепятства приема на студенти от там.

„Държавата трябва да направи законодателството такова, че максимално да ни облекчи да изнасяме обучение навън. Самите университети трябва да положат усилия да се модернизират и да предлагат дисциплини, които се търсят в света. Само така може да привличат студенти от чужбина, но за целта се иска гъвкавост на съответните ръководства. Публично-частните партньорства са вариант висшите училища да използват своя потенциал, за да

Броят на студентите расте

Учебна година	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Български граждани	160 999	152 836	151 589	148 584	155 624	157 554	165 727	163 720	171 619	180 454	183 056	184 187
Чужденци	7 785	7 585	7 613	7 952	8 300	8 652	9 060	9 110	9 472	10 034	10 281	11 079

Източник: НСИ

печелят - препоръчва ректорът на МУ-София. - Има лаборатории, които ако започнат да правят диагностика, това ще е в полза и на университетите, и на клиентите, и на държавата.”

Проф. Митев посочва друг нерешен от предишните управляващи проблем - Народното събрание не намери време да удължи с една година срока за платеното висше образование в България. Така

българите ще учат само по държавна поръчка

ако следващият парламент не направи своевременно промяната. Това нарушава правата на българските студенти, тъй като граждани на ЕС може да кандидатстват за платено обучение, но не и хората с български паспорт. Това може да е допълнителен стимул абитуриентите своевременно да търсят възможности за образование зад граница.

Парите на софийските вузове са в Системата за електронни бюджетни разплащания и лихвите влизат в държавния бюджет, вместо да се ползват от висшите училища. За 5 години МУ-София е загубил близо 15 млн. лв., изчислява проф. Митев. Ректорите на висшите училища ще депозират искане пред министър Калин Христов държавата да не слага ръка върху лихвите по техните сметки.

Университетът за национално и световно стопанство не е така активен в привличането на чуждестранни студенти. В него се обучават млади хора от Албания, Армения, Виетнам, Казахстан, Косово, Монголия, Русия, Сирия, Турция, но най-много са чуждестранни граждани с български произход от Македония, Молдова, Украйна и Сърбия. Редовните студенти в бакалавърската степен са 146, а в магистърската - 7. Повечето студенти от Турция, Албания, Русия и Виетнам се обучават на собствени разходи, предимно в специалностите с преподаване на английски език. Най-силен е интересът към специалностите

Международни отношения, Международни икономически отношения, Маркетинг, Бизнес администрация, Финанси, Икономика на туризма, Застраховане и социално дело. От следващата учебна година в УНСС ще се приемат студенти по десет бакалавърски програми с преподаване на английски език, пет от които са нови.

Пикът на чуждестранните студенти в УНСС

В последните десет години е бил в периода 2003-2007 г. „Преди приемането на България в ЕС в нашия университет на собствени разходи се обучаваха много граждани на Гърция. След 2007 г. с промени в Закона за висшето образование се даде възможност на гражданите на страни от ЕС и европейското икономическо пространство да се приемат и обучават при условията и реда на българските граждани и да плащат такси като български

дипломите”. За привличане на чуждестранни студенти е създаден специален подсайт в главния сайт на университета с богата информация на български и английски език. В УНСС се обучават по един или два семестъра студенти от европейски университети по програмата за мобилност „Еразъм”. През тази учебна година в нея участват 40 студенти от Чехия, Полша, Испания, Италия, Австрия, Турция и Франция.

В Техническия университет в София учат 1700 души от Турция

при малко над 1800 чуждестранни студенти общо. Напоследък привличат и младежи от Евросъюза, като броят им постепенно расте. Дори германци идват да следват технически науки. По програмите „Сократ”, „Еразъм”, „Леонардо да Винчи” годишно над 250 студенти

Бъдещи лекари се упражняват в хирургията

АСОЦИАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ПО МЕДИЦИНА

граждани. Поради факта, че приемът в УНСС е с конкурсен изпит и минимален бал от оценките от държавните зрелостни изпити по математика и български език и литература, рязко намаля броят на кандидатите от страните членки на ЕС”, обяснява Анита Цанева, началник на сектор „Чуждестранни студенти и европриложения към

от ТУ-София имат възможност да се възползват от студентския обмен и един или два семестъра да учат в чужбина. По тази линия идват студенти дори от Южна Америка, а някои избират в София да направят своите дипломни работи.

В ТУ-София има три факултета, в които обучението е изцяло

на английски, немски или френски език. В повечето факултети има възможност преподаването да е на английски, което ги прави достъпни за чуждестранните студенти. Годишната такса е 3 хил. евро. Техническата екипировка и оборудването на лабораториите са в крак с модерните изисквания. Само за два месеца

от началото на тази година имаме спечелени проекти за наг 5 млн. лв., разказва ректорът проф. Марин Христов. Според него всеки университет трябва да повишава качеството на обучение, да подобрява и условията, които се предлагат на студентите. Възможностите за включване на младите хора в повече изследо-

вателски програми е примамливо и е „стръв“ за чужденците. „Въпрос на държавна организация е да се правят повече форуми зад граница, които да набират потенциални студенти за нашите вузове. В момента представители на висшите училища обикалят в чужбина и по свои канали търсят кандидати да учат у нас. Това обаче трябва да е държавна политика, тъй като в последните години се наложи мнението, че е по-престижно да се учи на Запад. Чуждите университети активно се рекламират у нас, но липсват ответните реклами, които да представят възможностите за образование в България”, посочва ректорът на ТУ-София.

Мотивацията на студентите и на преподавателите е решаваща за издигане качеството и престижа на българското образование. Но по думите на проф. Марин Христов това не е работа само на един конкретен ВУЗ, тъй като постоянно трябва да се дават примери на хора, успели чрез добро образование и честна работа да постигнат просперитет.

Студентите от Турция са най-многобройни сред чужденците в ТУ - София

Британци избират Плевен

ГЕРГАНА МАЛКОДАНСКА

Обратно на тенденцията българските студенти да предпочитат образование навън, все по-голям е напливът на чужденци, които се обучават у нас. Подобен пример е и Медицинският университет в Плевен. Само за тази учебна година първокурсниците от чужбина са 117, сред тях 59 са от Великобритания. От Гърция са 13, по 12 са от Испания и Турция, 8 от Германия, 7 от Индия, двама от Франция и по един от Бразилия, Дания, Швеция и Пакистан. Привлечени са от по-ниските такси за обучение в сравнение с тези в чужбина, особено за скъпа специалност като медицината.

Медицинският университет в Плевен е едно от петте висши училища в България, които предлагат обучение по медицина. Той обединява голям комплекс от

лечебни и учебни звена - съвременна преклинична база, болница с голям брой специализирани клиники и изследователски звена с модерно оборудване. Те пълноценно се използват за лечение на пациенти, обучение на студенти, специализация за лекари и за изследователска работа.

Своео образование в МУ-Плевен са получили 582 чуждестранни студенти от 29 страни. В момента броят на студентите е 756 - 387 са от България, 369 са чужденците, като 137 от тях са от Индия. Повече от сто млади лекари, включително 61 чужденци, специализират в клиниките на УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ в града.

„Чуждестранните студенти се набират чрез участието на университета на международни панаури на образованието. Така е направен контакт с агенти,

които се занимават с привличане на студенти от различни страни”, разказва Вирджиния Лазарова, началник Учебен отдел. По нейни думи интересът към МУ-Плевен все повече се увеличава. Проблемът е, че не може да се приемат неограничен брой чужденци, защото учебното заведение има капацитет, наложен от Националната агенция за оценяване и акредитация, който трябва да се спазва. Таванът на общия прием на МУ-Плевен е общо 1600 души. Новото ръководство ще работи за увеличаване на този лимит.

Преподава се на английски. Болшинството студенти са носител на езика, но за останалите има Департамент за чуждо езиково обучение в помощ на студентите, които не се справят отлично с английския. През тази година само 8 студенти са се записали в него.

Плащания за природни ограничения

МЯРКА 211

на фермери в планинските райони

Програма
за развитие на
селските райони
(2007-2013)

Министерство на
земеделieto и
храните

Европейски
земеделски фонд
за развитие
на селските райони:
„Европа инвестира
в селските райони“

Добра кариера, добър живот

Младите хора търсят бързи пари, но все повече стават онези, за които опитът е по-ценен от заплатата

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

На пазара на труда имаше леко раздвижване, но събитията в България накараха много от работодателите да изчакат, за да видят какво ще е развитието на политическата ситуация. Икономиката, макар и бавно, тръгна нагоре, имаше интерес към нови инвестиции в страната, но протестите направиха инвеститорите предпазливи, коментира Светлозар Петров, управител на Job Tiger.

Много се говори за проблемите с високата младежка безработица, но ако на някого му е по-лесно в намирането на работа, това са онези, които са с висше образование. За тях има много повече възможности, стига да проявят упоритост и да ги открият.

IT специалистите намират най-бърза реализация

След тях в класацията на най-търсените професии са икономисти

и финансисти. В секторите, в които има глад за кадри, младите биха могли още като студенти да си намерят работа, макар след 2008-а да отмина онзи бум, когато навсякъде не достигаха хора. Сега препоръката е, още докато са на студентската скамейка, да си търсят стажове по специалността, тъй като те дават представа за реалния бизнес, формират се начални познания и практическите умения, които по-късно са като трамплин за намирането на добро работно място след завършването на висшето образование.

София все още е градът с най-силна икономика и най-ниска безработица. Навсякъде обаче бизнесът предпочита хора с квалификация, но високо се цени и желанието за учене и развитие. Времената не са лесни за никого и натискът за увеличаване на производителността и подобряване на резултатите е огромен. Пазарите не само у нас, но и в чужбина са свити и това налага нови правила на играта, изисква се

Семинарите и срещите с представители на бизнеса са вдъхновяващи за най-младите

много гъвкавост и откриване на нови ниши. Ето защо фирмите са принудени да пресяват кадрите, наетите трябва да имат висока производителност и да са максимално адекватни на ситуацията на пазарите, на които компаниите оперират.

Работодателите, чиито бизнес върви добре, не престават да работят с млади хора. В дейността, свързана с човешките ресурси, голям дял заема

планирането на наследствеността във фирмата

тъй като времето лети, някои навършват възрастта за пенсиониране и се оттеглят, а от друга страна се наемат млади хора, които започват своето кариерно израстване. Чистата пазарна логика и добрите практики показват, че от пазара на труда не бива да се изолират възрастни категории от хора, които имат ентузиазъм или опит, познания, умения и сили да работят.

Работодателите не отбягват най-младите и има ли предвидена позиция за начинаещ, на нея се назначават хора без опит. Ако на такова място се сложи човек с по-голям стаж, той няма да се чувства комфортно, ще започне да се оглежда за възможности в дру-

га компания и няма да се откаже да търси, докато не намери нещо по-добро. Това не е дългосрочно решение. Също така е валиден и обратният вариант - ако на позицията за човек с опит бъде сложен абсолютно начинаещ, той няма да се справи и това може да го обезсърчи, твърдят от Job Tiger.

„Ако искаме хора с конкретни знания и умения, намираме точно такива и ги привличаме. Но напускането на България не бива да се граматизира, тъй като сме част от ЕС и нашият пазар на труда е целият Европейски съюз, макар редица страни все още да поставят пречки и ограничения пред кадрите от България и Румъния. Нека не забравяме, че има хора, които замислят, но има и такива, които се връщат, и

това движение на човешки ресурси не е чак толкова страшно

Ако накъде по света някой предложи по-добри условия на българин с умения и професионализъм, може и да не успеем да го задържим”, обяснява Светлозар Петров.

Със запитвания за работа или стаж към компаниите за наемане на персонал се обръщат както завършили образованието си, така и студенти, главно след втората година на следването си. Студентите първи и втори курс обикновено имат все още недостатъчни познания по специалността и когато търсят работа, тя не е свързана с професията, за която се готвят, а е компромисен вариант. Изненадващо, но една от слабите страни на младежите, която се отчита от много работодатели, е нежеланието за допълнително обучение. А то е доста необходимо при току-що завършилите и въобще при хората без достатъчно опит. В условията на криза всеки може да се окаже без работа. Но все пак най-уязвими са кадрите без стаж, както и онези, които не се развиват, не се справят или напредват бавно. В лоши времена

фирмите искат да задържат най-добре квалифицираните, които се представят отлично на работното място. Затова и младите хора се оказват сред най-застрашените - просто заради ниска професионална компетентност и липса на достатъчно квалификация. Високо образован все още не значи, че е човек с отлични умения. Това, от което се нуждае бизнесът, е висок професионализъм, такива кадри и днес се търсят на пазара на труда. Квалификацията се придобива с опита и допълнителното обучение на работното място, посочват от Job Tiger.

Макар да е криза, или може би защото е криза, начините за правене на бизнес се променят динамично, технологиите също се развиват с доста висока скорост. В резултат на това човек, който се откъсне от професията си макар и за малко, бързо се деквалифицира - буквално за година или две.

Деквалификацията е бич както за хората, които са потърпевши, така и за бизнеса. При наемането им те отново се нуждаят от допълнителни обучения и квалификации, които най-често са за сметка на работодателите.

Темата за

Връзката между образованието и бизнеса

стъпка по стъпка получава развитие. Има диалог между университетите и все повече компании предприемат определени стъпки, които носят позитиви и за двете страни. Но всичко става по-бавно, отколкото би ни се искало, така че има много път да се извърви. От друга страна, връзката с науката и образованието е важна част от усилията за повишаване конкурентоспособността на икономиката. Младите хора също са фактор в този процес и липсата на опит не бива да е пречка за наемането им. Тясно предимство е, че са много по-гъвкави, нямат наслоен опит от миналото, нямат очаквания за неща, които вече не съществуват. За тях пазарът е това,

което е. И ако имат ентузиазъм, необходимата база от познания и желание за учене и за израстване в професията, то налице са всички предпоставки за успешен кариерен старт. Това е и причината за голям интерес и участие в стажантските програми. Стажът е едно от най-добрите и естествени решения на проблема за връзката „бизнес-образование“, напомня Светлозар Петров.

Преди кризата съветът на кариерните консултанти беше, още докато учат, студентите да си намерят подходяща работа, не просто за да си гарантират доход, а опитът да им даде по-добър шанс след завършване на висшето образование. „Има специалности и университети, за които това е допустимо, дори е препоръчително, и такива, в които не е. Много зависи и от финансовите възможности на студентите и семействата им. Минимумът според мен е поне един летен стаж по специалността по време на следването. Тук важи правилото – колкото повече, толкова по-добре“, посочва Светлозар Петров.

И днес студентите търсят работа, която да им гарантира бързи пари. Все още са малко онези от тях, които държат на реализация, свързана със специалността им, за да трупат стаж и квалификация още по време на следването. Добрата новина е, че този брой се увеличава.

Все повече млади хора осъзнават ползите, които им носи бързият

и лесен старт на кариерата след завършването, който е възможен именно благодарение на натрупания по време на следването опит.

Но да видим какво се случва и с компания като Job Tiger, която се грижи за кариерното развитие на младата генерация. Календарът със събития и през тази година е доста натоварен, свитият пазар е предизвикателство за тях, те са живата връзка между бизнеса и младежкия ентузиазъм за работа. И по време на кризата Job Tiger се развива, назначава нови хора и екипът е нараснал на 25 души. Програмата с кариерните форуми върви още по-динамично. „Човекът, който ме вдъхновява“ е друга интересна инициатива, която има за цел да покаже хора, които не са от първите страници. Подборът на кадри също търпи промяна и Job Tiger има още по-голяма активност в тази посока. Работят на високо професионално ниво и компаниите в България имат високо доверие към тях, проверено в практиката.

Щанд на Job Tiger по време на форума „Добра кариера, добър живот“, който бе организиран през март

Форумите за кариерно развитие са шанс за добър старт

Съвети за старт в кариерата

От СВЕТЛОЗАР ПЕТРОВ

1. Колкото и да се говори, че има голяма безработица, в момента има доста свободни работни места, за които се изискват умения и квалификация. Затова на етапа, на който се намирате в кариерното си развитие, се стремете да имате възможно най-добри професионални познания.

2. Не забравяйте, че при наемането на работа изключително важни са т. нар. меки умения - презентирането на собствените възможности и квалификация, владението на чужди езици, компютърната грамотност, както и способността „да се продадете на добра цена“.

3. Сега пазарът на труда е в тежък етап, но е важно да не се обезсърчавате за намирането на работа. Не изключвайте преместването от едно населено място в друго, докато все още нямате обвързаност с деца и семейство, това не е трудно.

4. Бъдете активни, разчитайте на себе си и положете максимум усилия, за да се случи онова, което желаете. Неуспехът не бива да ви демотивира, а трябва да е повод още по-силно да се борите за успеха.

mobile.bg

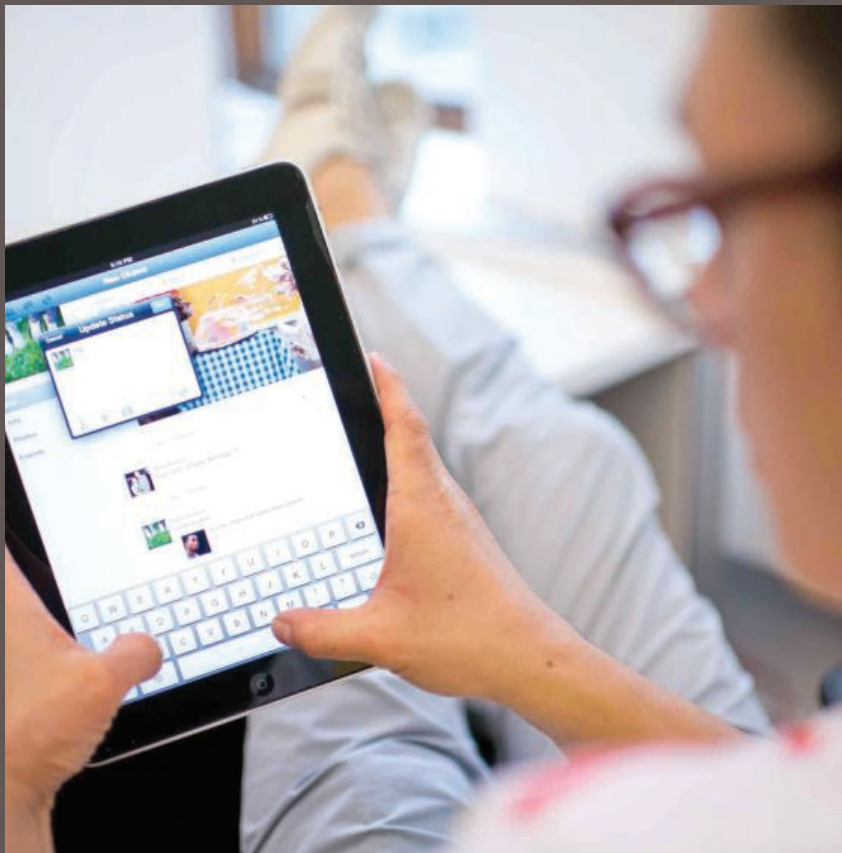
В интернет съществуват десетки поддържащи дейности – от развитие на страници в социалните мрежи, през WordPress инсталации, до попълване на анкети и създаване на продуктови ревюта. Повечето от тях не изискват специфични познания, а добрата новина е, че хиляди чуждестранни клиенти плащат за извършването им.

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

Възможно ли е безработните в България да започнат масово да печелят между 500 лв. и 1000 лв. месечно, запазвайки си достатъчно почивни дни и при това – вкарвайки тези пари от чужбина в българската икономика? На пръв поглед изглежда, че отговорът на този въпрос е отрицателен. И все пак, дали е така? Докато броят на безработните през последните години у нас се увеличава и все повече хора говорят за бедност и мизерия, същевременно нараства една група българи, които са открили начин да печелят добро за българските стандарти заплащане, работейки от домовете си или от кафенета и ресторанти. Без шефове и често без да имат каквито и да е отношения с български бизнес субекти. Тази група придобива популярност с понятието „фрилансъри“ (термин, който произхожда от наемните копие носци в гревността) и най-често включва програмисти, дизайнери, журналисти, PR и маркетинг специалисти, които работят на парче, без да се обвързват с конкретен работодател. Много от тях работят и за българския пазар, но все повече предпочитат да нямат нищо общо с клиенти от България и се фокусират само върху поръчки от чуждестранни компании.

И докато програмирането или уеб дизайнът все пак изискват сериозни познания и не са триви-

На работа

В мрежата

ални, то успоредно с тези технологични подсегменти в интернет през последните години се заражда сериозен

пазар на разнообразни поддържащи дейности

които могат да бъдат извършвани и от неспециалисти. От създаването и поддръжката на страници във Facebook, LinkedIn или Pinterest, през търгуването със стоки в eBay и инсталирането на WordPress сайтове, до наистина тривиални дейности като платено попълване на анкети, създаване на продуктови ревюта, писане на коментари в блогове и много други възможности за работа по интернет.

Някои от тях позволяват на един човек да печели по няколко долара месечно, но без особени възможности за растеж, а други (като например самоиздаването на книги в платформата на Amazon Kindle или създаването на любителски видеоканал в YouTube) имат сериозен потенциал за разширяване на дейността без горна граница на приходите. Общото между всички варианти е, че не изискват сериозни технологични познания и предлагат добри възможности както за отделни физически лица, така и за предприемачи, които успеят да организират повече на брой безработни в работеща бизнес система (тип „ферма за онлайн услуги“) и да се позиционират на международния пазар. И в двата случая българската икономика може да получи спад на без-

работицата и в добавка – приток на свежи пари от чужбина.

Какво е необходимо?

Най-общо три неща: английски език, компютър и достъп до интернет. Разбира се, скептиците веднага биха ме опровергали, че много от безработните българи не разполагат с компютър и често не използват интернет. Отговорът ми е прост: ако човек наистина иска да промени положението си, решения ще се намерят. Агенцията по заетостта организира курсове за придобиване на компютърна грамотност, а желаещите да печелят пари по интернет винаги могат да помолят свои познати да използват временно техния компютър или пък няколко души да съберат средства и заедно да закупят една машина. Още повече че все по-голям брой безработни у нас са младежи, които имат достъп до компютър, използват интернет, запознати са със социалните мрежи, платформите за лесно създаване на уебсайтове като WordPress и инструментите за комуникация, създаване на видеоклипове и други. Дори само те да се възползват активно от възможностите, които предоставя интернет икономиката, ефектът върху обществото ни би бил значим.

Интернет обаче далеч не е решение само за финансовите проблеми на младите хора, нито само на безработните. Доказа-

телство за това е, че през 2012 г. няколко баби от пазарджишкото село Паталеница успяха да наберат близо 11 000 щ. долара през уебсайта за споделено финансиране на проекти Kickstarter.com, като предложиха на всички дарители ... плетени чорапи или терлици. Имено техният проект за създаване на задруга за плетене е и първата българска кампания в сайта, успяла да набере средствата, за които е кандидатствала.

След като се сдобие с компютър и връзка към мрежата, безработният кандидат-фрилансър е добре да направи още две неща: да се регистрира в някоя система за онлайн разплащания (един госта добър вариант е PayPal), както и в многобройните сайтове за freelance поръчки, свързващи изпълнителите на поръчки с чуждестранни компании или физически лица, които имат нужда от техния труд. След това е важно той да бъде активната страна в търсене на нови обяви и в комуникацията с потенциалните клиенти.

Какви възможности предоставя WordPress?

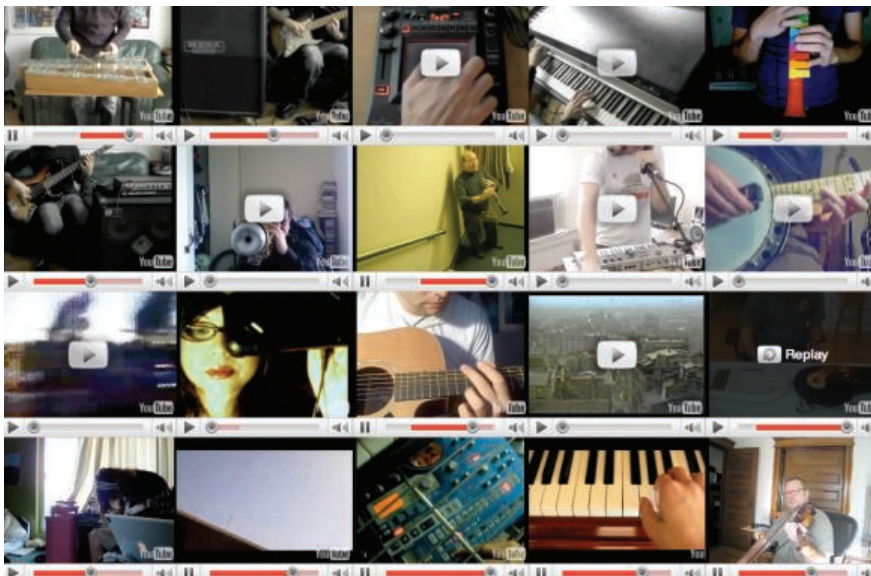
Това е една от най-популярните платформи за лесно и бързо пускане на уебсайт в света, която позволява на човек с много малко опит в сферата и без познания по програмиране да създава самостоятелно пълноценни уебсайтове. Според последните статистики в света съществуват наг

70 милиона сайта, базирани на WordPress, а близо 20% от новите домейн имена, закупувани от нови клиенти, също сочат към WordPress сайтове. Очакванията са тази тенденция да се запази в бъдеще, като се наблюдава плавен растеж през последните 3-4 години.

„WordPress е най-удобната и лесна за работа система от страна на потребителя. Има отделни екипи експерти в ядрото на системата, които се занимават изключително само с ползваемост и достъпност, включително улеснения за хората с увреждания. Тенденцията е новите функционалности да бъдат максимално ясни, лесни и достъпни, а вече съществуващите да се подобряват в същата посока” - посочва Марио Пешев, WordPress инженер и консултант. „WordPress платформата стартира като блог система, но в момента милиони бизнес сайтове, както и немалко големи платформи, електронни магазини и разнообразни онлайн услуги са базирани на ядрото ѝ. Удобният интерфейс за създаване на блог публикации и страници, както и добрата основа за класиране в търсачките, открива много възможности за хора от различни категории, несвързани директно с програмиране и системна администрация: журналистика, дизайн, маркетинг, PR и SEO специалисти.”

Той добавя, че в сайтовете за freelance обяви има десетки хиляди обяви за виртуални асистенти и хора, грижещи се за онлайн идентичността на компании и популярни личности, които се нуждаят само от познания в сферата на WordPress.

Работа в интернет и от дивана може да донесе нелоши приходи

Поддържането на канал в YouTube или създаването на уебсайт в платформата WordPress също са възможност за млади хора да намерят работа

„Навлизането в системата до момента с лесно управление на съдържанието и инсталация на теми и разширения отнема броени дни, най-много 2-3 седмици, за хора с обща компютърна и интернет култура. От тази гледна точка всеки достатъчно опитен да борави с браузър и да сърфира онлайн, може да придобие необходимите умения за системна работа за клиенти по целия свят, свързана със създаване на съдържание, изграждане на прости сайтове, смяна на теми, добавяне на основни разширения - без никакви програмни умения.” Като основни предимства на този модел на работа Марио Пешев посочва факта, че по-голямата част от работата не е свързана с локация и работно време, което позволява и безпроблемното „тестване” на концепцията от работещи хора извън работно време - вечер или през уикенда. „Първоначално те могат да правят това за допълнителен доход, който при придобиване на достатъчно умения и опит може да се превърне в добре платена работа на половин или пълен работен ден” - убеден е младият специалист.

Търговия в eBay

В началото на 2009 г. британецът Марк Радклиф беше обявен за първия „eBay милионер” на Острова, т.е. човек, който е спечелил над

1 милион британски паунда благодарение на сайта за търгове и аукциони eBay. Любопитното в случая е, че младежът не е натрупал това състояние чрез директна продажба на стоки, а обслужвайки други хора, които не са запознати с начина на функциониране на системата. Започвайки дейността в гаража на родителите си и работейки за приятели, които търсят евтини алтернативи за покупки в eBay, постепенно младежът е развил фирма с над 30 служители и няколко хиляди артикула на склад. И ако примери като този са единици, то много повече са лицата, които извършват подобни дейности в по-малък мащаб, но си осигуряват достатъчно приходи за съществуването си.

Погем на традиционните отрасли в мрежата

Ако все пак работата с технологични платформи като

Дори приятно занимание като пазаруването по интернет вместо някой друг може да носи доходи

WordPress не е за вас и предпочитате да се занимавате с нещо традиционно, интернет отново може да се окаже решение. През последните години платформата за ръчно изработени стоки Etsy се превърна в популярно място, в което всеки занаятчия и автор на бижута, картини или други предмети може да си създаде собствена страница и да продава творенията си на целия свят. Не е необходимо предварително заплащане и погодно на eBay сайтът печели единствено процент от осъществените сделки.

За хората, знаещи поне два чужди езика, предлагането на преводни услуги по интернет за чуждестранни клиенти също е възможност. „Българите могат да работят също и като виртуални асистенти за клиенти в САЩ и Австралия, извършвайки различни административни услуги, докато работодателите им спят - например да осъществяват елементарно търсене на някаква информация в Google или други дейности” - посочва Калоян Цветков, програмист и предприемач от Русе, който е работил успешно като фрилансър, след което е успял да създаде собствен софтуерен бизнес. На въпроса, дали всеки българин може да тръгне по този път, той отговаря, че това важи по-скоро за „всеки желаещ българин”. „Основното е, че хората трябва да поемат отговорност за решенията си и за последствията от тях. Никои на никого не е дължен” - добавя Цветков. 🍀

Плащания на фермери в райони с ограничения, различни МЯРКА 212 от планинските райони по Програмата за развитие на селските райони

Програма
за развитие на
селските райони
(2007-2013)
Министерство на
земеделието и
храните

Европейски
земеделски фонд
за развитие
на селските райони:
„Европа инвестира
в селските райони“

2007 - 2013

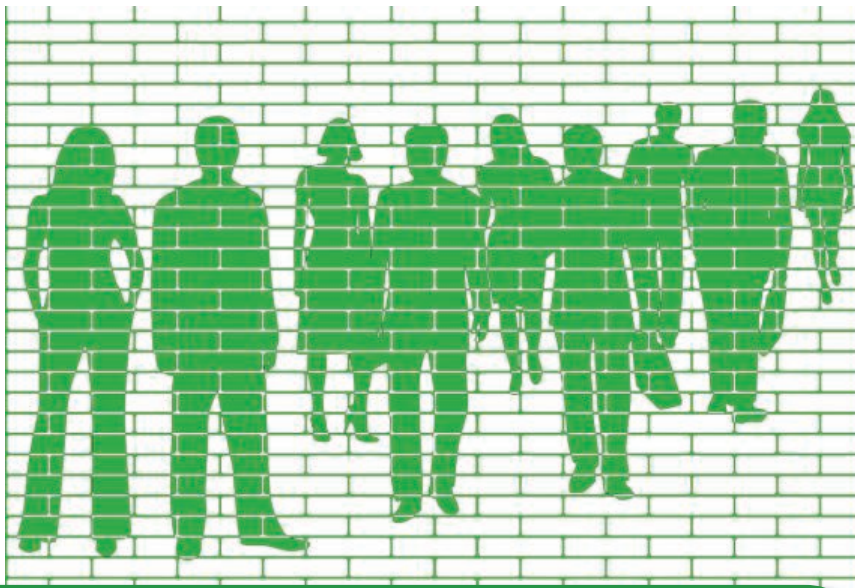

Национален „идеал“ вече е личностната реализация в чужбина, ромският проблем ескалира, изправени сме пред демографска катастрофа, алармира председателят на Центъра за демографска политика Искрен Веселинов

Напливът на роми от Балканите се превърна в източник на напрежение в Западна Европа, тъй като социалните фондове на тези страни вече са под угроза. В богатия Запад на интеграцията на ромите дълго време се гледаше като на проблем, който трябва да бъде решен най-вече в родните им страни. Същевременно не липсваха политически призови, програми за действие и декларации за намерения, насочени към подобряването на социалното им положение. През 2005

г. стартира финансирана от Световната банка програма, наречена „Десетилетие на ромското включване“ - за подобряване условията за живот на ромите в родните им страни, с цел предотвратяване изселването им в богатите европейски държави. Очакванията към програмата изобщо не се оправдаха, парите просто се харчат на вятъра.

Има различни предположения за етимологията на думата „цигани“. Чужди езиковеди я свързват с гръцката асингани, която означава недосегаеми. В България бе развита цяла теория защо трябва да наричаме този специфичен етнос „роми“ и в играта на евфемизми се забрави най-важното – решаването на проблемите, които може да ни изправят пред „Апокалипсис сега“. Това е само едно от лицата на демографския колапс в България, чието ехо се чу първо в Западна Европа.

Изчезваща България

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Най-бедни, най-болни, най-корумпирани, най-нещастни, България влиза в Третия свят, стопява се като нация – така изглежда нашата страна през погледа на редица авторитетни международни институции. Години наред обаче управляващите остават слепи и глухи за проблемите. Ето защо не е учудваща информацията, че се очаква 2-милионният емигрант от 1990 г. насам да напусне нашата страна. Българите заминават и трайно се установяват в чужбина. НСИ отчита поне 500 хил. души като живеещи у нас, а те реално са зад граница. Още през миналата година България спадна под 7 млн. души население и емиграцията е един от основните канали за обезкървяване на нацията. Основен двигател българите масово да напускат страната е липсата на подходяща работа и на достоен живот. Няколко са факторите, които са подтик за заминаване, но като най-основен се очертава факторът „Безнадеждност“. Човек би се примирил с определени несгоди и лишения, дори с по-нисък стандарт, но не и с неуредиците във всяка сфера на живот. Нравствената деградация и разрухата на ценности-

Обезлюдяването на България е равносилно на национална катастрофа, твърди Искрен Веселинов

те е основна причина за демографската катастрофа на България. От години в средностатистическото българско семейство се възпроизвежда схемата „мама, татко и аз“, второто дете е рядкост, а третото е по изключение. Голяма част от демографския проблем е в главите на хората, смята председателят на Центъра за демографска политика Искрен Веселинов.

Пропагане

Центърът за демографска политика съществува вече трета годи-

на. Той обединява личности, които работят основно в научната сфера и за тях това е национална кауза, с която те са ангажирани безвъзмездно. Идеята е да се предлагат добри работещи решения, които държавата да ползва. Липсата на чувателност и ерозията на държавността доведоха до протестите, които са крайно отрицание на властта от една част от населението. Ако властта не интегрира и не създава усещане, че представлява народа, тя е деструктивна. Това е един от факторите за прогонване на населението. От три години се нажежава проблемът с липсата на индексации за парите за майчинство. Средства за това не се намират, но има финансов резерв за самолети трета ръка. България вече поставя негативен рекорд за най-нисък брой новородени деца от 1944 г. насам, днес те са и с една четвърт по-малко от децата преди четири години. Но и последното редовно правителство не осъзна проблема и не предприе никакви мерки за решаването му. Тази загуба на население е равносилна на национална катастрофа, коментира Искрен Веселинов.

Демоничен сценарий или безхаберие

Въпросът е дали това е демоничен замисъл за стопяването на България, или става дума за естествени процеси, които никой не управлява, но и на които никой не се противопоставя... В предсвободенска България хората с финансови възможности са отивали да учат в чужбина и после отново са се връщали в родината, макар

Раждаемостта спада с огромни темпове, второ дете в семейството е изключение, констатира експертите

тя да е в робство, тъй като са смятали, че тук е тяхното място. Докато националният дух и чувството за общност са живи, финансовите несгоди са нещо временно и трудностите се преодоляват. Липсата на национална идея води до липса на обща посока. Животът на Запад е по-погреден, а и там е по-престижно да отидеш. Според Искрен Веселинов националният „идеал“ на голяма част от българите вече е да учат и да намерят работа в чужбина.

Сметки без кръчмар

Тезата, че няма нищо лошо българите да отиват да учат на Запад и там да намират реализация, тъй като по-късно те може да се върнат с натрупан опит и познания, звучи успокояващо, но на практика без население няма развитие. Не може да създадеш добра икономика без достатъчно образование и работоспособно население, което освен всичко е и най-застаряващото в Европа. Разходите на обществото непрекъснато растат, а приходите постоянно намаляват, плащащите стават все по-малко, а на техните плещи ляга огромно бреме и тези хора са принудени да замислят навън, където срещу своя труд да получат по-добър живот. На базата на регистрираните социални и демографски проблеми трябва да се разработят конкретни управленски планове. Икономика и култура без хора не може да се развиват, а и създаването на инфраструктурата се обезсмисля. Печалните реалности показват, че философията на нашата държава е погрешна в своя замисъл и изпълнение на намеренията.

(Не)Благополучието

През последните години факторът, с който се измерва благополучието на една нация, все по-малко е

брутният вътрешен продукт, тъй като той показва богатството на една страна. Това богатство обаче може да е съсредоточено в ръцете на твърде малка част от населението. Затова има и индекс на световното щастие и на благополучието. Така по индекс на благополучието, измерен през миналата година от ООН, страната ни е паднала на 140-о място и е между Чад и Сенегал в проучването, в което са включени 155 държави. Сред измерванията на крайната неудовлетвореност ние сме втори в негативната класация. Дори в Ирак, където все още мирът не се е върнал, хората се чувстват по-удовлетворени от нас, българите. Масовото емигриране се е превърнало в социална напасть. Изследванията показват, че през миналата година масовите протести са нараснали с близо 42% в сравнение с 2011 г., което е израз на безизходицата, до която хората стигат.

Има двоен стандарт в дневния ред на страната – дневен ред на политиците и съвсем друг на обществото. Всеки, който гоиде на власт, забравя какви цели е имал

и какви обещания е давал, преди да влезе в управлението. Затова според Искрен Веселинов се стигна и до тази трета гражданска „революция“ за последните 23 години, която е израз на загубата на доверието във властимащите. Политиците се надяваха, че каквото и негативно да сторят, то ще се забрави, каквото и да не изпълнят, ще им бъде простено. Изборът все е между по-малкото зло, което залага ниска летва за политически амбиции и слаб контрол, когато влязат във властта.

Социалната лавина

Ромският проблем е част от етническите деформации в страната. Никой у нас не знае точния брой на ромите, тъй като е държавна политика цифрите да бъдат занижавани и проблемът да бъде negliжиран. Последното преброяване показва, че ромите са изчезващ етнос у нас, което изобщо не отговаря на реалностите. Световната банка при последното си проучване предупреди, че след по-малко от 6 години 20% от новопостъпващите на паза-

Обезлюдените райони на България стават все повече, вече имаме 183 села фантоми

Демографски калейдоскоп

1. Българското население намаля под 7 млн. души, колкото беше през 1947 г.

2. Броят на новородените бебета е спаднал за последните две години със 17,5%

3. По смъртност на населението (14,32) България зае първо място

в Европа
4. Вече имаме 183 напълно обезлюдени села фантоми

5. В 1398 села и градове (26,2% от всички селища) етническите българи вече са малцинство

6. България е европейски шампион по безработи-

ца (официална 11%, реална 25%)

7. Разходите от бюджета за издръжка на ромите станяха 3,2 млрд. лв.

8. Нарастват социалните конфликти и блокадите; масовите протести през 2012-а са с 21% повече от 2011 г.

9. По благополучие (Wellbeing) падаме на 140-о място от 155 страни и сме между Чад и Сенегал.

10. Намалява интелигентността на нацията (National IQ Scores). Вече сме чак на 47-о място.

Интеграцията на ромите минава през образование, а не през увеличаващи се социални помощи, категорични са от Центъра за демографска политика

ра на труда ще са от ромски произход. Вместо да се вземат мерки, представителите на съответните институции като щрауси заравят глави в пясъка и търсят начини проблемът да бъде прикрит и всички да продължим да плащаме своя данък „роми“. През миналата година 3.2 млрд. лв. са отишли като социални помощи за тази нарастваща популация от хора, които не учат и не работят, която продължава да създава нови и нови попълнения на трудовата борса и пред гишетата за социални помощи.

Забравя се, че интеграция означава образование, култивиране и възпитание на трудови навици. Изучаването на ромски език в училище в никакъв случай не допринася за интеграцията на този етнос. Един от примерите на Центъра за демографска политика е следният: В африканските страни е наблюдаван бум на раждаемостта на маргиналните слоеве, които изяждат стандарта на средния слой от населението. Властите опитвали с финансови стимули да овладееят ситуацията и нищо не помогнало, докато не пристъпили до метода на принудата, който минава през образованието, постигането на определени резултати, на базата на които се получават определени плащания. Този опит доказва, че образованието социализира, същевременно по-високата култура и познание водят до снижаване на раждаемостта.

Нарастващото „малцинство“

Според наблюденията на Центъра за демографска политика на прак-

тика са обезлюдени близо 30% от територията на страната и по тези места започва принудителна „колонизация“ от ромското население. Всички те са маргинали, с ниско образование, опитват да намерят нискоквалифицирана работа, но не правят нищо съществено, за да повишат образованието и оттам стандарта си на живот. Проблемът е, че с отказа да се ангажират с интегриране на ромите, политиките си осигуряват отсрочка за социалния мир, а утре може и да не сме в състояние да плащаме сметката за потушаване на пожара. Проблемът може да ескалира и да завърши с политически рекет от страна на това нарастващо „малцинство“. Държавата не бива да сепарира ромите и да ги учи на цигански език и фолклор, а да ги възпитава, че са част от нашата държава и трябва да се придържат към стереотипите на мнозинството, а не обратно.

Парите за справяне с ромския проблем ги има и в момента, но те се харчат не по предназначение. Професия „циганин“, който разчита на социални помощи, е по-престижна от метач на улица. Една самотна ромска майка с четири деца всеки месец получава по близо 600 лв. социални помощи. Този приход е непостижим, ако тя работи нискоквалифицирана работа. Това е сериозен проблем, пред който всички правителства затварят очи. То е за сметка на работещото население, но и за сметка на самите ромите, които по този начин се обричат на пълна маргинализация. С твърда ръка и повече политическа воля трендът на нарастване броя на неуките гладни и неквалифици-

рани за работа хора може да се пречупи.

Хоризонти

„На третата година от съществуването на Центъра за демографска политика съм почти отчаян, че най-сетне може да се вземат адекватни мерки от управляващите. Когато се изнесат данни за демографския срив, информацията се поема от медиите, но на следващия ден този информационен балон се пука, нови проблеми изместват катастрофичните предупреждения, и институциите, които трябва да се заемат с този казус, си отгъхват“, коментира Искрен Веселинов.

В този момент България договаря средствата за еврофондовете, с които нашата страна ще разполага в следващия планов период, а демографският проблем там не фигурира. Тогава как ще се справим с ескалацията на ромското нашествие? Държавата не направи нищо и за привличането на голямата българска диаспора зад граница. Хората с българско самосъзнание в Молдова например все още хранят наивно желание да се върнат в майката родина. Това е възможност определени райони да се подсилят със земеделско население, тъй като за огромна част от тях селското стопанство е начин на живот. Ако има правителство, което да го е грижа за България, демографският проблем трябва да е в центъра на неговата политика. Високотехнологичните отрасли ще създават заетост за IT специалисти и хората, които са подготвени за работа при такива условия. Може да правим индустриални зони, в които да привличаме бизнес. Трябва да има работа както за хора с високо образование, така и за онези, които са с по-нисък образователен ценз и квалификация.

Надяваме се следващото управление да приеме пристъпие решаването на тези проблеми, но все по-малко разчитаме на това, казват от Центъра за демографска политика и предупреждават: „Сега сме в демократски колапс, при който България хвърля човешки „материал“ по цял свят. Ситуацията ще се промени, ако се създадат привлекателни условия в страната“. Хората търсят по-добър живот и ако държавата не намери своя път на възход, те ще продължат да си тръгват с еднопосочен билет.

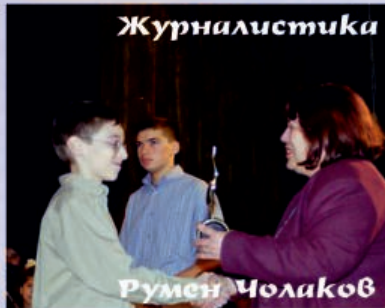
20 ГОДИНИ ЕСПА

ЛИДЕР В БЪЛГАРСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

На 03.11.2012 година в Националната опера и балет Училище ЕСПА отбеляза своя 20 годишен юбилей с тържествена церемония по връчване на 20 Юбилейни статуетки, на децата с най-изявен талант в областта на науката и изкуствата, през изменалото десетилетие.

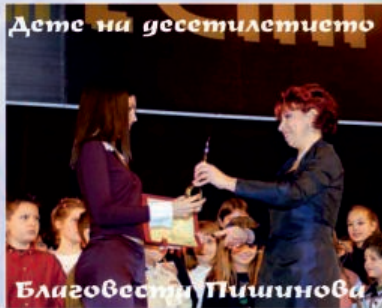

Журналистика

Румен Чолаков

Дете на десетилетието

Благовеста Пишинова

Реализация на децата носителите на Юбилейната статуетка „ЕСПАР 2002“:

Английски език

Поет и писател

Радослав Лолов

Любомила Йорданова

Спорт

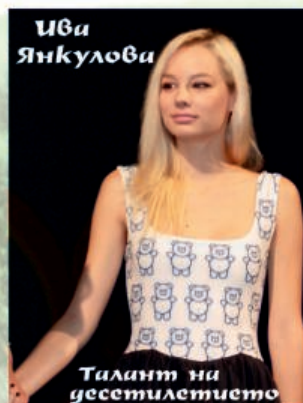

Иван Спасов

University of Oxford
Радослав Лолов
Cambridge University
Румен Чолаков и Яна Калчева
Kingston University London
Иван Спасов

Децата от ЕСПА, на възраст между 5 и 15 години, с помощта на холандския режисьор Маартин Вонк, ни зарадваха със спектакъл поставен изцяло на английски език - „ESPA - INSPIRED BY DREAMS“.

Ива Янкулова

Талант на десетилетието

London School of Economics

Любомила Йорданова,
Благовеста Пишинова

Национална художествена академия
Ива Янкулова

Създадена през 1992, вече **20 години ЕСПА** успешно дава своя принос в изграждането и възпитанието на високообразовани, толерантни и хуманни личности. Репутацията на училището почива не само върху неговите солидни традиции и славата на завършили образованието си в него, а и на новаторския му дух. Признание за академичните стандарти и високото качество на образование е реализацията на децата завършили ЕСПА. Всички те продължават обучението си в най-престижните университети в България и по света.

Огромна гордост за ЕСПА са децата завършили **University of Oxford** – Радослав Лолов, **Cambridge University** – Румен Чолаков и Яна Калчева, **London School of Economics** – Любомила Йорданова и Благовеста Пишинова, както и много други университети по света.

Училище ЕСПА е единственото училище в България, което работи по Авторска образователна концепция. Множеството уникални образователни инициативи изграждат възпитаниците на ЕСПА, като енциклопедични личности и формират у тях такава палитра от умения и качества, която да им помогне за тяхната най-добра реализация в бъдеще.

Всяко дете в ЕСПА получава индивидуално внимание и подкрепа, за да развие всички аспекти на своя потенциал. Децата растат в интелектуално стимулираща среда, сред приятелска атмосфера, в отворено за новото време училище, в което се чувстват обичани и щастливи. **Те сами нарекоха училището си “Училище на радостта” и “Осмото чудо на света”.**

АКАДЕМИЧНИ СТАНДАРТИ

ЕСПА е единственото частно училище в България, в което се изучават успоредно два чужди езика още от детската градина - английски, немски или испански, като втори чужд език. В ЕСПА децата покриват ниво Expert C1, равняващо се на завършена английска гимназия още в шести клас.

ЕСПА ежегодно предоставя стипендии на своите възпитаници. В чест на своята 20-та годишнина училището предостави и стипендии за две талантиливи български деца.

Изключително признание за качеството на образователната стратегия на ЕСПА е приятелството с Токай Университет – втората по мащаб образователна институция в Япония. След посещението си в ЕСПА през 2002 г. президентът на ТОС, проф. Тацуро Мацумае, изпрати 35-членна делегация от директори на училища и детски градини от Токайската образователна верига, които посетиха ЕСПА, за да се запознаят с Авторската образователна концепция на училището, уникалните форми на работа и организация на живот в ЕСПА.

Децата с изявен математически талант работят в отбори по математика още от първи клас. А след четвърти клас в математически паралелки. Признание за елитния преподавателски състав са успехите на децата. Отборът на четвърти клас е на второ място в страната за учебната 2011/12 година, а **Ивайло Стоянов** от пети клас за втора поредна година е с най-висок резултат от всички национални състезания по математика за първия учебен срок и е отличен със златен медал.

Академичните стандарти на ЕСПА осигуряват на всички възпитаници отлични оценки на тестовете за национално външно оценяване на **МОМН** за четвърти и седми клас. Седмо-класниците се класират по първо желание в избраните от тях училища в България и по света – Американски колеж в София, **Stowe School**, **Institut Le Rosey**, Switzerland, **Laceum Alpinum Switzerland** и други.

Банско гони алпийските ски курорти и пази традициите

Разумен баланс между бизнес и екология е възможен, смята кметът Георги Икономов

СИАНА СЕВОВА

- Г-н кмете, много страсти се разгоряха по повод ски зоната в Банско. Бизнесът иска да инвестира, а еколозите не искат да се бетонира планината. Как може да се постигне баланс?

- Баланс може и трябва да има, но според мен някои от еколозите изпадат в крайности. Те казват - ще бетонирате Пирин, но в Пирин няма нито една

бетонна писта. Бетонирането би звучало по същия начин за всички планини в България, защото ги пресичат далекопроводи, има стълбове и жици, все едно виждате един лифт. По повод ски зоната, аз казвам да се прави, а не да се строи, защото няма да има никакво строителство. От груга страна, еколозите казват – Банско е презастроено. Но това е един съвсем друг градоустройствен процес, който върви по съвсем други закони.

- Е, Банско наистина е презастроено.

- Нека да разделим нещата. Ски зоната не е в Банско, там няма нито един хотел и нито един ресторант. Не бихме и допуснали такова нещо. И във Висшия екологичен съвет помолех експертите така да направят текстовете, че всичко, което се планира, да засяга само и единствено съществуващата ски зона. И между

гругото, някои от председателите на екоорганизации са правили навремето стария План за управление на Пирин. Те са се вкопчили яростно сега в този план. Не искат да се променя, при положение, че има нормална законова постановка и ние сме използвали точно нея. Те не искат да ни допуснат до по-късния етап, в който община Банско ще предложи своите проекти. Тогава биха могли да започнат дебатите, защото това са техническите параметри.

- Не може ли все пак да се намери пресечна точка на общинските планове с екозащитата?

- Разбира се, че може да има баланс. Скоро четох едно интервю на кмета на Зьолден. Това е градчето, което стана хит за ски туризма в Австрия. Кметът е от 25 години на тази длъжност. Сега е на 50 години, значи е започнал на 25. Капацитетът на ски зоната е 60 000 души. Зьолден пък е едно селце от 4500 души. Съоръженията са над 40, няма да ви казвам колко са пистите. Легловата база е над 35 000 легла. Питат го в интервюто как се оправя с еколозите, той казва: „Викам ги, сядаме и говорим. Природата не трябва да страда заради човека, но и човекът не трябва да страда заради природата. Има и друго, еколозите казват, че ски пистите в Австрия се изграждат над зоната на горите. Нищо подобно. Всеки, който гледа състезания по слалом, ще види, че примерно в Шлагминг пистата свършва в

Списание „Икономика“ стартира съвместна рубрика с портала на българските общини www.kmeta.bg. В нея представяме успешните примери за развитие на регионите у нас, за решаването на градски проблеми, за облагородяването на жизнената среда на българите, която започва от всеки град и село. Гост в поредното издание на рубриката е Георги Икономов, кмет на община Банско.

селцето, а то е на 600 м надморска височина. Пистите са просечени, но през лятото те са ливади, на които пасат животните. За съжаление екологите хардлайнери не разбират, че най-големият враг на екологията е бедността.

- Говорим за Банско като за ски курорт, но как може да развива туризъм целогодишно?

- Няма целогодишен курорт, има сезонен, събитийен и т.н. Да, това можем да направим. Имаме минерална вода, тя е в Добринище, което е в нашата община. Сега в момента я даваме на желаещи да развиват балнео и СПА туризъм. Това

е един сегмент, който ще развием. Но аз смятам, че още не сме развили достатъчно ски туризма, а това е сегмент, в който има още много какво да се направи. Нека си завършим нещата в ски-

тите, а другите ще вървят паралелно. Между другото имаме намерение да развием маунтинбайка като вид спорт и туризъм. В Банско се провежда едно състезание вече трета година. То е международно, тръгна по идея на един англичанин, който живее в Банско. Маунтинбайкът е нещо много интересно и полезно, но това също не е намерило място в Плана за управление на Пирин. А трябва да се направят пътеки, маршрути с различни трудности и да се обозначат, да се обезопасят, да се направи карта. Банско е подходящ за тренировки на футболисти, и изобщо на спортисти, заради надморската височина и сухия климат. Така че планираме да изградим и футболни игрища. Построиха се зали в хотелите, които дават възможност да се организират семинари и конгреси в „мъртвите“ месеци. Аз съм сигурен, че бизнесът е достатъчно гъвкав, за да реагира на търсенето и на пазара.

- Банско е и доманин на фестивали. Ще развие ли този вид

туризъм?

- Да, определено. Имаме много фестивали през лятото. Преди години планината беше много по-развита през лятото. През осемдесетте години тук идваха германци, поляци, чехи, много българи, разбира се. Но в сегашния План за управление например няма къмпинги. Преди имаше, но с този план се премахнаха, а какво по-нормално от това да има обособени места за къмпинги, с чешма, с химически тоалетни, с вода. Сега къмпингуването се прави абсолютно безконтролно. Опъват се палатки навсякъде, до рекички, до езера, палята се огньовете, хвърлят се отпадъци, къпят се в реките, от които пием вода.

- Как община Банско и вие като кмет подкрепяте туристическия бизнес?

- По Закона за туризма имаме Консултативен съвет към общината. Той е един много ценен орган. В Европа има такива съвети, в които участват най-добрите хотелиери, ресторантиери, туроператори. Това са хората, които казват какво трябва

Паралелни протести вървяха в последните месеци за Банско. Хората от общината искат изграждането на нова ски зона, защото смятат, че това ще им донесе работа и приходи. Еколози и младежи пък се обявиха срещу застрояването на планината

да се случи по въпросите на туризма в общината. При нас съветът е 50 на 50 – бизнес и община, но аз съм убеден, че общината не трябва да участва. Бизнесът трябва да казва как да се рекламира, с какви мероприятия и дали си заслужава общината да похарчи пари. В този смисъл съм поканил едни от най-видните ресторантиери и хотелиери, за да си кажат гумата. Аз приемам тяхното мнение и то върви заедно с моето предложение до общинския съвет. Скоро този съвет роди една идея – „Банско Юник“ – уникалното Банско. Той ще се връчва на ресторант или механа, които предлагат автентични български ястия, носии, ритуали, обстановка и т.н.

- Kmeta.bg организира конкурс за най-добър хотел на Банско погвашата егида. Как според вас трябва да изглежда едно таква благородно състезание?

- Подобен конкурс е много полезен, той трябва да е на национално ниво. Според мен най-важно е да се гарантира обективният избор на хората. Ние бихме искали с един такъв конкурс да чуем мнението на хората, на гостите – обективното, реалното мнение. Така че, който заслужава, да си получи наградата и да бъде поощрен. Който пък не я получи, ще може да проследи къде е правилната посока.

ИЛИАНА КИРИЛОВА

Зеки Байрам:

Изграждането на икономиката започва от съседите

Искам да удвоим стокообмена между страните ни, казва председателят на УС на Турско-българската търговско-индустриална камара (ТБТИК)

СВЕТЛАНА ЖЕЛЕВА

Зеки Байрам е роден на 15 август 1953 г. в град Сакарция, близо до Истанбул. Завършил е финанси. От 1981 г. се занимава с външна търговия, като в началото изнася ръчни тъкани килими от Турция. През 1994 г. създава автобусната компания „Етап-Агрес“ АД в България. През 2004 г. участва в основаването на Турско-българската търговско-индустриална камара, а от 2009 г. е и неин председател.

- Г-н Байрам, как оценявате българо-турските търговски контакти?

- Турция е един от основните бизнес партньори на България още от началото на прехода към пазарна икономика. Така наречената куфарна търговия бе в основата на търговията, но с развитието на частния бизнес в България и с увеличаването на икономическата мощ на Турция през годините търговският стокообмен между двете страни започна да бележи постоянно развитие. През 2007 г. търговията между двете страни отбеляза своя връх, като премина границата от 4 млрд. долара. След 3 години спад, през 2011 г. оборотът отново надвиши тези 4

млрд. долара, а през миналата година достигна до почти 4,5 млрд. долара. Като тук е важно да се отбележи, че търговията между двете страни винаги е била в полза на България. През последните години тази разлика се увеличава, като през 2012 г. износът на България е с почти 1 млрд. долара повече от вноса от Турция. Данните от първите два месеца на 2013 г. показват, че тази година ще бъде поставен нов рекорд в търговията. Само за януари ръстът на износа ни е около 50 на сто, а на вноса - около 25 на сто. В областта на инвестициите се забелязва известен спад, който се дължи на общата икономическа ситуация в Европа. Въпреки това обаче инвестициите на турския бизнес в България не спират. Преобладават инвестициите

на средни и малки предприятия, но успоредно с тях няколко големи фирми в момента планират инвестиции на стойност няколко стотин милиона долара. Трябва да се подчертае също, че все повече нараства интересът на българските фирми към Турция и броят на българските фирми в Турция се увеличава с бързи темпове.

- Кои сектори от българската икономика продължават да са интересни за турските предприемачи? И обратно – наши фирми с какво успяват на многомилионния турски пазар?

- Анализ на съществуващите инвестиции на турски фирми в България не откроява дадена област като основна. Инвестиционен интерес има както към изграждането на промишлени предприятия, така и към изграждане на жилищни комплекси или инвестиции в изграждане на

търговска мрежа. В сектора на услугите, където са банкерството и туризмът, също се забелязва присъствие на турския бизнес. Ако изключим инвестициите на „Шише Джам“ и „Алкомет“, които са най-големи съответно в отраслите стъклопроизводство и алуминий, впечатление правят инвестициите в изграждане на заводи за части за автомобилната промишленост. Предвид намаляващата

покупателна способност на европейските потребители и глобалните проблеми в някои отрасли на икономиката, може да се каже, че към настоящия момент най-сериозен интерес за инвестиции има в областите на енергетиката, земеделието и хранително-вкусовата промишленост. От друга страна, увеличаването на себестойността на труда и енергийните ресурси в Китай превръща България отново в подходяща дестинация за инвестиции в текстилната промишленост. Също и мерките, които предприе България по отношение на облекчаване на визовия режим и мерките за насърчаване на инвестициите, доведоха до чувствително увеличаване на броя на туристите, посещаващи страната. Увеличаването на туристическия поток ще доведе до създаване на нови ниши за търговия и инвестиции. Съчетаването на ски туризма със СГА туризма неминуемо ще доведе до създаването на нови дестинации и разнообразяване на профила на туристите, посещаващи България. Това е

поводът да организираме в Истанбул форум за възможностите за балнеотуризм и балнеолечение в България. Смятаме, че тези отрасли са сред основните, в които биха могли да се привлекат инвестиции, а също така и да се създадат нови туристически дестинации за турските туристи, съчетани с възможностите за балнеолечение. Затова сме поканили за участие във форума професионалистите в бранша в лицето на Българския съюз по балнеология и СГА туризъм, Агенцията за инвестиции и Международната асоциация за недвижими имоти, които ще представят сектора в България със специално подготвени презентации. Навлизаните в Турция български фирми също не могат да бъдат обединени в големи групи. Впечатление правят фирмите в областта на информационните

Откриване на турска инвестиция в Стара Загора през октомври 2012 г.

технологии и туризма, но успоредно с тях енергетиката, леката промишленост, хранителната промишленост и земеделието също са сред областите, в които българските фирми се опитват да пробият на турския пазар.

- Как оценявате изминалата 2012 г. за развитие на двустранното търговско и икономическо сътрудничество?

- Турция приключи годината с реализирани цели за охлаждане на растежа, контролиране на дефицита и увеличаване на износа. В повечето от отраслите на икономиката целите, заложи в стратегията за развитие 2023, бяха преизпълнени. България, от своя страна, запази финансовата си стабилност и по-голяма част от благоприятните условия за инвестиции. Търговията между двете страни отбеляза около 10% ръст, което в дългосрочен план е предпоставка за изпълнение на заложената цел от 10

млрд. долара търговски стокообмен. Годината бе важна от гледна точка на мерките, които бяха предприети за насърчаване на инвестициите, затова смятаме, че 2012 г. бе начало на интензивни процеси на икономическо и търговско сътрудничество. Турция е една от най-добре развиващите се икономики в Европа. България прави много, за да изгради подходяща бизнес среда и възможности за стимулиране на инвестициите. Има области, в които България има огромен потенциал за привличане на инвестиции, които не са достатъчно добре популяризиращи. Термалният туризъм е перспективна област и предлага много по-скъпа услуга в Турция. От друга страна, основните пера в износа на България са суровините и материалите. Подходяща и адаптирана система за популяризиране и насърчаване може

да доведе потребителите на тези материали в България, така че страната ни да получава добавена стойност от тяхното преработване.

- Интерконекторите ще са ключови за Балканите и пътя на газа. Връзката България-Турция е планирана да стартира през юни 2013 г. на българска територия. Газопроводът се явява и първа фаза от мегапроекта „Набуко-запад“. Какви са очакванията на

българските и турските компании, как това ще се отрази на икономическото сътрудничество?

- Благодадение на стратегическото си местоположение България и Турция имат предимството да използват добрите си взаимоотношения, за да бъдат ключови фактори в редица области. Енергетиката и транспортът са само някои от тези области, в които близкото сътрудничество би донесло и на двете страни единствено повече мощ и възможности за създаване на нови предпоставки за развитие. Сътрудничеството между двете страни в тези области е важно за разрешаване не само на регионалните предизвикателства, а и за изграждането на визия за доверие, сигурност и стабилност в Европа и Азия. Всяко едно направление на изграденото сътрудничество дава възможности за развитие на нови инвестиционни и търговски ниши. Турция инвестира

стотици милиони долари, за да бъде част от „пътя на коприната“, като смята, че дори само прахта от преминаващите през страната камиони ще бъде достатъчна за принос към икономиката. Географското разположение на България дава възможност страната да се превърне във важен регионален фактор в редица области, а бизнесът е този, който ще материализира в полза на обществото ясно дефинираните стратегии и цели.

- С какво регионалните офиси на камарата съдействат за подобряване на взаимните контакти? Какви съвети и запитвания получавате най-често?

- Турско-българската търговско-индустриална камара има изградени регионални офиси в Бургас, Кърджали, Стара Загора, Хасково и Истанбул. Като неправителствена организация, създадена с цел да подпомага развитието на съществуващите и да работи за създаването на нови взаимоотношения в областта на икономическите и търговските взаимоотношения между България и Турция, офисите на ТБТИК спомагат за по-лесното изпълнение на функциите на регионално ниво. Хасково е важен областен център, който граничи с област Одрин от другата страна на границата. Офисът ни в Хасково е мястото, обединяващо бизнеса в пограничния регион, където все повече сме свидетели на реализация на съвместни бизнес проекти. По същия начин офисът ни в Бургас играе много голяма роля за създаването и подпомагането на взаимоотношенията между бизнес средите от област Бургас и област Къркларели. Офисите ни в Истанбул и Бурса се превърнаха в своеобразен информационен център, към който се обръщат много представители на бизнеса, желаещи да насочат дейността си към България. Също така чрез тези офиси камарата поддържа своите контакти с аналогични бизнес структури в Турция – Съвета за външно-икономическо сътрудничество ДЕИК, Съвета на турския бизнес по света, Търговската палата на Истанбул, Промислената палата на Истанбул и други организации, чрез които успяваме да бъдем в услуга на своите членове в България.

- Предстоят ви съвместни събития със Сдружението на италианските предприемачи в България, разкажете повече за инициативата.

- Инициативата NetCocktail съв-

ИЛИЯНА КИРИЛОВА

местно със Сдружението на италианските предприемачи в България Конфиндустрия се организира с цел да се подпомогне развитието на взаимоотношенията между членовете на двете организации, като по този начин се осигури принос към търговските и икономическите взаимоотношения между Турция, България и Италия. Сред членовете на ТБТИК има смесени дружества, работещи в трети страни, и това е едно от важните направления в дейността на камарата. Ето затова ние участваме редовно на заседанията на Клуба на смесените камари в България, учреден по идея на председателя на БТПП Цветан Симеонов. В рамките на този формат имаме възможност да обезпечаваме нуждите на нашите членове в множество държави и в същото време да бъдем в услуга на чужди фирми, работещи в България, но проявяващи интерес към Турция.

По принцип залагаме много на сътрудничеството си с неправителствените организации и сдруженията на бизнеса от останалите страни. Често обсъждаме със своите колеги от другите страни визията си за България и забелязваме, че и при тях, както при нас, обичайно към тази страна е водеща. Предвид позицията ни като НПО не само ние, но и останалите аналогични организации имаме възможност да анализираме ситуацията в страната обективно и безпристрастно. Структурата на Управителния ни съвет ни помага изключително в това отношение. Балансираното представителство на турския и българския бизнес ни дава възможност да направим по-добра преценка на очакванията и интересите и да изградим правилната визия за

развитие. Бизнесът се ориентира много добре и разбира, че светът не се състои само от ЕС. Все по-често чуваме мнението, че една страна трябва да гради икономическите си взаимоотношения, започвайки от съседите си, а това показва, че бизнесът в България вече осъзнава мощта на Турция и ползите, които България може да извлече от добрите си взаимоотношения с нея. Ето защо ние залагаме много на добрите си контакти с бизнес сдруженията в Турция, чрез които ще дадем своя принос за интензифициране на диалога между двете страни не само на бизнес ниво. Вярваме, че ролята ни на мост между бизнеса на двете страни може да бъде изпълнена чрез изграждането на добри взаимоотношения между бизнес организациите.

- Какви групи инициативи на камарата предстоят?

- Освен споменатия бизнес форум в Истанбул, планираме да организираме посещение в търговско-промишлените палати на градовете, близки до българската граница – Одрин, Къркларели, Люлебургас, Текиргаз и Чорлу. Големият брой запитвания, които получаваме от български фирми, доведоха до решението ни да организираме бизнес закуска, на която да представим на български предприемачи условията за бизнес в Турция и мерките за насърчаване на инвестициите. Периодичните регионални форуми и посрещането на бизнес делегации от Турция са също сред основните ни мероприятия за годината. В края на тази година Турско-българската търговско-индустриална камара започва своята 10-а година и това ще бъде повод да организираме по-мощно мероприятие за нашите членове.

РЕСТОРАНТ ЕДНО ВРЕМЕ

ЕЗЕРОТО Ариана

Ние работим само с
НАТУРАЛНИ ПРОДУКТИ

За резервации и доставки по домовете:

0888 22 33 55

фото ДИМИТЪР СТАВРЕВ

Приземяване на

ТАНЯ КИРКОВА

Малката авиация е като детска градина на голямата авиация. В нея не трябва да се търсят пари и да се налагат трудни изисквания. Трябва да се дават пари и премерено да се облекчават изискванията от държавата. Тази детска градина създава кадри не само за нашите ВВС, а и за търговските авиационни фирми - български и чуждестранни. Тя създава кадри и за другите европейски държави, за други авиационни оператори в цял свят, които ползват български пилоти, инженери, ръководители полети и логистици.

Авиацията е каймакът на икономиката на държавата, а каймакът на обществото са тези, които се занимават с летенето и въздушен спорт. Може да звучи елитарно и надменно, но не и при 110-годишната история на авиацията, каквато има България (първият полет е бил през 1903 г.).

Малко история

Откакто е имало авиация, в България е имало хора, запалени по летенето.

Още в първите години след полета на братя Райт ние сме първата държава, която започва активно да се пробва в летенето. Цар Фердинанд и синовете му са първите короновани глави, които са се качили и летели мотивационно на самолет. Това е станало на летището на Хасел - Белгия.

Ние сме създали Национален

Летенето с леки и свръхлеки самолети е относително скъпо хоби. Разходите започват с покупката и обучението за пилот и не спират с поддръжката и многото държавни такси. Затова и летенето остава занимание за големи авиационни ентузиаста, авиоконструктори и любители на въздушния спорт

аероклуб през 1910 г., малко след като е бил създаден първият такъв. Тоест 7 години след първия полет със самолет, България вече е имала Български национален аероклуб.

Офисът му е бил в центъра на София. В него са членували умни и имотни българи – големи авиационни ентузиаста.

Те организират „леченията“ на руския пилот Маслеников в София и той доказва, че на Балканския полуостров въздухът става за летенето и не е много рядък, както се е твърдяло преди това.

Маслеников прави първото авиошоу, първата демонстрация със самолет. Опитва да продаде партида от 5 самолета на българското правителство за 250 000 лева. По-късно правителството праща българи да проучат колко струват самолетите, какви са, как могат да се обучат на тях и да имаме подготвени кадри, от основните авиационни държави тогава - Франция, Германия, Русия, Англия. След Първата световна война и Ньойския договор авиацията ни е буквално насечена и нарязана старателно. Не е било трудно, защото самолетите са били от дърво и плат. Само няколко машини са били скрити в плевни по селата, но не са летели легално. По-късно по ръководството на германски авио-

инженер сме организирали производство на самолети в Божурище и през 1926 г. сме имали произведени български самолети ДАР1, които провели въздушна обиколка на държавата.

Правителството, не някой чужденец или сдружение, организира въздушната обиколка на България и демонстрация на възстановената въздушна мощ на страната. Правят снимки от въздуха на най-големите индустриални предприятия, на пристанища, фабрики. Навсякъде

фото ДИМИТЪР СТАВРЕВ

МАЛКАТА АВИАЦИЯ

хората ги посрещат възторжено затова, че България пак започва да развива авиация. За съжаление развитието пак е било свързано с подготовка за война - Втората световна. През 1937 г. е започнала много интензивна подготовка на пилотите от германски инструктори в германски и български школи. И пак ставаме най-добрите в Европа и света с нашите пилоти и самолети.

Самоуките и обучените пилоти

Около 10 000 са обучените професионални пилоти в България от 1912 г. досега. Някои от тях през годините на развитата селскостро-

панска авиация дори са се обучили в процеса на работата.

Според Момчил Риладжиев, председател на Българската асоциация на леката авиация, през последните години има няколко случая на самообучили се пилоти.

„Има един мъж от Северна България, който по професия е гърводелец, майстор на дограма. Сам си построил гървен самолет и сам се научил да лети на него. Без инструктор, без школа, без учебен самолет. Ако му кажа името и го снимате, ще дам повод на ГД ГВА да му напише глоби за поне 10 000 лева, вместо да му помогне някак. Този човек е все още жив. Препоръчах му да спре и преди следващи полети самолетът му да бъде прегледан от авиационен инженер, а самият той да направи поне 10 часа на свръхлек самолет с подходящ инструктор. Най-добре да бъде лицензиран, преди пак да лети. Такива хора като него са другата крайност на заможните българи, които си купуват бизнес джетовете заедно с екипажите, но между тях има много общо – любовта към летенето. Други пък си купуват примерно паропланер от интернет, гледат няколко видеоклипчета с летенето и отиват на склона... Имаме случаи и на самообучили се пилоти на моторен делтапланер. Това са нежелани и опасни тенденции, които навреме трябва да бъдат обхванати и с помощта на държавата”, казва Риладжиев.

Има и други случаи. Един хужож-

ник от Северозападна България си угва всяко лято от Испания и прави по един гървен самолет. Не лети, но в реални размери. Явно изящните форми на летящата машина го вдъхновяват да твори.

Виговете хвърчила

Леките въздухоплавателни средства са до 5700 кг максимална излетна маса или 19 пътникоместа. Например руският самолет Ан-2 или реактивният L-39, който е военен учебен тренировъчен самолет, но се ползва и от частни лица.

6-местните бизнес джетовете, които струват милиони евро, също са леки самолети. Има и леки вертолети и автожури в тези теглови граници. Класификацията е на американската Federal Aviation Authority, международната ICAO и европейската EASA.

Автожурът е много интересно въздухоплавателно средство, с въртящо се крило и теглещо или тласкащо витло. Той най-популярно казано е кръстоска между самолет и вертолет. Това, което се върти отгоре, не е носещ вертолетен винт, а въртящо се крило, което се върти от напора на въздуха. То допълнително може да се ускори от двигателя.

Други машини от леката авиация и по-точно на свръхлеката (до 450кг) са моторните делтапланери и моторните паропланери. Следват моторните планери, които са самолети с двигател, които могат да изключат двигателя и дълго време

фото ДИМИТЪР СТАВРЕВ

да планират без него. Наричаме ги моторпланири или Motor Glider.

А свръхлеката авиация според Анекс 2 на Регламент ЕС 216/2008 г. е с максимална излетна маса под 450 кг. За вертолетите и автожири - до 560 кг.

Запалените по летенето са като запалените по автомобилите или моторите. За добро или зло в притежаването на самолет понякога има и доза фукане, демонстрация, казва Риладжиев. Но и от финансовите възможности зависи какъв самолет ще си купи гаген човек.

Михаил Захариев, главният секретар на ГД ГВА, дава пример с българския бизнесмен Митко Събев, съакционер в „Петрол“, който „има хубави самолетчета“. Но те не са „дженерал авиейшън“, защото са в авиокомпанията „ЕрЛазур“ и се дават под наем. Самият Събев ползва „Бийчкрафт Суперкинг R200“. Самолетчетата му се наемат най-вече от руснаци. Те имат всички изисквани документи, с лиценз на оператор.

Интересни са историите около самолетите на фирми, свързани с бизнесмена Васил Божков, които се продаваха на търг, както и на Чавдар Александров, който има 3 самолета „Челинджър“, които са за над 10-20 милиона евро.

Българските собственици на самолети вече не желаят да се афишират с частните си аероплани. Преди няколко години регистърът на частните самолети, техните марки и собственици е бил публичен и всеки е имал достъп до него през интернет страницата на ГД ГВА. Но тъй като авиационната

култура в България сега е сравнително ниска, луксозната придобивка привлича вниманието най-вече на данъчни и медии и данните са затворени за широката публика.

Икономическата криза освен това ежедневно променя числеността на парка на частните самолети. Някои машини сменят собственика си, други излизат от регистъра, защото притежателите им не могат да поддържат изискването за ежегодни прегледи за летателна годност. Миналата година обществото научи, че бизнесменът Васил Божков е на път да се раздели със своята „Чесна“ от обявен от българска банка търг за заложения аероплан. Той имаше и авиокомпания за луксозни частни превози.

Собственикът на „Винпром Карнобат“ Миньо Стайков притежава 6-местна „Чесна“.

Луксозна летателна машина притежава и шефът на „Лукойл България“ Валентин Златев. Сред активните собственици на самолети в България е Ивайло Дерменджиев, съгружник в адвокатска кантора, завършил право в Кеймбридж, туристически босове и богати българи с бизнес в различни сектори на икономиката.

За съжаление на любителското летенето, въздушния спорт и притежаването на въздухоплавателно средство се гледа като на излишен лукс, необмислена прищявка или пране на пари. Тъй като повечето българи не знаят защо и с каква цел се прави това, собствениците лесно попадат в лапите на жълтата преса и към тяхната дейност най-голям интерес проявя-

ват инспекторите от НАП.

Разноските

Обществото на летящите и на собствениците на самолети и други въздухоплавателни средства има такава приказка: „най-добрият начин да фалираш е като си купиш самолет.“ Това е така, защото малко хора разбират и успяват да печелят с авиобизнес. Във въздушния спорт пък изобщо не става въпрос за печалба. Там се пръскат пари, както и в други спортове. В свръхлеката авиация приходите са малки и често символични. Трудно е на принципа на самофинансирането да се обучи пилот. Защото той естествено най-често иска да плати по-малко, а школата, когато е търговско дружество, с малко пари гледа да спечели повече в рамките на безопасното. Така се стига дотам, че след 15-ия обучителен час пилотът вече да е пускан да лети само самостоятелно. Но е препоръчително изцяло самостоятелното летенето да започне на 25-ия или още по-добре – на 45-ия час, казват специалистите, и да продължава под периодично наблюдение и проверки. Това сега е доста трудно да се финансира и организира.

Така е било и в някогашните организации ОСО и наследника му „Войтех“ ЕООД, където младите ентузиаста са били обучавани да летят с изцяло държавно финансиране. Първоначалният курс за пилоти любители е бил 50 часа до международното ниво Private Pilot License.

В момента изискването на EASA е 45-50 часа летенето за придобива-

фото ДИМИТЪР СТАВРЕВ

фото ДИМИТЪР СТАВРЕВ

не на PPL правоспособност. Като се умножат по 400 лева, колкото е цената за час полет, се получава доста голямо число. До 20 000 лева достига цената за летателното обучение.

Ако платиш лиценз PPL и си купиш примерно нов двуместен свръхлек самолет за 200 000 лева, стават общо 220 000 лв. След това по 60-100 лева на моточас за гориво, поддръжка, наем на хангар и такси за нов свръхлек самолет. За 1 час можеш да изминаваш от 100 до 250 км. Със самолетчето можеш да си вършиш работа като с личен автомобил. Разликата е в това, че можеш да вземеш много малко багаж и засега в България можеш да летиш само от изгрева до залеза на слънцето. Нямаш право да летиш във и над облаци с несертифициран за това самолет. Но има леки самолети, които са оборудвани за полет в облаци и нощем. При тях моточасът достига 400-500 лева. Цената на нова такава машина е около 300 000 долара.

Най-евтиният начин за летене със самолет е да си купиш италиански свръхлек самолет, например „Ферари Тукано“, който може да се намери и за 10 000 лева. Има дори самолети, които са по-евтини от автомобили. Все по-честа практика е няколко души да си поделят разходите и си купят общ самолет.

Месечният наем за хангар, ако нямаш собствен, е от 100 до 400 лева. Затова доста хора предпочитат да си направят до летището хале, което да е само за тяхно ползване, с по-малки рискове за повреда на фината машина при

размествания.

Правилата

В закона за въздухоплаването главата „Въздушен спорт“ е отменена, защото няма кой да го финансира. От 1999 г. вече няма кой да финансира българския въздушен спорт и законодателите избраха най-лесния начин - брадва, няма въздушен спорт, обяснява Момчил Риладжиев, председател на Българската асоциация на леката авиация. Новата Глава 9А в закона беше наречена „Нетърговска авиация“. Според нея главният директор на ГД ГВА при МТИТС предоставя функции по отношение на свръхлеката авиация (нетърговската) на определени лица - български и чуждестранни неправителствени организации, търговски дружества и пр., които са изпълнили законовите и подзаконовите изисквания. Те при дейността си ще плащат определени такси, също както авиационните оператори (авиокомпаниите). Проектът на наредба за малката авиация е готов и от няколко месеца отлежава в Министерски съвет.

Откъде се излита

Сертифицираните летателни площадки в България са около 20. Доста инвеститори предпочитат първо да си купят недвижимия имот, да направят хангари на него, отколкото да рискуват първо със закупуване на въздухоплавателни средства. Летището за малката авиация според Наредба 20 на МТИТС се нарича летателна площадка за авиационни услуги срещу заплащане с въздухоплавателни

средства (ВС) до 5700 кг.

На летището може да има и някакъв летищен оператор, който да продава горива например. Може да има техническа организация, която да ремонтира и поддържа летателната годност. Казва се летателна годност, не техническа годност като при автомобилите, защото на външен вид самолетът може да е много износен, но летателно годен. С проверката и поддръжката на летателната годност на самолета се занимават авиационни инженери. Те смятат с математически методи през колко време и през колко нальот, през колко години трябва да се правят определени мероприятия, после поддържат въздухоплавателните средства ежедневно, месечно, годишно.

Инспекторите от ГД ГВА идват един път в годината, вдигат капачиците на двигателя и управлението, оглеждат дали тече отнякъде, взимат 500 лева такса и това е. Няма дори кантар. От собственика те получават документите и сертификати, с които е купен самолетът, презлеждат ги дали са истински. На базата на сертификати или документи, написани от други чуждестранни организации, те изготвят и българските документи на машината, когато я регистрират. Ако искат някаква специална техническа проверка, пращат собственика в техническа организация. В България има малко такива организации. За годишен преглед на летателна годност на самолет Cessna например се ходи в съседна Сърбия. Това затруднява развитието на леката авиация.

Момчил Риладжиев, председател на Българската асоциация на леката авиация:

Българи регистрират самолети в Румъния, там е по-евтино

- Г-н Риладжиев, какви хора си купуват самолети, с каква цел?

- Едни са госта имотните, които дават по 300 000-500 000 лв. за втора употреба 4- или 6-местен витлов самолет, други дават по 150 000-200 000 лв. за нов 2-местен свръхлек самолет. Трети създават авиационни оператори, най-вече за обслужване на фирмените интереси и закупуват или лизинговат 6-местни бизнес джете. Но най-многобройни са тези, които купуват за себе си или за фирмата 2- или 4-местни сертифицирани от EASA самолети. Някои пък купуват моторни акробатични самолети за въздушен спорт и шоу или моторизирани планери за моторно летене и безмоторно реене. Имаме и селскостопански производители, желаещи да извършват собствени авиохимически работи с леки и свръхлеки самолети.

- Къде един любител пилот може да наеме самолет, ако няма собствен?

- Някои от съществуващите авиационни учебни центрове предоставят за ползване под наем самолетчета на своите обучени пилоти любители. Примерно „Ратан“ ООД-Долна баня. Но тази услуга не е много разпространена у нас поради един от основните проблеми на малката авиация в България - липсата на т. нар. истински застраховки Авиокасцо.

- Разкажете за интересни пътувания и пътешествия с малки самолетчета, за постижения и перипетии по пътя на мечтата летене?

- Планирахме летене до Божи гроб през 2012 г. с група свръхлеки самолетчета. От там по идея на известен български генерал от авиацията искахме да донесем светена вода, за да възродим за

нов живот българската авиация, но тогава не успяхме да организираме това и се задоволихме само с обиколка на България. Такава обиколка е правена през 1926 г. с новопроизведени български самолетчета ДАР-1. Името е съкращение от Държавна авиационна работилница, която ги е произвела. Така е било отбелязано новото възраждане на почти напълно унищожената ни след Първата световна война и Ньойския диктат авиация.

- Кои замени някогашното ОСО и ДОСО за днешните млади авиолюбители?

- Частните авиационни учебни центрове, опериращи с 2-местни свръхлеки и 4-местни леки витлови самолети и вертолети. Цените от 200-400 лв./час сега не ги плаща държавата, а кандидатът за летателно обучение. То се провежда на принципа на самофинансиране, подобно на шофьорските курсове и резултатите невинаги са задоволителни.

Въздушният ни спорт засега е предимно авиомоделизъм, парашутизъм и параланеризъм. Унищожено е легендарното ни безмоторно летене от 70-те и 80-те години. Почти нямаме въздушни моторни акробати. Но ключовата дума за възраждането на малката авиация с общо предназначение е спорт. Така може да се привлече финансиране от български и чуждестранни източници.

- А семейни авиофамиллии?

- Десетина са. За тях можете да четете в книгата справочник на Николай Драганов „Пилотите на България“.

- Кои поддържа летищата на малката авиация?

- Собствениците им. Някои от тях нямат нищо общо с летенето, просто имат един негви-

жим имот и пускат наематели и ползватели на него. Общините за съжаление масово продават бивши селскостопански авиационни площадки за ветрогенераторни и фотоволтаични паркове. Това става с формалното съгласие на ДП РВД и ГД ГВА. Да продадеш малкото летище за неавиационни цели е все едно да продадеш градския или селския стадион за фотоволтаична централа. Гавра с малката авиация!

- Къде са хангарите „гаражи“ за малките самолетчета?

- Има различни видове хангари и врати за тях. Най-евтини са дълговидните самоносещи халета. В тях се „набутват“ голям брой самолетчета. Понякога със специални колесари. Проблем е, че при честото разместване някои самолети се поочукват оттук-оттам и собствениците им предпочитат да си направят собствено по-малко хангарче, вместо да делят площ и наеми с други собственици. Така е и в Гърция. Изобщо нашата малка авиация може би най-много заприлича на гръцката.

- Цената на горивото и цената за поддържане на малък самолет каква е?

- Свръхлеките 2-местни горят по 15-20 литра на час А-95Н и за това време изминават по 100-250

км. Цената на моточас при тях е 60-100 лв. По-тежките 4-местни изразходват до 30-40 литра авиобензин 100LL, чиято цена на гребно у нас достига 5 лв./литър. Цената на моточас вече е 200-400 лв. Двойно и тройно е по-скъпо летенето с леки и свръхлеки вертолети. Нова мода е летенето със свръхлек автожир. Автожирът съчетава преимуществата и ниските експлоатационни разходи на самолета, а и преимуществата на вертолета.

- Малката авиация е скъпо хоби, спортно увлечение, бизнес?

- Всичко това, но може да бъде и по-евтино хоби. Можете да летите и за 50 лв. на час. Само трябва да имате желание.

- Как държавата помага или не помага на малката авиация?

- Държавата помага най-много с безплатното полетно-информационно и аварийно-оповестително обслужване на полетите от Центъра за полетна информация при ДП РВД. ЦПИ обслужва безплатно въздухоплавателните средства (ВС) с тегло до 2000 кг на единна радиочестота 130.600 МХц и по телефона. Безплатна е и обработката на полетните планове и метеорологичното осигуряване. Можете да видите тези услуги на сайта на ДП РВД. Другите услуги са платени.

Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия беше така добра да финансира български щанд на изложението АЕРО-Фридрихсхафен 2011 г., на който бяха представени 7 български авиационни фирми производители. По отношение на всички останали услуги собственикът заплаща съгласно Тарифа 5 на МТИТС. Така например за издаване и за годишна заверка на удостоверение за експлоатационна годност на летателна площадка се събират 2000 лв. първоначална такса и по 500 лв. на година.

За издаване на удостоверения за одобрение на авиационни организации, свързани с поддържането на летателната годност, се събират 12 000 лв първоначално и по 6000 лв. на година.

За удостоверение за преглед на летателната годност на леко въз-

духоплавателно средство - 500 лв. първоначално и по 500 лв. на година.

1000 лв. е таксата за разрешение за използване на радиостанции на въздухоплавателни обекти. 900 лева е таксата за издаване или продължаване срока на свидетелство за авиационен учебен център. А за изменение на свидетелството се събира такса 180 лв. Възможно е да греша в някои цифри, за справка се обърнете към тези, които ги събират. Виждате как помага държавата на малката авиация, предимно със събиране на неоправдано високи такси.

Някои от собствениците и пилотите на леки въздухоплавателни средства наистина имат по-големи финансови възможности, но всеки разумен гражданин иска като плаща нещо, да знае защо го прави и каква услуга получава

насреща. Затова някои български пилоти и собственици на леки въздухоплавателни средства вече предпочитат да използват услугите на румънската въздухоплавателна администрация, защото е и доста по-изгодно.

След приватизацията на „Воинтех“ ЕООД държавата с почти нищо не подпомага развитието на въздушните спортове, освен с частичното финансиране на едно-две състезания по парашутизъм или парапланеризъм в годината. Пак ще дам за пример Румъния, където Румънският национален аероклуб има самолети, летища и хангари за поне 20 милиона евро и е изцяло финансиран от румънското Министерство на транспорта, най-вероятно с приходите от обслужване на въздушното движение. 🇷🇺

фото ДИМИТЪР СТАВРЕВ

В регистъра на българските въздухоплавателни средства има записани 41 броя леки и свръхлеки самолети, а правоспособните пилоти, които имат свидетелства и правото да ги управляват, са 167, съобщиха от Главна дирекция Гражданска въздухоплавателна администрация (ГД ГВА) за списание „Икономика“. Не се води точна статистика, но около 11 самолета са втора употреба. Регистрирани са като „частни“ и нямат право на търговска дейност.

37 са собствениците на самолетите и от тях 17 са частни лица и 20 са фирми. Имената на собствениците не са публична информация, отговориха от ГВА. Леки и свръхлеки въздухоплавателни средства се сертифицират съгласно CS-VLA и CS-VLR, одобрени от EASA. Както всички останали въздухоплавателни средства, летателната им годност е с валидност максимално 1 година.

Полетите на малката авиация са до 2900 м височина. Разработени са маршрути за леките и свръхлеки авиомашини в контролираното въздушно пространство на кула Летище София и за Летище Бургас и са публикувани в AIP на Република България. Въздушните пътища за Летище Бургас ще бъдат публикувани до 30 май. В момента започва разработката на маршрути за Летище Варна.

Без прикритие

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Интернет е океан, в който плуват много рибки и техният брой непрекъснато нараства. Никой не контролира всяка от тях, проследява се движението само на отделни екземпляри – представителна извадка, на които се поставят отличителни знаци. На този принцип работи „Гемиус“.

Пог лупа

„Гемиус“ е най-голямата агенция за интернет изследвания в Централна и Източна Европа. Тя е намерила своята пазарна ниша, разполага с патентована технология и има визия как в условията на динамично развитие на глобалната мрежа да дава добавена стойност за своите клиенти. Ето защо през последните седем години компанията разшири дейността си, предоставяйки конкретна информация и подробни познания за интернет

в цяла Европа. Тя работи в над 30 държави, централата е във Варшава. Бизнесът се разраства в Русия, Африка, арабските страни и върви на изток. „В Дания и Великобритания интернет изпревари телевизията като обема на инвестираните средства. В България като рекламната платформа единствено интернет бележи ръст с 5-10% годишно“, коментира Веселин Ангелов, управител на „Гемиус“ България и регионален мениджър за България и Македония.

Детайлите са от значение

„Гемиус“ прави проучвания в интернет и най-популярният им проект е да мерят аудиторията на уеб сайтовете – количествени данни (колко хора, колко често влизат, колко страници разглеждат), а също и социодемографските характеристики на тези потребители. Компанията не разполага с личните

данни на потребителите, но има информация, която те сами са споделили – години, пол, образование, местоживеене, доходи. Данните се ползват от рекламните агенции, за да може по-правилно да планират рекламните кампании. По тези данни рекламодателите може да се ориентират кои са най-подходящите сайтове за предлагането на определен продукт, тъй като целевата група е от значение. Друга услуга е проследяване на кампанията, за да имат яснота рекламодателите какви резултати са постигнати – до каква аудитория са стигнали и какви са нейните характеристики. Това дава възможност за информирани изводи и за оптимизация на следващите кампании.

Точен мерник

Клиенти на „Гемиус“ са сайтовете, които плащат, за да ги мерят. Това е сигурен ориентир дали стигат до своята целева аудитория, а

Искате да печелите повече в интернет? Първо вижте каква аудитория стига до вас

е и способ да се рекламират през своите рекламодатели. Рекламните агенции също са потребител на услугите на компанията, най-силно от тази информация обаче се нуждаят самите рекламодатели, за да нямат илюзии как инвестират парите си.

Следите в интернет остават, макар да си мислим, че има анонимност. „По улицата срещам много хора, които не познавам. Но ако някой иска да разбере кои трима души са минали по тази пряка в 17 часа на 17 март, има начин това да се проследи. Аналогично е в интернет“, обяснява Веселин Ангелов.

В бурните води

Има различни платформи за измерване аудиторията на всеки сайт. Всички, които искат, биха могли да ползват и ноу-хау от „Гемиус“ - създава се акаунт, за да влязат в платформата на агенцията, оттам вземат генерираните за тях скриптове и ги качват на своя сайт. Какво е предимството на това партньорство? „Всеки месец „Гемиус“ отчита над 15 млн. абсолютно уникални потребители (cookies) за България – това са компютри и браузъри, всеки от които е с различен „куки“ идентификатор, но това не са хора. Ние сме единствената компания, която минава откъд тези първични данни и дава информация за броя на реалните хора, до които достига даденият сайт, група от сайтове или рекламна кампания. Единствено ние осигуряваме социодемографски характеристики на потребителите, които са изключително важни за рекламодателите“, уверяват от „Гемиус“. За подобно измерване се плаща месечно, като сумата зависи от големината на сайта. Минимумът е 75 лв., а в момента таванът е над 2000 лв. за най-голямата група от сайтове.

„Гемиус“ са намерили своята ниша във времената на динамичен растеж на глобалната мрежа, когато и сайтовете, и потребителите стават все повече. Интернет се развива бурно в две направления – мобилните устройства навлизат ускорено и ще започне активното им използване като рекламна площадка, стриймът (видео в интернет) заема все по-сериозен дял. У нас импресиите, направени от мобилни устройства в българските сайтове, са все още под 1%. Мно-

Веселин Ангелов е завършил международни икономически отношения в УНСС. Работил е в БНБ, Heineken, DHL. От края на 2006 г. е в „Гемиус“ България. Той е създал нейния клон у нас.

зина прогнозираме, че до 5-10 години телевизията ще се премести в интернет, който ще е основният канал за нейното разпространение. Хората ще гледат онова, което им се гледа (video on demand), а не това, което в момента върви по дадената програма.

Съвсем скоро „Гемиус“ ще са готови с проучване за присъствието в интернет на децата до 14 години. Те не вземат решенията, но влияят върху избора на своите родители.

Да режеш клона, на който седим

Трудно е да бъдат оценени финансовите постъпления на „Фейсбук“ и „Гугъл“, тъй като повечето им клиенти влизат в директен контакт с тях и сделката се сключва, без да има каквато и да било публичност. Според Веселин Ангелов е учудващо, че много от електронните медии призовават да посетим тяхната страница във „Фейсбук“. Те имат сайтове, които им носят приходи. Недоразумение е да рекламират страницата си във „Фейсбук“, а не собствения си сайт, на който пускат реклами и печелят от тях. Така те популяризират най-големия си конкурент в онлайн пространството, който им обира огромна част от приходите. Това е нелогично. И още нещо: Повечето сайтове в България мерят посещаемостта чрез скриптове на „Гугъл“, който е техният най-голям конкурент, тъй като той е пблшиър (издател, който предлага и платформа за реклама) с най-големите приходи в България. Странно е, че те доброволно му предоставят тези изключително подробни и дори в някои насоки и конфиденциални данни. В развити

страна като Великобритания „Гугъл“ прибира половината от парите за реклама, които се инвестират в интернет. „Някои наши пблшиъри си дават сметка за ситуацията, но не правят нищо, за да я променят“, констатира Ангелов.

Посокама

Интернет е на тийнейджърска възраст и върви напред и нагоре от гледна точка на развитие и пари. Бъдещето на глобалната мрежа е повече от оптимистично и България ще продължи да следва най-развитите в тази област. Това е среда, която много по-трудно се поддава на регулации и на манипулации. В глобалната мрежа всеки може да даде своята гледна точка и единствено интернет предлага възможност за интеракция, а „Фейсбук“ ясно онаглежда това. При всички други медии комуникацията тече основно еднопосочно - от медията към хората. България е на едно от челните места по проникване на интернет. Пред нас в Централна и Източна Европа са само Литва, Латвия, Естония, Чехия. Във възрастовата група между 15 и 69 години 65% от населението на нашата страна ползват интернет. До 15-годишна възраст дялът също е значим, а над 74 години само 0,2% влизат в мрежата.

Интернет осигурява бърз достъп до всички потребители и „Гемиус“ ще се възползва от тези възможности. Следващият проект е за експресни анкети, в които ще се включат стотици сайтове с около 4 млн. потребители. Така ще може да се правят мигновени снимки на ситуацията и да се тества как дадено събитие се приема от интернет аудиторията. Иначе това отнема много време и огромен ресурс. 🍷

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Група ентузиаста в САЩ купуват интересни и странни стоки от магазини „One dollar“, дават тези продукти на известни и не толкова известни, но талантиливи писатели, да напишат кратки истории на всеки от тях. После в специален сайт слагат снимка на всеки предмет, добавят историите и обявяват търг за тяхната продажба. Така постигат цени от 200 до 4 хил. долара, при положение че най-скъпият от тях е струвал в магазина едва 5 долара. Когато купуваме стока или услуга, имаме нужда от контекста и от историята и сме готови да платим по-скъпо за това удоволствие. В повечето случаи съдържанието го има, просто трябва някой да го извлече и да го предложи. Никой вече не иска да гледа реклама за най-уникалния продукт, историите продават по-добре, обобщава Иван Димитров.

Сам в неизвестното

Преди половин година Иван скочил в непознатото, защото избрал да заложи на развитието на самостоятелни проекти и бизнес. Опитът му преди това включва работа в българската онлайн медийна група Webground, където е бил експерт по нов бизнес и продуктово развитие, после станал интернет мениджър в голямата международна компания Studio Moderna. В момента заедно със съдружник притежава малка дигитална агенция - Digital Division, и една растяща онлайн медия - VeU.bg. Фокусира се върху content marketing, marketing automation, performance

инвентари, growth hacking за стартапи.

Действай смело

Всичко, с което Иван Димитров се занимава, е иновативно, и може да се каже, че има нюх за онова, което ще измести старото. „За

стартапите е важно да знаят какво да направят, за да пораснат бързо“, казва той и твърди, че има начини как с определени усилия една малка фирма да се разрасне. Нужно е да се направят правилните стъпки в правилния момент. А дали наистина има работещо ноу-хау, ще разберем от това, колко

Истории, които продават

бързо неговият бизнес ще порасне.

През септември 2012 г. Иван Димитров се върнал от море и се уверил, че по време на отсъствието му всичко се е развивало добре. Липсата му не се усетила, защото екипът му вече можел да се справя и без него. Така стигнал до извода, че е дошъл моментът да излезе на свободния пазар. Едновременно било импулсивно, но и добре обмислено действие: „Интернет е моето поприще, днес може да пратя мейл на някой представител на фонд за рисков капитал и, ако съм бил достатъчно убедителен, утре може да летя натам... Не бях достатъчно смел, можеше и по-рано да напусна”, казва днес Иван Димитров.

В ерата на информацията

Съдържанието е носител на маркетинговото послание в различните канали, монетизацията на стратегията е особено важна, тъй като всяка компания търси бърза ефективност. И с наличните данни търсим решения, които ще изведат към рязко повишаване на растежа. Всичко зависи от спецификата на продукта и неговия потенциал и няма магически формули, чрез които да го направим печеливш. Важна е точната комбинация от ТВ време, репутация, видове продукти, съдържание на продуктово описание. Всичко трябва да се подлага на анализ, а не да се разчита на универсални рецепти, посочва младият предприемач.

Един от принципите, които се ползват в стратегиите за растеж, е контент маркетингът, който разчита на съдържанието – независимо дали става дума за медия, за търговец или за офлайн търговия. Живеем в епоха, когато всичко е онлайн. В това пространство най-ценната разменна единица е информацията. Потребителят влиза в мрежата и чрез някакво устройство получава текст, съдържание и визуализация. Затова всяка компания трябва да се фокусира върху информацията за стоката или услугата. Лидерите в продажбите вече са убедени,

че всеки продукт е история, която най-добре го продава. Тя също може да се променя, реагирайки на очакванията на потребителите.

Да водиш, Вместо да следваш

„Трябва да водим хората, а не да ги следваме. Успешните компании създават тенденциите. Ако искаш да продаваш по-добре, трябва да положиш усилия да образоваш аудиторията. Ако си крачки пред групите, ти сочиш пътя”, казва Иван Димитров. Според него компания, която произвежда матраци, трябва да показва известна доза консерватизъм, но това не означава заедно с всички останали, които предлагат матраци, да ползват един и същи модел. Друг пример са онези, които разработват иновативни продукти – те всеки ден трябва да ни убеждават, че все още са поне една стъпка пред конкурентите си.

Затова контент маркетингът ще ви даде предимство. Банерът е замиращ и той все повече прилича на билборд на улицата, покрай който всички минават, но малцина му обръщат внимание. Тенденцията е медиите и техните клиенти да предпочитат сливането на публикацията с рекламата (Native advertising). На гаген културен сайт може да прочетете „Осем начина за използване на тенджерата под налягане”. В тази публикация се представя и новият продукт на гагена компания, която в цялата публикация присъства със своето име и лого. Създава се подходяща среда, в която потенциалният потребител да се чувства уютно, тъй като му се предлага интересно преживяване. И го няма натискът „Купи сега”. Въпросът е да заинтригуваш клиента, което може да ти донесе много по-висок резултат от 50 продажби на момента.

На нем континента

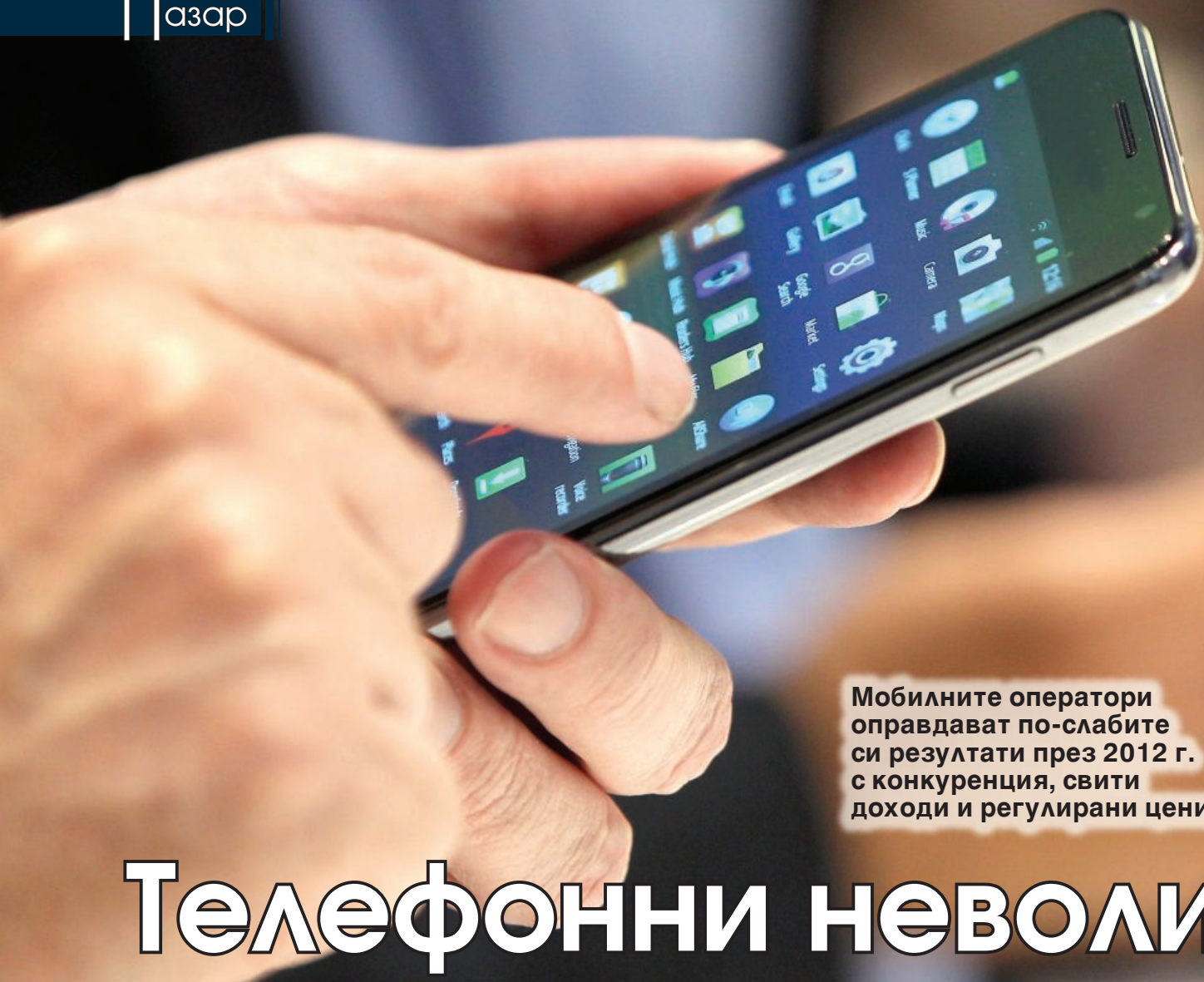
Потребителите изискват улеснения. Пазарът е глобален и компаниите не бива да разчитат на локална некомпетентност.

„Работя онлайн и за мен локацията не е от значение, щом утре може да съм на американския пазар. Но това, че все още съм „тук” продължава да има огромно значение за тук. Оттук има възможност да направя нещо за който и да е пазар по света. В същото време моите усилия допринасят и за развитието на средата тук, така след десетина години с усилията на стотици други предприемачи България би могла да се превърне в Силициевата долина на Балканите, – убеден е младият предприемач. – Средата расте много бързо и това, че в България няма пазар, не означава, че световният пазар не е наш. Най-силен потенциал има в развитието на стока или услуга, която като начало изисква минимални ресурси, и бързо я развиваме до работещ бизнес модел.”

Човекът оркестър

Иван Димитров е изкушен да разработи кулинарна платформа, базирана на принципа „Нещо, което се харесва, а не нещо, което ще печели”. Той обича да готви и за него платформата за апетитни рецепти и всичко, свързано с готварството, на този етап не е въпрос на монетизация, а на лична мотивация.

Иван е от хората, които виждат как една след друга се отварят нови ниши, но той няма възможност веднага да реагира, тъй като все още е човекът екип. Желанието му е да създаде лаборатория за идеи с подходящите хора в нея. Дава си сметка, че уеб маркетингът е бизнес, който всеки ден се променя. Тенденцията е големите компании да отделят ресурси, за да правят рискови инвестиции в иновативни разработки. Не е изключено на следващ етап един нов бизнес модел да използва по-добре старите ресурси, отколкото самите те биха работили в бъдеще. Колкото по-недуалогични са мастодонтите, толкова по-лесно може да си отидат от пазара. Фактът, че Иван Димитров все още е „човекът оркестър” в необятния свят на интернет възможностите, дори е предимство.

Мобилните оператори оправдават по-слабите си резултати през 2012 г. с конкуренция, свити доходи и регулирани цени

Телефонни неволи

АТАНАС ХРИСТОВ

Отишлата си преди три месеца 2012 г. едва ли е оставила добри спомени в трите големи мобилни оператора на българския пазар. Изнесените финансови резултати на собствениците на „Мобилтел“ и Globul - съответно Telekom Austria Group и гръцката OTE Group, както и на Българска телекомуникационна компания АД (юридическото лице на Vivacom), недвусмислено говорят за свиване на приходите. И при трите компании.

Оправданието на мобилните оператори в България за по-лошите финансови резултати през миналата година са конкуренция, свити доходи на населението и намалените от регулатора цени за терминиране.

Година на спаг

Първият и най-голям мобилен оператор у нас „Мобилтел“ се

оказа с най-голям процентен спаг на приходите си през миналата година спрямо останалите двама конкуренти. От данните на австрийската компания-майка става ясно, че приходите на българския телеком са намалели и най-силно през миналата година спрямо останалите дружества в портфейла на Telekom Austria. Българският оператор е свил оборота си с 11.1% на годишна база до 469.1 млн. евро (917.48 млн. лв.).

„Намаляването на приходите на компанията през миналата година се дължи преди всичко на мерките на регулатора. Втората причина са по-ниските цени на минута за услугите, които предлагаме - те също отчитат намаление заради силната конкуренция на българския пазар“, обясняват резултатите си от „Мобилтел“. От телекома допълват, че всяка година крайните клиенти плащат

с между 15 и 20% по-ниски цени на минута разговор.

И вторият мобилен оператор у нас - Globul не беше пощаден от понижение на приходите. Оборътът на телекома се сви с 8.5% на годишна база до 377.6 млн. евро през миналата година. „Намалението на цените за терминиране, наложено от регулатора, е една от основните причини за спада. Другият фактор, който оказва влияние, е свиването в потребителското търсене, което спада най-вече от намаляващите доходи на населението. Това естествено се отразява върху телекомуникационния пазар в България. Трябва да отбележим и силната конкуренция в сектора, която води до намаляване на цените на гребно, най-вече в корпоративния сегмент“, обясниха свиването на оборота от Globul. От компанията посочват още една причина за влошава-

нето на резултатите - фактът, че към края на 2012 г. българският пазар е близо до насищането си, тъй като проникването на мобилните услуги е над 150%.

Най-слабо засегнат от свиването на пазара се оказа Vivacom. От официалния отчет на Българска телекомуникационна компания (БТК), който бе представен на фондовата борса в София, става ясно, че дружеството регистрира 4.4% спад на консолидираните продажби през миналата година, което намаляват до 869.64 млн. лв. Оборътът на БТК се понижава с 4.5% до 878.24 млн. лв. през 2012 г.

Лош край

Последните три месеца на 2012 г. се оказаха още по-лоши за финансовите резултати на първите два телекома в България, след като приходите и на „Мобилтел“, и на Globul се свиха с далеч по-големи проценти в края на миналата година.

През последното тримесечие на 2012 г. „Мобилтел“ има приходи от 110.8 млн. евро, което е понижение от 16.5% спрямо съпоставимия период на 2011 г. Оборътът на Globul през последните три месеца на 2012 г. пък се свива с 12.9% на годишна база до 92.4 млн. евро.

„По-големият спад на приходите през третото и четвъртото тримесечие се дължи основно на ефектите от европейската роуминг регулация, влязла в сила на 1 юли 2012 година“, обясниха по-силния спад от „Мобилтел“. От компанията добавиха, че негативно влияние върху приходите в края на годината са оказали и по-ниските цени за терминиране, което бяха понижени от Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) също от 1 юли 2012 г. (това е началото на третото тримесечие - бел. рег.).

„Спадът в общите приходи на Globul за четвъртото тримесечие на годината се дължи най-вече на рязкото намаление на цените за терминиране, наложено от регула-

тора, както и заради промените в счетоводната политика на компанията, въведени през септември 2012 г., които се направиха с цел хармонизация с практиките в OTE Group“, обясниха от втория по ред мобилен оператор у нас. От там обаче уверяват, че без тези еднократни ефекти приходите на Globul за тримесечието биха отбелязали ръст от 3%, докато коригираните приходи за цялата 2012 г. биха нараснали с 1.6% спрямо 2011 г.

Засегнатата печалба

Не само приходите на телекомите намаляха през миналата година. Печалбата също се оказа засегната от ситуацията на пазара. Изключение направи БТК, която показа, че положителният ѝ финансов резултат преди данъчно

групата на Telekom Austria що се отнася до печалба преди данъци, лихви и амортизации (ЕБИТДА). Резултатът намалява с 20.8% на годишна база и през 2012 г. е 207.4 млн. евро. През последното тримесечие печалбата е 43 млн. евро, или с 26.1% по-ниска от отчетената през октомври-декември 2011 г.

ЕБИТДА при Globul се понижи до 135.4 млн. евро за цялата 2012 г., което е спад от 13.3% спрямо 2011 г. За последното тримесечие печалбата намалява до 28.6 млн. евро - понижение от 27.2% на годишна база. „Ако не се взема предвид ефектът от новите цени за терминиране, печалбата на Globul преди данъци, лихви и амортизации за четвъртото тримесечие на 2012-а г. би била с 3.7% по-ниска от съответния период на приходната година, докато за цялата 2012 ЕБИТДА би запазила нивото си от 2011 г.“, твърдят от Globul.

Да погледнем в бъдещето

От „Мобилтел“ определиха второто тримесечие на 2012 г. като най-силно за компанията през изминалата година. Globul отказаха да назоват най-силното тримесечие. От втория мобилен оператор не пожелаха да кажат очакванията си за финансовите резултати на компанията през тази година.

От „Мобилтел“ пък обясниха, че и през 2013 г. не се очаква ръст на приходите. От компанията посочиха три фактора, които ще попречат на ръста. Един от тях е очакваното намаление с 40% на цените на едро през юли 2013 г. От телекома не очакват

и сериозен ръст на българската икономика, което ще им попречи за повишаване на приходите. Ожесточената конкуренция е третият фактор, който изтъкват от „Мобилтел“ за очаквано влошаване на приходите и припомнят, че предстои и навлизането на четвърти мобилен оператор.

От телекома обаче вярват, че потреблението на мобилен интернет ще продължи да расте.

облагане през миналата година нараства стремглаво до 22.72 млн. лв. За сравнение - през 2011 г. печалбата на телекома преди облагане с данъци беше 8.04 млн. лв.

Не така обаче се представиха останалите два мобилни оператора у нас що се отнася до отчетен положителен финансов резултат. „Мобилтел“ регистрира и най-голям процентен спад в

Ива Владимирова е двигател на великденската инициатива „Сподели доброто“ за начален старт на деца, лишени от родителска грижа

Детският ентузиазъм е най-силен

АНГЕЛСКО СЪРЦЕ

Ива Владимирова (вдясно) вярва в силата на доброто

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Всеки от нас носи доброто у себе си, но трябва да се намери ключът, който да отвори сърцата ни. Благотворителността е кауза, към която някои са равнодушни, други се впускат, след като са видели опакото на живота, а трети, защото са се убедили, че доброто поражда добро. От началото на тази година Ива Владимирова с хъс и плам организира кампании за набиране на средства за деца сираци, които завършват училище и оттам насетне трябва

сами да намерят свое място под слънцето

Стремежът е тези пораснали момичета и момчета да получат подкрепа в своите първи стъпки в неизвестното. Инициативата отнема много време и ресурси на Ива и на всички, които тя успява да запали, но в акция „Сподели доброто“ се включват само онези, които вярват, че с общи усилия доброто ще намери подходящата почва и ще пусне дълбоки корени.

До каузата в помощ на сираците Ива Владимирова не стига изведнъж. Направило ѝ впечатление, че един след друг се множат случаите на хора, които се нуждаят от спешна помощ и по различни канали се набират средства. Преди време по телевизията тя чува призив да се помогне на момче от Добрич, което е паднало с асансьор. Приятелите му са студенти и веднага се втурнали да помагат. Организирали благотворителен концерт. Ива Владимирова, която е директор на агенция към застрахователно дружество „Интерамерикан“, призовавала всички, които искат да помогнат на младия мъж, да помислят първо за себе си и да се застраховат, а парите от комисионите ще отидат за неговото лечение. Така вместо на един, ще се помогне на много повече хора. Нямало време за размисъл и младежите не осъзнали ползите.

Наскоро питали Ива Владимирова дали заради лична грама се занимава с благотворителност. След като гъщеря ѝ лежала в болница и изпитала страховете на майка, тя си представила какво е деца без родителски грижи да изпадат в такава ситуа-

ция - просто няма кой да им донесе дори буталка вода. После другата ѝ дъщеря се включила в спасяването на своя връстница в кампанията „Ангелите на Ади“. И така съвсем естествено чрез децата си Ива Владимирова се приближила още повече до благородните каузи.

Преди време офисът, който тя оглавява, след голям празник носи сладкиши в дом за сираци. Директорката отказала да ги приеме, защото хладилниците били пълни с лакомства, и предложила да ги дадат на своите деца. След първоначалното стъписване Ива осъзнала, че е по-добре първо да пита, преди да се втурва да помага. Затова, за да вземе решение за дарителство, се обадила в дом за сираци. Уверила се, че порастващите момичета и момчета имат остра нужда от подкрепа, след като напуснат домовете. Регистрирали фондация „Сподели доброто“, на която Ива Владимирова е настоятел, след това се заели с кампанията за осигуряване на начален старт за сираците в България. Сега се подготвя великденското издание на благотвори-

телните разпродажби.

Когато децата знаят, че

със своя труд и творчество помагат на други деца

те се чувстват полезни. Затова принципът за набиране на средства е следният – децата правят най-различни творби, за които екипът на Ива осигурява материалите, а при благотворителната продажба всеки „купувач“ дава пари, каквито са по джоба му, за нещата, които си хареса. Детски градини и училища се включват с радост, защото високата цел на споделеното добро изпълва децата с ентузиазъм да дадат най-доброто от себе си, за да помогнат на други като тях.

Патрон на каузата за сираците е Тити Папазов. „С вас съм, подкрепям ви изцяло“, казал той и приел предложението да стане лице на кампанията в помощ на лишените от родителска грижа, които след завършване на образованието оста-

ват без гарантиран покрив над главата. Със застраховането Ива Владимирова се срещнала случайно. За застраховка „Живот“ мислела, че „давам едни пари сега, а после те отиват при някой от наследниците“. Пред нея се отворил нов свят, когато разбрала, че тези средства може да се натрупват, като през цялото време застрахователят носи риска от смърт, от временна или трайна нетрудоспособност. Спестовните и инвестиционните застраховки са възможност да се намали рискът от непредвидени обстоятелства, но и същевременно да се натрупат пари за по-далечни години.

Стане ли дума за застраховане, Ива Владимирова е в стихията си. „Единственото сигурно нещо е смъртта и затова е добре да сме готови и за този момент. Смислът на застраховката е

В добри времена да се погрижим за лошите дни

които може и да не ни подминат“, обяснява тя. Някои си мислят,

че това е много скъпо, а всъщност за колата плащат два пъти повече. Застрахователната премия зависи от възрастта, на която си, а доскоро се влияеше и от пола, тъй като жените обикновено живеят с поне 7 години повече от мъжете.

Ива Владимирова била в туристическия бранш, поканили я да стане застрахователен агент и просто да опита дали работата ще ѝ допадне. Отишла като на шега, попаднала си на мястото и бързо „израснала“ до директор на застрахователна агенция. „Застраховането е свързано с много доверие и конфиденциалност. Когато осъзнаеш, че може да си полезен на хората, започваш да търсиш нови възможности да мултиплицираш ефекта“, разказва Ива. Затова не е учудващо, че тя е сред онези работодатели, които предпочитат да привлекат млади хора. Майките с малки деца са добре дошли, а за малчуганите има специални условия в офиса.

Добрият резултат е награда за усилията

Първият неин клиент в застраховането бил чичо ѝ. Той

искал да ѝ помогне да стартира

в новото си амплуа, но същевременно добре осъзнавал в какво влага парите си. Не щеш ли, на 52 години получил масиран инфаркт и не успели да го спасят. Това е и първото изплатено обезщетение от застраховка „Живот“, която

е правила. То било потвърждение, че застраховката помага в лоши времена. Мъжът в семейството бил финансовият стожер, той обаче имал няколко кредити, както и стоки, купени на лизинг, а единственият приход на съпругата бил от работата като социален асистент на неин близък. Оказва се, че заемите, с изключение на най-малкия от тях, не покриват риска от естествена смърт. Добрата новина в този лош сценарий е, че съпругата получава обезщетението от застраховка „Живот“, с него покри-

ва всички заеми и дори ѝ остават малко средства, с които да стъпи на крака в тежката ситуация.

Ива напомня, че парите по застраховка „Живот“ са неприкосновени и за разлика от банковите сметки не може да бъдат заповорирани. Те се признават за разход и се приспадат от данъчно облагаемата сума в края на годината в противовес на данък „Лихва“ върху влоговете. Според нея застраховката е нещо задължително, защото правиш добро на себе си, но същевременно помагаш и на близките си.

Ива Владимирова

Всеки ген се събужда с нови идеи

Най-силната ѝ мечта в момента е да организира по най-ефективен начин каузата за началния старт на децата сираци. Желанието ѝ е грижата за по-доброто бъдеще на лишените от родителска грижа да започва в по-ранна възраст. Така пред благотворителността на Ива и нейните колеги се откриват нови хоризонти.

Няма как да продадеш на добра цена една ябълка, ако не знаеш колко вкусна е тя. Няма как да се занимаваш с благотворителност, ако не си убеден в чистотата на каузата. Най-успешни са онези хора, които искрено вярват в идеята, за която работят. В това е и тайната на успеха на Ива Владимирова и нейните съмишленици.

Ива Владимирова и Тити Папазов се радват на успеха на първата кампания

ВЪЗХОДЪТ НА МАШИНИТЕ

Клетъчните комуникации дават нов тласък на пазара на machine-to-machine услуги, превръщайки ги в следващия ИТ сегмент с потенциал да промени ежедневието ни

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКСАНДРОВ

Представете си свят, в който можем свободно да комуникираме с нашите домашни електроуреди, да се информираме за съдържанието на хладилника си, докато сме в задръстване на път за вкъщи, да включваме кафе-машината през телефона или таблета си и тя да ни чака с готово кафе, още щом влезем в дома си. Ще можем да управляваме отдалечено всички комунални системи на дома си, да изпращаме съобщения на автомобила си и той да ни отговаря, а лекарите ще ни правят диагностика от разстояние с помощта на домашни медицински устройства, свързани с клетъчната мрежа. Всичко това много скоро ще бъде възможно. Или поне в това се опитват да ни убедят специалистите от един нов технологичен сегмент, който набира популярност с наименованието m2m комуникации (machine-to-machine, или комуникации между машини).

Какво е m2m?

Този термин обхваща широк спектър от технологии, обединени от това, че създават свързаност

(най-често мобилна) между различни типове апаратура – от домашните електроуреди и сградната инфраструктура, през различни обществени системи за контрол на достъпа и услуги, до промишлено оборудване. Концепция, позната още и с наименованието Internet of Things (интернет на нещата), според която използването на интернет за комуникация между компютри и телефони е само началото, и в бъдеще всички предмети около нас ще бъдат част от мрежата, ще предават данни за заобикалящата ги среда и ще отговарят на отдалечени команди.

Звучи като фикция, но всъщност повечето нужни за целта технологии вече съществуват и оттук нататък всичко е въпрос на тяхното повсеместно внедряване, както и на налагането на стандарти. И ако съдим по презентациите и акцентите от провеля се в края на февруари Световен мобилен конгрес, именно през тази и следващата година комуникациите между машини ще бъдат ключов двигател на телекомуникационната индустрия. На форума се проведеха няколко свързани с тази тема инициативи: Connected Car (свързан автомобил),

Connected City (свързан град) и mHealth (мобилно здравеопазване), а част от конгреса беше и специално създаден концептуален мини град, в който всеки аспект от живота на хората зависи от разнообразно оборудване с мобилна връзка.

Всъщност машините комуникират отдалечено от десетки години (например банкоматите и уличните киоски). Това, което променят отворените платформи за мобилни приложения обаче, е мащабът и разнообразието от нови функции, които ще станат достъпни. Според консултантската компания ABI Research

предстои значителен ръст на този нов сегмент

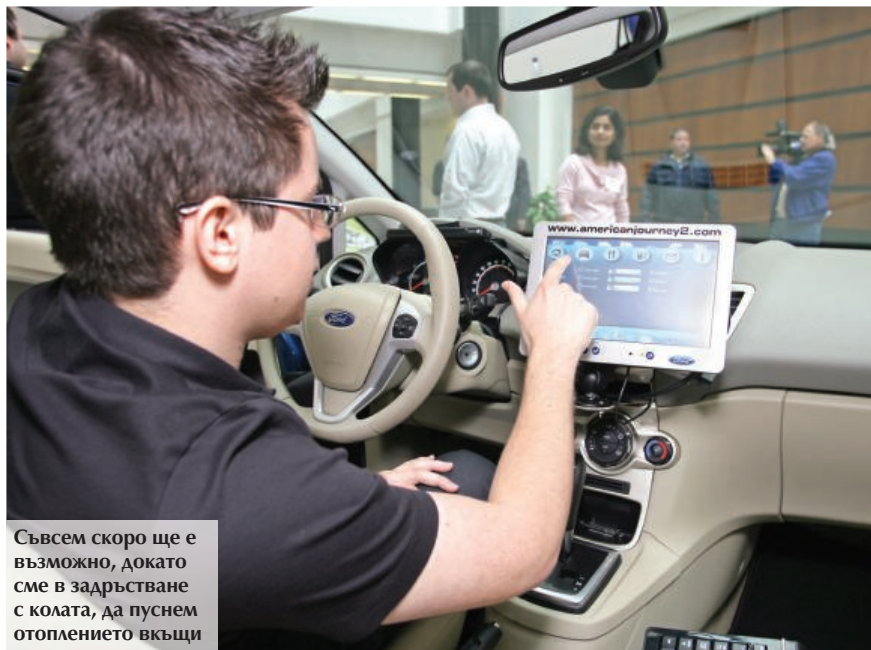
а според някои участници в него общият брой на m2m връзките в глобален мащаб би могъл да достигне 50 милиарда до 2020 година. Само мобилните m2m връзки, по данни на ABI Research, са нараснали с 26.2% през 2011 г., достигайки 110.6 милиона в целия свят. За сравнение година по-рано този показател е бил 87.7 милиона. Секторът се развива с бързи темпове,

Въпреки неблагоприятната икономическа ситуация, обещавайки на предприятията и на крайните потребители по-ефективно управление на различни видове оборудване, значително спестяване на време и много нови функционалности, непознати прегу.

Истинските печеливши от навлизането на комуникациите „машина – машина“ обаче са самите мобилни оператори. През последните години те са свидетели как приходите им от ключови услуги като телефония и кратки съобщения намаляват, а все още не е ясно ще се появят ли нови услуги, които да компенсират този спад. Затова и на m2m сегмента се гледа като на

Възможност за запълване на тази празнина

и създаване на сериозен нов приходоизточник. Все пак хората вече имат по един или два мобилни номера и все по-трудно подписват нови договори за клетъчни услуги. Машините – напротив – засега в по-голямата си част са „необвързани“ с който и да е оператор, броят им расте с много по-бързи темпове

Съвсем скоро ще е възможно, докато сме в задръстване с колата, да пуснем отоплението вкъщи

и в по-широк смисъл са перфектната „клиентска база“ за всяка компания.

Затова не е чудно, че повечето големи играчи в бранша, включително Vodafone, Deutsche Telekom, Verizon, Telekom Austria Group и др., вече разглеждат сериозно възможностите за навлизане в този сектор. Преди около година Deutsche Telekom представи официално свой отворен интерфейс за разработка на приложения с

фокус изключително върху machine-to-machine сегмента. Компанията предоставя на независимите разработчици също т. нар. комплект за създаване на софтуер (SDK – Software Development Kit), разнообразна помощна документация, онлайн магазин за продажба на приложения – M2M Marketplace, както и специализиран форум по въпросите на приложенията за комуникация с машини. Крайната цел

Технологията machine-to-machine ще ни позволява да командваме от телефона си електроуредите въкъщи

на германския телеком е да създаде първата специализирана общност от разработчици на m2m приложения в света.

Голям брой технологични стартапи от САЩ, Европа и Азия вече се възползват от новопоявилата се пазарна ниша и създават приложения за отдалечена комуникация с дома, за родителски контрол, мобилно здравеопазване и други форми на m2m услуги. Очакванията са броят на стартиращите фирми с такъв профил да расте с бързи темпове. Една такава нова услуга е създаденият от Майк Лиич Chatter Bot, който позволява интеграцията на разнообразни сензори и датчици със системите за управление на бизнеса. Така мениджърите могат да получават съобщения за различни събития в офис сградите или за промени в околната среда, както и да ги обвързват с работния процес.

Комуникацията между машини може да създаде цели нови бизнес модели и според мнозина би могла да предизвика промени, сравними с навлизането в миналото на електронната поща и на чат комуникацията между хора. Този нов сегмент

обещава да се отрази на почти Всяка индустрия

Някои от секторите, които вече се възползват от предимствата на m2m, са фитнес и медицинските услуги, автомобилните, транспортните услуги, ютилити секторът и проектите от типа „смайт грид“, ритейл индустрията, архитектурата и много други. Редица обществени сфери като мониторингът на

околната среда, достъпът до административни услуги или до градски транспорт също могат да бъдат изцяло променени от внедряването на нови m2m решения.

Основните фактори за навлизането на комуникационни решения между машини са създаването на отворени платформи за мобилни приложения (Android, iOS, Windows Phone и др.), развитието на т.нар. облачна (cloud) инфраструктура за достъп до различни ресурси и услуги от разстояние, както и навлизането на различни стандарти за ширококолов мобилен интернет. Това позволява на почти всяко устройство, превозно средство, строително или промишлено оборудване или друг тип апаратура да „поумнее“, като бъде снабдено със сензори и с комуникационен канал за изпращане на информация от тези сензори и за приемане на команди. Много устройства правят това и днес, но cloud системите и отворените мобилни платформи понижават драстично цената за

създаване на нови приложения в тази насока.

Преди малко повече от година на своята конференция I/O Google също представи своя платформа за комуникация между машини, наречена Android@Home. Тя позволява създаването на приложения, които могат да превърнат всеки смартфон или таблет, работещ с едноименната платформа, в домашен контролер за управление на осветлението, електроуредите и дори играчки или видеоигри. И въпреки че отпогава до днес не сме свидетели на особен вид напредък в развитието на Android@Home, платформата е чудесен пример за начина, по който комуникациите между машини могат да наклонят везните във все по-ожесточаващата се битка между Google и Apple на пазара на мобилните устройства. Или дори да доведат до появата на съвсем нов играч при мобилните платформи.

**Иновативният
стартъп
Embr100.com
осигурява
платформа,
чрез която
бизнесът да
получава
работещи
концепции**

ИДЕЯТА, КОЯТО ЩЕ

Хората с идеи ще бъдат най-търсени в следващите десетилетия, те биха могли да „осребрят“ богатството на своя ум, стига максимално да използват възможностите, които дава интернет за обмен на информация и за създаване на контакти. Добрите идеи са най-скъпият ресурс, чиято цена ще

продължи да расте. Светът става по-гъвкав и по-бърз. Който управлява новаторското си развитие, само той има шанса да запази първенство или да изпревари другите. Това твърди Рени Попчева, създател и управител на платформата за отворени иновации Embr100.com.

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

Съдбата води желяещите, в това Рени Попчева се убедила лично в критичен за кариерното си развитие момент, когато приела обстоятелствата като знак свише и предприела решителната крачка за създаването на отворена интернет платформа за иновации. Работила като търговски директор на „Калиакра - Бунге“, но след като през 2007 г. по решение на централата в САЩ производството на олио бе изнесено в Румъния, тя започва да си търси нова работа. Кандидатства в английска компания за мениджър за България, но не могла да излети за финалното интервю, тъй като се оказало, че личната ѝ карта е с изтекъл срок, а паспортът не е в нея. Гъстата мъгла в този ген ѝ дала някакъв шанс, за беда самолетът отлетял само 5 минути преди да ѝ донесат паспорта. Това наклонило везните в полза на намерението да се захване с една шура идея и след немалкото перипетии, през които преминала, днес всеки може да стане член на Embr100.com в глобалната мрежа и да влезе в една

добре работеща система за генериране на идеи и разработване на бизнес концепции.

Технологичен скок

Макар две години да е обмисляла „идеята, която ще спаси идеите“, Рени Попчева понесла много критики, че се нагърбва с такъв огромен риск да развие нещо, което дотогава няма работещ аналог. „През 2006-а малцина бяха чували за crowdsourcing, който дава възможност за активна ангажираност на потребителите. По онова време започна навлизането и на т. нар. клауд акаунти“, разказва създателката на Embr100. Още тогава тя усеща, че светът ще става все по-динамичен и в голямата конкуренция корпорациите ще изпитват глад за идеи и таланти. Една добра идея може да даде нов хоризонт на всеки бизнес, а когато компаниите сами не могат да се справят с даден казус, те ще ползват мозъци отвън.

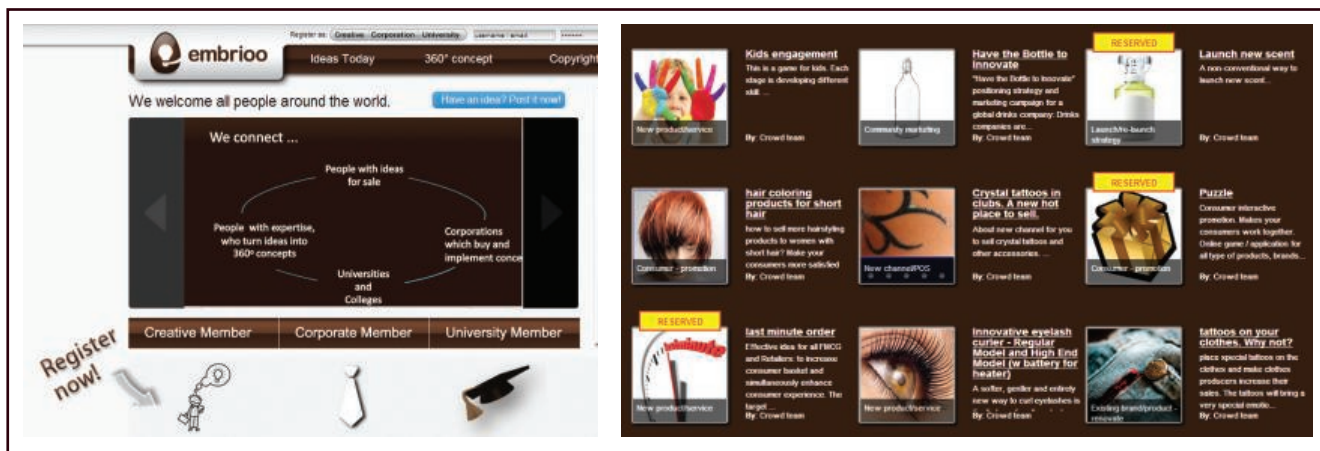
Стъпката в неизвестността

Идеята за тази платформа се ражда преди 6 години след раз-

говор с неин шеф, който ѝ казва: „Може да имаш 1000 груби идеи, но те нищо не означават. Ако искаш да ги видиш реализирани, трябва да дойдеш при мен с цялостна бизнес концепция.“ Тя посреща с огорчение тези гуми, но когато емоцията отзвучава, усеща как прег нея се открива ниша за действие. Обещава си един ген да помогне на всички като нея, които имат идеи, но нямат експертизата да ги направят продаваеми. Постепенно стига до виждането за уеб-базирано решение.

Резервирай място в облака

Embr100.com е платформа за отворена иновация: това е място, където всеки безплатно може да публикува и да съхрани всичките си идеи в собствен акаунт. Хора с експертиза също биха могли да се регистрират и в подходящ момент да се включат в сформирането на екип. В платформата Embr100.com може да се публикуват идеи с обществена значимост, които при необходимост експресно да се развият, за да намерят скорошно

СПАСИ ВСИЧКИ ИДЕИ

приложение. Освен това всяка институция или компания може да обяви конкурс чрез публикуване на собствен бриф за изработване на концепции, както и да потърси решение на проблемни казуси.

Иновативният стартъп

Embrio.com е стартъп и има основен инвеститор, който повярвал в идеята и рискувал да я финансира. Рени Попчева успяла да привлече и грузи съмишленици: „Ако след 10 години в нашата платформа по подобие на Фейсбук има регистрирани около 1 млрд. хора, тогава те може да родят поне 1 млрд. идеи. От тях дори само 1% да намерят незабавна реализация, тогава 10-те милиона идеи в действие със сигурност ще преобразят света, а останалите ще имат доживотен шанс да бъдат продадени и реализирани. В началото всичко звучеше непознато и прекалено рисково. Не се знаеше дали ще има хора, които да дават идеи, както и компании, които да са готови да ги ползват. Сега мястото за срещи на хората с нестандартно мислене вече е известно, но имаше много препятствия, докато тази иновация заработи.“

Първоначално Рени инвестира сама, но разбира, че ще е много трудно да пробие ледовете и тогава към нея се присъединяват

още трима партньори с капитал и ноу-хау.

Корпоративни преимущества

Месец след старта на сайта получават идея от Nadeem Shaikh, инвеститор във фонд в Лондон, да разработят специална корпоративна функционалност. Скъпо е една компания да развие подобна платформа за свои цели. Вместо това тя може да направи свой акаунт в Embrio.com. Системата позволява всички служители от дадена фирма да регистрират своите идеи и да ги разработят в бизнес концепции. Има опция компаниите цялостно да използват своите вътрешни ресурси, но също така може да привлекат в екип външна експертиза и страничен поглед от консуматори. Ако идеята идва от представител на корпорацията, системата автоматично я слага в корпоративния клауд акаунт. Ако пък някой фрилансър иска да предложи концепция за конкретна компания, в системата има опция за автоматично прехвърляне. Адресат може да е цяла индустрия. Нужно е кратко описание, може да се приложат и демофайлове.

Дългият път

Хората, които имат будна мисъл и са новатори, е добре да следят случващото се в Embrio.com. Там може да открият конкурси,

които някоя компания е обявила. Ако имате интересна идея, бихте могли да я публикувате и така да има доживотен шанс тя да бъде реализирана, може да получите експертна помощ, а също съдействие при продажбата ѝ.

Embrio.com не контролира целия процес, а дава свободата на хората с въображение да развият своите концепции, като при необходимост им оказва и техническо съдействие да решат всеки проблем, пред който се изправят. Разбира се, тук може да се публикуват всякакви идеи, но условието е да са в рамките на позволеното от закона.

Когато крайният продукт е готов, натискате бутон Open for sale. Системата го изпраща до определени корпоративни акаунти, които са потенциален купувач. Също така екипът на Embrio.com прави контакти с фирми, подгива се споразумение за конфиденциалност с цел да гарантира защитата на авторските права и едва тогава се представят възможностите на продукта.

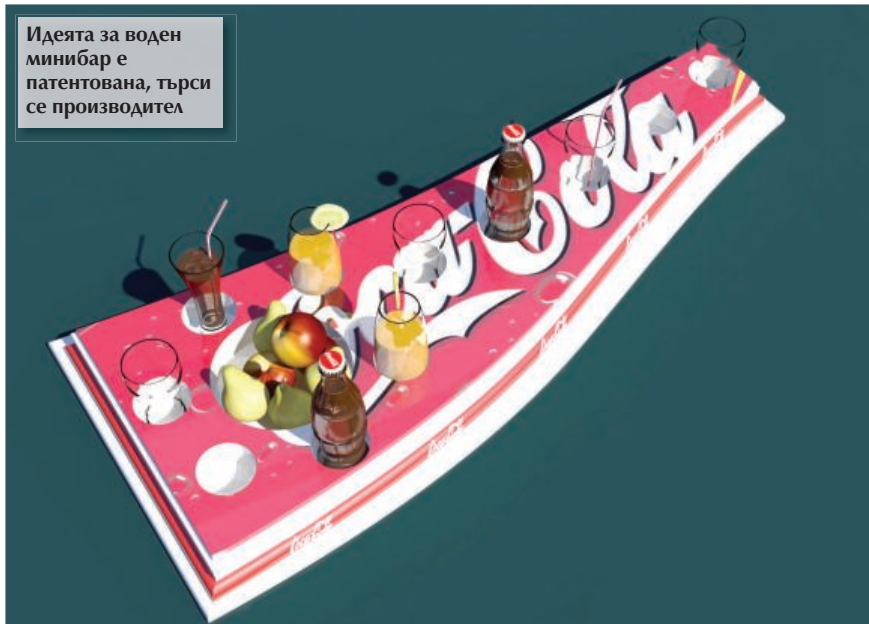
Време за продажби

Членове на платформата към момента са над 11 хиляди души, а има регистрирани и 17 университета, осем от които са индустри. За близо година са продадени над 15 разработени концепции и това не е никак малко, като се има предвид, че платформата се нуждае от време да натрупа популярност, а съответно и доверие.

Бизнес моделът се основава на това, че компаниите ще плащат такса, тъй като достъпът до идеи за тях е изключително ценен ресурс. При продажба на концепция Embrio.com взема 25% от стойността на всяка сделка.

Хората с въображение и ноу-хау може да се възползват от тази платформа и не е далеч времето, когато генераторите на идеи ще живеят добре от това. Евгени Митев, който е копирайтер на свободна практика, вече два пъти е печелил конкурси, обявени на сайта на Embrio.com. Друга от идеите, намерили реализация, е свързана с детска застраховка. „Интерамерикан”

Идеята за воден минибар е патентована, търси се производител

Минибарът е предложен от детска учителка от Асеновград

- България, Университетът в Шефилд и Висшето училище по застраховане намират вариант да се избегне рискът след време парите от застраховката, предвидени за образованието на детето, да се окажат недостатъчни. Партньорството между двете организации гарантира устойчивост на цените за клиентите на този застрахователен

продукт. Идеята идва от регистриран член в платформата, който е успял цялостно да я развие, и Embrio.com свързва помежду им всички страни на тази сделка.

Все повече компаниите си дават сметка, че за да гържат преднина, им трябва нестандартни идеи. Иначе безвъзвратно губят състезанието, защото пазарът става сложен и бърз.

Не сте сами

Детска учителка от Асеновград регистрира в сайта своя идея за нов продукт, като признава, че няма потенциал цялостно да я развие, затова е прехвърлена в инкубатора на Embrio.com. Студенти от НБУ веднага виждат потенциал в нея и се втурват да я разработят като собствен бизнес според правилата на инкубатора. Водният бар вече е патентован и се търси производител. Не е изключено още това лято, докато се къпете в басейна или в морето, на плаваща платформа да поставите напитки, плодове, портфейл и мобилни телефони, за да си осигурите по-голям комфорт. Може да се монтира подводна камера, така че да се правят и снимки за развлечение. Водният минибар може и да се брандира. Обмислят се варианти за партньорство с производители от Китай и Индия.

Бизнес инкубаторът е в помощ на всички млади хора в България (а през май и в Гърция), които искат да развият свой бизнес, но не знаят какъв да е той. Проучване на Евростат показва, че 50% от младежите предпочитат да създадат компания, но голямата част нямат виждане на какво да заложат. Затова Embrio.com предоставя идеи от платформата на екипи от ентузиастични. Те не вземат заплати, а впоследствие получават дял от компанията, която ще създадат. Множество партньори дават рамо на инкубатора, вече са над 20 фирми, сред които Висшето училище по застраховане и финанси, Job Tiger, Taoma, Softacad, Franchising.bg. Партньорите не получават заплати на момента, но очакват бъдещи приходи от това партньорство.

По свой път

1. Рецепти за бизнес няма, особено когато се заемете с реализацията на новаторска идея без аналог.

2. При изключително иновативни начинания (disruptive innovation), които променят правилата на играта, екип от ментори е противопоказан. Може да ви вкарат в рамки, в които да не съумееете да направите най-доброто. То е полезно, когато начинанието влезе във фаза на

растеж.

3. Когато разработвате нещо свръхиновативно, за което сами ще отпъквате пътека, по-добре основателите да се доверят на собствената си интуиция.

4. Когато има сложен казус, който трябва да се разреши, всеки ментор ще ви предложи различно решение. Не разчитайте някой друг да даде магическата формула, открийте я сами. И слушайте потребителите си.

„Плащания по Натура 2000 и плащания, свързани с Директива МЯРКА 213 2000/60/ЕК – за земеделски земи”

Програма
за развитие на
селските райони
(2007-2013)
Министерство на
земеделieto и
храните

2007 - 2013

Европейски
земеделски фонд
за развитие
на селските райони:
„Европа инвестира
в селските райони”

Две шепи свежо

ТАТЯНА ЯВАШЕВА

„В края на 2007-а се върнах в България и повярвах в българската мечта. В джоба си обикновено нося 2 шепи свежо настроение и нещо,

което ми е направило впечатление тия дни. А в България, поне за мен, това изобщо не е трудно”, четем в постинг на сайта www.tuk-tam.bg.

След 11 години в Германия - следване и 5-6 години стаж като

архитект в Мюнхен, реших да се прибера. От заплатата 4500 евро слязох на 1500 лв. плюс допълнителна работа. И истината е, че сега тук се чувствам много по-добре, пише Наско. „Винаги съм знаела, че ще се върна един ден в България, и го направих преди две години, защото тук е единственото място на света, което мога да нарека вкъщи.

Замислих се наскоро какво ще е, ако можех да върна студентските си години назад. Бих направила същия избор за живота си, но бих

Бойко Благоев е председател на „Тук-там“

Форумите, организирани от „Тук-там“, са място за обмен на идеи

„Тук-Там“ е сдружение, което свързва млади българи с опит в чужбина

настроение

яла повече шоколад, бих гледала повече изгреви и бих се усмихвала на повече непознати. За мое щастие все още мога да правя всичко това. Сега обаче знам, че искам то да се случва в България”, твърди Нори Сърбова.

„Живях седем години в Канада (1995-2001), започнах от нулата със 100 долара в джоба. С много труд и непреклонност си проправях пътя нагоре. Накрая работех във фирма за игрален софтуер, с 50 000 долара годишна заплата и всички привилегии - имах кола,

живеех в луксозен квартал за средната класа, имах свободата да се храня всеки ден в изискан ресторант, да пътувам, където пожелаея, и да купя всичко, което си поискам - мечтата на средностатистическия българин. И... се върнах. Разбрах, че

американската мечта е само за тези, които са я създали

Не исках да живея чужд живот

като задоволен консуматор. Осъзнах, че човек израства именно в трудностите, вратата му се калява само тогава, когато изглежда, че няма изход. Там трябва да вървиш само по указаните пътеки. Налогомало ми се е да карам по 300 км извън града, за да се почувствам свободен на ничия територия. Не, това не е за мен. Днес живея далеч от шумния град, много по-просто и скромно. Но детето ми тича на воля под слънцето, моят дух се радва на свободата, че мога да се разхождам, където си искам. Сега отглеждам храната си в градината, приготвям си вино, поправам колата и въобще се уча да си правя всичко сам. Несравним с нищо е този свободен живот, както и богатата, които излизат изпод ръцете ми! Другото са подробности”, твърди Людмил Егов. А Страхил Йорданов споделя: „Върнах се в България, защото тук се чувствам полезен и истински жив.”

Това са все хора, които са в орбитата на „Тук-Там“. Какво е това? „Тук-Там“ е общност, сдружение, инициатива или какъвто термин ви е присърце, чиято цел е да свързва българи с опит в чужбина. Основано през пролетта на 2008 г., сдружението и до днес създава социална среда на завърналите се в родината. Оказва се, че туктамовци имат завидна енергия и Wow! - идеи, които организацията фокусира в проекти със смисъл. Името е хрумка – хората, от този кръг са

били „там“, сега са „тук“ и това ги свързва

В тази мрежа вече са над 3 хил.

„Тук-там“ свързва българите

гуши.

Председател на „Тук-Там“ е Бойко Благоев, но той не е основател на сдружението. В основата на инициативата са седем ентузиастични, които се завръщат от чужбина и имат желание да създават по-добра среда за развитие и повече възможности за контакти на младите българи у нас и в чужбина. Така на 3 март 2008 г. учредяват „Тук-Там“. Повечето от тях все още са пряко ангажирани с развитието на организацията, те са в България, тук се развиват и продължават да дават своя принос страната да стане добро място за живеене. Всеки от тях има своята лична история, която може да е вдъхновяващ пример за онези, които опитват да намерят себе си.

Най-големият проект на „Тук-Там“ е „Кариера в България. Защо не?“ и тази година ще се организира за шести път у нас, специално за българите с образование и опит в чужбина. Друга инициатива е MyWay.BG, която се стреми да насочи младите хора в избора им на професия. За целта успели личности споделят историята на своя успех. Как да намериш работа, как да създам свой бизнес в България са въпроси, на които редица млади хора намират отговора чрез „Тук-Там“, други пък търсят забавление с хора от една и съща кръвна група. Затова и инициативите не свършват дотук.

„Възможността да учиш в чужбина, да работиш зад граница, а дори да излезеш за кратък стаж е страхотен шанс за професионалното развитие на всеки. Още по-добре ще е, ако голяма част изберат да се върнат в родината и да развият тук своя потенциал.

Споделяният опит е полезен в избора на професия

Но това е личен избор, факторите са много и всеки сам трябва да претегли на весните и да избере своя път.

В чужбина живеят над 2 млн. българи, но все повече хора си идват – кой заради световната криза, кой по други причини“, разказва Бойко Благоев. По негови наблюдения по обратния път към родината поемат млади хора, намерили перспективи за реализация тук. Има компании, които откриват хора с потенциал и още докато са в чужбина, им предлагат атрактивни оферти за кариерно развитие в България, на които те не могат да устоят. Други се връщат просто за да си опитат късмета на родна земя. Има много опции за развитие на собствен бизнес и мнозина са готови да рискуват, още повече че глобализацията „стопа границите“ и може от България да се прави бизнес с целия свят.

Бойко Благоев е на 27, завършил е Втора английска гимназия в София, а след това става бакалавър по международни отношения в СУ „Св. Климент Охридски“. Работил и учил, после карал стаж в БТА и му предложили да остане, така в продължение на две години натрупал опит като журналист и преводач.

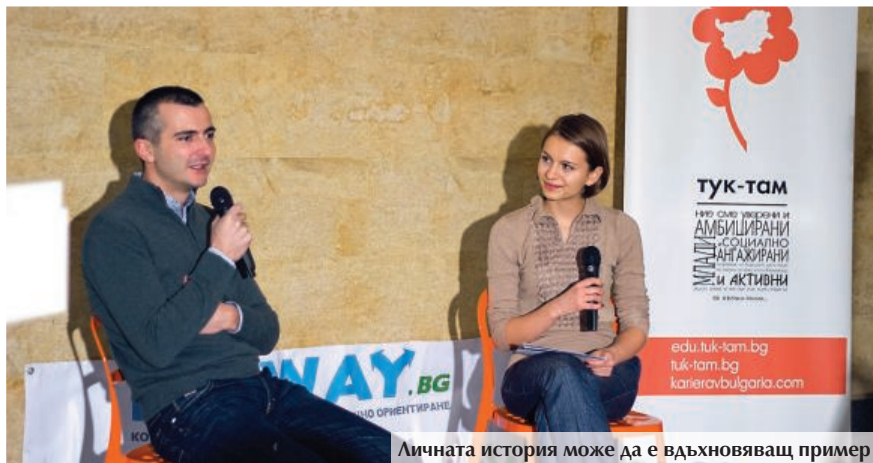
През 2009 г. кандидатствал и получил одобрение за стаж в Европейския парламент, точно преди изборите за евродепутати. Записал магистратура по международно и европейско публично право в Холандия. През 2010 г. минал през летен стаж в Прага, след което се върнал в България. В момента завършва магистратура по предприемачество и финанси. Ангажиран е с „Тук-Там“ и със сдружение „Фрий София Тур“, което организира безплатните пешеходни обиколки на София, Пловдив и Варна, с цел да създава позитивен имидж на страната.

В чужбина българите с образование и висока професионална компетентност са ценени, но

България трябва да е мястото, където българите да намират реализация

„Тук-Там“ е организация, която опитва активно да съдейства за позитивни промени в страната. Тя е създавала канали хората да се свързват помежду си и не преследва политически амбиции. Промените стават бавно. Затова според Бойко Благоев трябва да се търсят възможности за подобрения в сегашния модел, но без да се правят резки движения, тъй като демокрацията не е свършената форма на управление, но по-добра просто не е измислена, както твърди Чърчил.

Светът е голям и спасение дебне отвсякъде - ако „тук“ ти е тясно, може да се развиеш „там“. Само не казвай, че никога няма да се върнеш, тъй като земята се върти, всичко е в движение и животът предлага различни предизвикателства, напомня Бойко Благоев. По-добре е да знаете, че може да сте и тук, и там.

Личната история може да е вдъхновяващ пример

Агроекологични плащания

по Програмата

за развитие на селските райони

МЯРКА 214

Програма
за развитие на
селските райони
(2007-2013)

Министерство на
земеделието и
храните

Европейски
земеделски фонд
за развитие
на селските райони:
„Европа инвестира
в селските райони“

2007 - 2013

Кралят на диамантите

Хари Уинстън заслужава това прозвище. От 80 години създадената от него компания е на върха в света на първокласните уникални бижута

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

На 10 ноември 1958 г. мъж на средна възраст влиза в пощенска служба в Манхатън и изпраща колет с надпис „чупливо“. Получателят е музеят „Смитсонън“ във Вашингтон, а в пакета лежи най-прочутият диамант в света – Хоуп. На кого би му хрумнало да изпрати по пощата близо 46-кара-

товия и изключително ценен силовин камък, преминал през ръцете на крале, аристократи и магнати? На прочутият бижутер Хари Уинстън. Преди да гари открития в средата на XVII век диамант на музея, той го съхранява в колекцията си близо десетилетие. Благодарение на него Хоуп става един от най-популярните музейни експонати в историята, пред който годишно

преминават над 7 млн. души.

Но това далеч не е единствената невероятна история, свързвана с Уинстън. За него се знае, че е имал навика да се разхожда из Ню Йорк с диаманти за милиони долари в джоба си. От планиран грабеж или отвлечане не съществувала опасност, тъй като преди смъртта му през декември 1978 г. широката публика нямала никаква представа как изглежда той. Поради съображения за сигурност застрахователите на Уинстън му забранили да разпространява публично снимки, на които се вижда лицето му. На кадрите, публикувани във вестниците и списанията по света, били запечатвани само ръцете, гърбът и силуетът му.

Наричан Крал на диамантите и Бижутер на звездите, през 20-те години на XX век Уинстън извършва същинска революция в дизайна на луксозните уникални накити, превръщайки ги в

триизмерни скулптури, пълни с живот

Той е първият бижутер, който дава назаем свои творения на актриса, появила се на червения килим на Оскарите. Случва се през 1944 г., а щастливката е Дженифър Джоунс. Спечелената от нея статуетка остава на заден план, изместена от всеобщия захлас по бижутата на Уинстън. Оттогава много от най-прекрасните творения на компанията традиционно блестят на церемониите по връчването на престижни награди. На тазгодишните Оскари сред актрисите, заели бижута Harry Winston, бяха Сандра Бълок, Чарлиуз Терон, Джесика Частейн, както и певицата Агел.

Освен безброй холивудски звезди, през годините клиенти на компанията са били крале, султани, махараджи, прочути богаташки фамилии и дори конкурентни бижутери. Изчислено е, че около 1/3 от най-прочутите бижута и диаманти в досегашната история са минали през ръцете на Хари Уинстън.

„Роген съм с гарбата да знам

Петте топ придобивки на Хари

Пръстенът, който Аристотел Онасис подарява на Жаклин Кенеди по случай годежа им, е с 40-каратов диамант

Диамантът Хоуп, който Хари Уинстън дарява на Вашингтонския музей „Смитсонийн“ през 1958 г., привлича над 7 млн. посетители годишно

Диамантената огърлица на Наполеон е притежание на Уинстън в периода 1960-1962 г.

какво правя и с куража да правя онова, което искам – заявява веднъж той. – Всеки диамант, дори най-малкият, е ценно притежание, на което трябва да се радват много поколения.”

Роден на 1 март 1896 г. в Ню Йорк в семейството на украински имигранти, Хари демонстрира страст и усет към бижутата на съвсем крехка възраст. Започва да чиракува в малкия бижутериен магазин на баща си едва на 7 годи-

◆ **Джонкър** – безцветен диамант, 726 карата, 145 грама. Открит е през януари 1934 г. и на следващата година е купен от Хари, който го разцепва на 12 парчета. Най-големият диамант, 125-каратовият Джонкър I, е продаден на египетския крал Фарук през 1951 г. Година по-късно той е пратен в изгнание и взема камъка със себе си. Дирите му се изгубват за много години, като за последно се появява публично през 1974 г., когато анонимен купувач плаща за него близо 4 млн. долара на търг в Хонконг.

Останалите диаманти – от 41-каратовия Джонкър II до 5-каратовия Джонкър XII, също се намират в частни колекции.

◆ **Окото на игола** – светлосин диамант, 70 карата, 14 грама. Първите сведения за него са от 1607 г., когато английски мореплаватели го откъсват от тогавашния му собственик – персийския принц Раджаб. Диамантът е забелязан отново чак през 1906 г. в колекцията на османския султан Абдул Хамид II. На следващата година един от служителите му го открадва и го продава в заложна къща в Париж. През юни 1909 г. на търг във френската столица диамантът е купен от испански благородник, след време става собственост на лондонска банка, а после – на холандски бижутер, от когото Уинстън го купува през ноември 1946 г. Прави го част от огърлица с още 86 по-малки диаманта, която няколко месеца по-късно продава на Меј Бонфилс, дъщеря на основателя на в. „Денвър Поуст“. След нейната смърт през 1963 г. колието е купено на търг в Ню Йорк.

◆ **Луи XIV** – безцветен крушовиден диамант, 62 карата, 12 грама. Освен че е принадлежал на френския крал, за камъка не се знае почти нищо друго,

ни, а на 12 отбелязва първата си скъпоценна находка. На витрината на заложна къща в Манхатън Хари забелязва обикновен пръстен със зелен камък, за който собственикът твърди, че е полускъпоценен. Момчето го купува за 25 цента и го носи на баща си, който с изумление потвърждава, че става гума за 2-каратов смарагд. Два дни по-късно Хари успява да го продаде за 800 долара.

На 15 той вече е напуснал училище и се е посветил

изцяло на бижутерския занаят

а на 19 – със спестените си 2 хиляди долара, основава първата си

преду попадането му в ръцете на Уинстън през 1958 г. Той го купува от наследницата на династията Крайслер – Телма Фой, и го поставя в центъра на тиара, върху която има още 6 по-малки крушовидни диаманта и 233 груги. През 1963 г. камъкът е изваден от тиарата и продаден на канадска богаташка. Появява се на търг в Женева през 1981 г.

◆ **Лесото** – светлокафяв диамант, 601 карата, 120 грама. Открит е през май 1967 г. в мина в едноименното кралство и година по-късно Уинстън го купува на търг в Женева. Разрязва го на 18 парчета, като третият по големина диамант, 40-каратовият Лесото III, е поставен върху пръстен. Аристотел Онасис плаща за него 600 хиляди долара и го подарява на Жаклин Кенеди по повод годежа им през лятото на 1968 г. Пръстенът е продаден на търг през април 1996 за над 2,5 млн. долара. За местонахождението на останалите 17 диаманта не се знае почти нищо. Най-големият, 72-каратовият Лесото I, е предложен на търг в Женева от аукционна къща Sotheby's през ноември 2008 г., но купувач не се намира. По онова време диамантът е оценяван на близо 5 млн. долара.

◆ **Тейлър-Бъртън** – безцветен крушовиден диамант, 70 карата, 14 грама. Уинстън го купува през 1966 г. непосредствено след откриването му, прави го част от огърлица и я продава на Робърт Кенмор, собственика на Cartier. През 1969 г. тогавашният съпруг на Елизабет Тейлър – Ричард Бъртън, купува колието за нея, плащайки малко над 1 млн. долара. През 1978 г. актрисата продава огърлицата на търг за 5 млн. долара. Сегашият собственик на диаманта е швейцарската бижутерска компания Mouawad.

компания на име Premier Diamond. Занимава се основно с покупко-продажба на диаманти и само за 2 години успява да натрупа печалба от 30 хиляди долара. Точно тогава обаче един от служителите му изчезва с всичките пари от касата, докарвайки Хари почти до фалит.

Със заем от банка той съумява отново да стъпи на крака, но решава да смени посоката на бизнеса си. Започва да посещава търгове из щата Ню Йорк и да купува колекциите бижута на починали заможни дами. Заради старомодния си дизайн те се продават сравнително евтино, макар че повечето от тях са покрити с диаманти и други скъпоценни камъни.

С първата си голяма колекция Хари се сдобива през 1925 г. срещу 1 млн. долара. Маха диамантите

Салонът в Шанхай отваря врати през април 2012 г. и е най-големият до момента

Изпълнителният директор на компанията Фредерик дьо Нарп

Елизабет Тейлър и Ричард Бъртън на церемонията по връчването на Оскарите през 1970 г. Актрисата носи колието с близо 70-каратов крушовиден диамант, подарено ѝ от него малко по-рано

При спечелването на Оскар за главна женска роля за „Влюбеният Шекспир“ през 1999 г. Гуинет Полтроу носи колие, гривна и обици Harry Winston на стойност около 300 хиляди долара

от десетките бижута, принадлежали на богатата наследница от Питсбърг, и ги прави част от модерни и елегантни колиета, обици и пръстени, които след това му носят огромна печалба. На следващата година Уинстън подхожда по същия начин към колекцията на покойната Арабела Хънтингтън – една от най-богатите жени в Америка. Уникалните му бижутерийни шедеври с почти незабележим платинен обков и диаманти, които са толкова перфектни и блестящи, че изглеждат като живи, скоро стават любими на богатите и известните по целия свят.

През 1932 г. Хари закрива компанията Premier Diamond и основава Harry Winston. По същото време започва да колекционира редки диаманти – факт, който допълнително

засилва популярността му. След неговата смърт съпругата му Егна поема бизнеса, а когато през 1986 г. умира и тя, компанията преминава в ръцете на синовете им Роналд и Брус. Партньорството им е всичко друго, но не и успешно. След дълга поредица от съдебни битки през лятото на 2000 г. Роналд плаща малко над 54 млн. за дела на брат си и отпозава е

начело на компанията

Днес бижутата ѝ се продават в нейните 25 луксозни салона по света, включително в Ню Йорк, Бевърли Хилс, Лас Вегас, Чикаго, Париж, Лондон, Токио, Шанхай, Хонконг и Дубай, а часовниците ѝ

ЛЮБИТИНО

- ✓ Голямата старинна сграда на Пето авеню в Ню Йорк, в която се помещава централата на компанията, първият ѝ салон и дизайнерското ѝ студио, е позната сред хората в бранша като „диамантена индустрия под един покрив“. Известно време там се провеждат и подготвителни курсове за специалисти по подбор и обработка на диаманти. На обучаващите се с най-голям потенциал впоследствие е предложена постоянна позиция в компанията.
- ✓ Harry Winston притежава 40% от диамантената мина Дявик в северозападната част на Канада. През ноември 2011 г. компанията купува още една мина в страната – Екати, за 500 млн. долара.
- ✓ Близо 1/5 от приходите на компанията идват от продажбата на

среден клас бижута, изработвани в ателиета в Роуд Айленд и в Хонконг и предлагани в универсални магазини. На собствениците им е забранено да разкриват кой е производителят с цел да не бъде накърнена репутацията на Harry Winston.

- ✓ На церемонията по връчването на Оскарите през 1998 г. 87-годишната тогава актриса Глория Стюарт носи колие Harry Winston с огромен син диамант на стойност 20 млн. долара – точно копие на онова, което героинята ѝ Роуз захвърля в океана на финала на филма „Титаник“.
- ✓ През 2010 г. компанията основава фондация, която подкрепя финансово неправителствени организации, подпомагащи млади хора в затруднено и неравностойно положение да получат

качествено образование.

- ✓ През 1994 г. Harry Winston заема на Шарън Стоун колие на стойност 400 хиляди долара за церемонията по връчването на Оскарите. Впоследствие актрисата отказва да го върне обратно, твърдейки, че ѝ е било подарено. Компанията успява да си вземе бижутото, но Стоун завеща да дело срещу нея, обвинявайки я в нарушаване на договора. В крайна сметка нещата са уредени извън съда.
- ✓ Harry Winston е сред най-големите доставчици на необработени диаманти в света. Компанията търгува директно с производителите, като камъните се разпределят в близо 10 хиляди различни категории и ценови групи.
- ✓ Когато през 1999 г. печели Оскар за

Часовниците Harry Winston приличат на авангардни произведения на изкуството

– в близо 200 партньорски бутика. Миналата година приходите на компанията са били близо 450 милиона долара.

„Нашите продукти са на абсолютния връх по отношение на качеството и ексклузивност-

ЕКСКЛУЗИВНИТЕ ЧАСОВНИЦИ

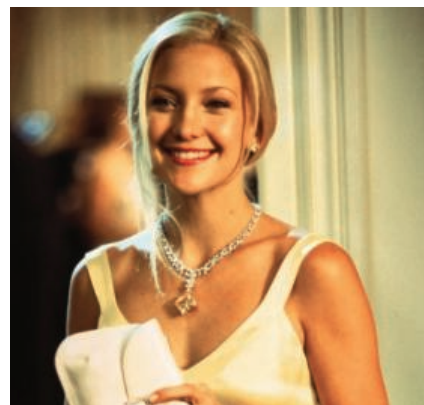
Малко повече от десетилетие след смъртта на Хари Уинстън през 1978 г. компанията решава да влезе в света на луксозното часовникарство. Предвиг изключително силната конкуренция, големия напредък и вековните традиции в индустрията, това се оказва рискована и трудна задача. Специалистите на компанията са наясно, че единственият им шанс за успех е да останат верни на духа на бранда – изключително внимание към детайла и никакви компромиси с качеството.

Въпреки че идеята за изработването на часовници се ражда през 1989 г., първата серия, наречена съвсем удачно Premier, е пусната в продажба чак през 1995 г. Но когато това се случва, не остава никакво съмнение, че чакането си е струвало. Premier прави революция в света на луксозните часовници, представяйки първите в историята модели, снабдени с вечен календар. Това иновативно чудо моментално кара часовникарската индустрия да признае Harry Winston за страховит конкурент.

Днес часовниците на компанията са сред най-търсените и оригинални в луксозната категория. Някои са покрити с диаманти, други са максимално изчистени, трети – спортни, но почти всички са толкова напредничави в техническо отношение, че приличат на авангардни произведения на изкуството.

Продукцията е лимитирана – едва около 4 хиляди бройки годишно, а цените се движат между 10 хиляди и 100 хиляди долара. Всеки часовник, който бива донесен от клиент за поправка или почистване, се изпраща в ателието на компанията в Женева – независимо в коя точка на света е заявена услугата.

та си – казва изпълнителният директор на Harry Winston Фредерик гоь Нарп. – Това очакват клиентите ни вече от 80 години. Ние разполагаме с доверието им, а то е най-важно в света на диамантите. Никога не бихме допуснали компромис с качеството на материалите и с изработката на продуктите. Този идеал ни е завещан от нашия основател и е главната ни движеща сила. Затова и нашите бижута са изключително ценни и неподлежащи на времето.”

Огърлицата с 87-каратов рядък жълт диамант, която Кейт Хъдсън носи в една от сцените в романтичната комедия „Как да разкараш гаджето за 10 дни“ (2003), е изработена специално за нея

най-добра актриса за ролята си във „Влюбеният Шекспир“, Гуинет Полтроу носи 40-каратово колие, обици и гривна Harry Winston. След церемонията баща ѝ купува огърлицата като подарък за спечелената статуетка.

- ✓ Цените на диамантените годежни пръстени Harry Winston започват от около 15 хиляди долара.
- ✓ В периода 1960-1962 г. Хари Уинстън е притежател на Диамантената огърлица на Наполеон. Френският император я подарява на своята съпруга Мари-Луиз по случай раждането на сина им през март 1811 г.
- ✓ В една от сцените в романтичната комедия „Как да разкараш гаджето за 10 дни“ (2003) Кейт Хъдсън носи колие с 87-каратов рядък жълт диамант, изработено специално за нея от бижутерите на компанията.

- ✓ Между 1949 и 1953 г. най-редките и скъпи диаманти от колекцията на Хари Уинстън са показани в десетки американски градове като част от пътуваща изложба. Впоследствие бижутерът дава събраните приходи за благотворителност.
- ✓ През 2002 г. Бен Афлек подарява на Дженифър Лопес годежен пръстен Harry Winston с 6-каратов розов диамант на стойност 2,5 млн. долара. Пръстенът, с който актьорът и режисьор предлага брак на настоящата си съпруга Дженифър Гарнър през 2004 г., също е дело на бижутерите на компанията.
- ✓ Работата по най-сложните огърлици продължава около 1000 часа, а цените им започват от 3 млн. долара.
- ✓ Когато през 1994 г. Упи Голдбърг е избрана за водеща на церемонията по

въръчването на Оскарите, компанията ѝ заема бижута на стойност над 40 млн. долара.

- ✓ По време на официалното си посещение в северозападната част на Канада през лятото на 2011 г. съпругата на принц Уилям – Катрин, получава като подарък платинена брошка с диаманти във формата на полярна мечка – официалното лого на региона. Уникалното бижу е изработено от Harry Winston по поръчка на местната управа.
- ✓ През април 2012 г. компанията отваря свръхлуксозен салон на няколко етажа в Шанхай, който е най-големият ѝ до момента.
- ✓ В средата на януари гигантът Swatch Group купи производствения сектор на компанията за 1 млрд. долара.

Невръстните ГЕНИИ

ЛЮДМИЛ ЗАХАРИЕВ

Наскоро 12-годишната **НЕХА РАМУ** от индийски произход впечатли всички със зашеметяващите 162 точки на IQ тест. По този показател момичето, живеещо в Обединеното кралство, се оказа с по-висок резултат от Айнщайн, Стивън Хокинг и Бил Гейтс, които имат по 160. Дъщеря на индийски лекар, девойката постигна максималния резултат на теста за интелигентност на организацията Менса за нейната възраст. Айнщайн обаче никога не е правил действителен тест за интелигентност, тъй като нито една от съвременните технологии за измерване на интелигентност

Деца с изключителни способности изумяват със знания и талант. Някои от тях още съсем малки стават милионери, а други губят способностите си с годините или се превръщат в тъжни примери

за престижното езиково училище „Тифин гърлс“ и изкарала 280 от 280 възможни точки. Първоначално семейството не осъзнава на какво е способна Неха, защото когато се мести във Великобритания, тя сменя напълно системата на обучение. „Изключително горд съм с нея“, казва баща ѝ веднага след като научава резултата.

Неха планира да тръгне по стъпките на родителите си, които са офталмолози, и вече се е насочила към лекарската професия. Момичето е издържало американските тестове за владеене на английски език SAT, предназначени за 18-годишни. Неха постигнала 740 точки от възможни 800. Това ѝ позволява след време да учи в най-престижните американски университети. Неха е преград фен на Хари Потър и запален плувец.

Тя обаче не е единственият вундеркинг в модерно време. Понякога дори в най-обикновено семейство се ражда дете, способно да надмине капацитета на двамата си родители взети заедно. Наричани са с различни имена - феномени, вундеркинди или просто деца с изключителни умствени способности. Те могат да бъдат изразени както в стандартни области, така и под формата на един или друг талант. С възрастта понякога хлапетата запазват тези качества, но понякога те изчезват на по-късен етап.

Неха Раму

впечатляващите 162 точки на теста Cattell IIIВ, което я поставя в последния диапазон на хората в цялата страна.

Родителите на момичето са се преместили от Индия във Великобритания,

когато тя е била 7-годишна и изобщо не подозирали за таланта на гъщеря си, докато преди 2 години тя не се явила на конкурс

не са съществували, когато той е бил жив, но експерти смятат, че е имал коефициент на интелигентност около 160. Неха постига

КИМ УНГ-ЙОНГ

Друг положителен пример е **КИМ УНГ-ЙОНГ**, който отива в университет на едва 4-годишна възраст. Корейското дете чудо, родено през 1962 година, все още държи рекорда на Guinness като притежател на най-високото IQ - 210.

На възраст от 4 години момчето вече е в състояние да чете на японски, корейски, немски и английски език. На 5 г. Ким вече решава сложни системи от диференциални уравнения.

На възраст от 6 Ким демонстрира отлични познания на

китайски, испански, вьетнамски, филипински, немски, английски и корейски, а на 7-годишна възраст той има покана за работа в НАСА. Там получава докторска степен в областта на физиката на възраст от 15 години. Той остава в САЩ до 1978 г., а след това се завръща в Корея с намерението да се развива в областта на инженерството и строителството. За да направи това, той защитава и докторска дисертация.

ГРЕГЪРИ СМИТ

ГРЕГЪРИ СМИТ пък е номиниран за Нобелова награда на едва 12 години. Роден през 1990 г., той се научава да чете едва 8-годишен. Отива в университет на 10-годишна възраст. Грегъри е основател на Международната младежка адвокатска организация, която се занимава с постигането на разбирателство между децата по света.

Талантливото момче е удостоено с личен разговор с експрезидента на САЩ, както и с Михаил Горбачов. По време на публичните си дейности е номиниран четири пъти за Нобелова награда, но не успява да спечели. Първата номинация идва, когато той е едва на 12 години.

АКРИТ ЯСВАЛ

АКРИТ ЯСВАЛ е роден в Индия, където е смятан за един от най-умните, защото коефициентът му на интелигентност достига 146. Той обаче привлича общественото внимание през 2000 година, когато провежда първата си хирургическа операция на възраст от 7 години. Неговият първи пациент е съседско момче на осем, което е изгорило сериозно пръстите си. Акрит учи медицина в колежа Chandigarh и сега е най-младият студент във всички индийски университети.

КЛЕОПАТРА СТРАТАН

КЛЕОПАТРА СТРАТАН е родена през октомври 2002 г. в Кишинев в семейството на певица Пол Стратан. Момичето е най-младият изпълнител, който е постигнал невиджан успех на пазара, след излизането на албума ѝ „La vârsta de trei”. Тогава тя е на едва 3 години. През 2006 г. Клеопатра спечели награда на MTV за най-добър млад изпълнител. Тя обаче има опит и в речите

преди голяма аудитория. Още от най-ранна възраст говори пред голяма публика в концертни зали. Някои от нейните песни са преведени на английски и испански език, а отскоро е популярна и в Япония.

АЕЛИТА АНДРЕ

АЕЛИТА АНДРЕ става известна, когато дори не е навършила две години. След като директорът на галерията Brunswick Street Gallery в Мелбърн, Марк Джеймисън, вижда картини на абстрактни произведения от неизвестен автор, той решава да ги включи в своята годишна програма. Когато научава истинската самоличност, стояща зад произведенията, той решава да ги задржи и не променя изложбите си. Всичките картини на Аелита са продадени само за една седмица.

Наскоро тя представи нови 22 творби, оценени на стойност от 4600 до близо 13 000 долара. Изложбата е озаглавена: „Аелита Андре: Тайната Вселена“. Всички изкуствоведи са единодушни, че Аелита не може да бъде сравнявана с рисунките на останалите деца. Определят творчеството ѝ като смислено и добре композирано. Аелита показва добро владеене на пространството. За изкуството ѝ се говори като

за абстрактен експресионизъм, обазрен от сюрреализъм и от влияния като Пикасо и Дали.

Понякога Аелита вмества естествени елементи в картините си като от гърб или пера. Творбите ѝ носят имена като „Астероид“, „Леопардът и драконът на късмета“, „Кучето и извънземното“, „Королева мъглявина“, „Мъглявината на пеперугата“, „Приказкотопия“.

ТЕОДОР КАЧИНСКИ

телно университети и авиокомпани, които убиват трима и раняват 23-ма души.

След като е в списъка на ФБР за „най-търсените престъпници“, на 24 април 1995 г. той изпраща писмо до редакцията на вестник „Ню Йорк Таймс“, в което обещава „да се въздържа от тероризъм“, ако „Таймс“ или „Вашингтон Поуст“ публикуват неговия манифест от 50 страници „Индустриалното общество и неговото бъдеще“. В изложението си той твърди, че неговите бомбени атакти са крайна мярка, но са изключително необходими, за да се привлече вниманието към ерозията на човешката свобода, породена от модерните технологии, които изискват мащабна организация.

Документът най-накрая е публикуван от „Ню Йорк Таймс“ и „Вашингтон Поуст“ на 19 септември

1995 г. Разследването на Юнабомбър е едно от най-скъпите в историята на ФБР. Преди да бъде установена неговата самоличност, ФБР използва за неговия случай името Юнабом (UNABOM - „UNiversity and Airline Bomber“), в резултат на което медиите започват да го наричат Юнабомбъра. Въпреки всичките усилия на ФБР той не бива заловен в резултат на разследването. Вместо това, неговият брат и съпругата му разпознават стила на писане и убежденията на Качински в публикувания манифест и съобщават на ФБР.

В съда Качински освобождава служебно назначените му адвокати. Те искат да пледират за невменяемост, за да избегне смъртно наказание, но Качински смята, че е нормален. След като става ясно, че предстоящият процес по националната телевизия ще даде публичност на Качински, прокуратурата предлага съдебно споразумение, съгласно което той се признава за виновен и е осъден на доживотен затвор без замяна, който излежава до момента. Преди да стане обаче Юнабомбъра, Качински е малко момче с коефициент на интелигентност 167 и впечатляващи дарби.

Разбира се, има и някои примери, които не завършват добре. **ТЕОДОР КАЧИНСКИ**, известен като Юнабомбъра, е детечудо, прието в Харвард на 16-годишна възраст. След като завършва успешно, той печели докторска степен по математика от университета в Мичиган. Интересен факт е, че тезата, която защитава, е толкова сложна, че преподавателите му признават, че не са в състояние да я разберат. На 25 Качински става най-младият професор в университета на Калифорния, Бъркли, но подава оставка две години по-късно, мести се да живее при родителите си, а в крайна сметка се уединява в хижа в гората.

Там той започва да изучава техники за оцеляване и се опитва да живее в отшелничество. Решава да започне бомбената си кампания, след като наблюдава унищожаването на дивата природа в района около неговия дом, в резултат на сеч и строителство. В периода между 1978 и 1995 г. той изпраща 16 бомби до различни цели, включи-

Royal Castle

Design Hotel & Spa

Идеалният обект за бизнес срещи и отдих Ви очаква!

Конферентните зали на хотел „Роял Касъл Хотел & Спа“ са перфектното място за Вашето корпоративно събитие, семинар, конференция, обучение. Изключителното качество на оборудване прави залите на „Роял Касъл“ Ваш най-добър партньор в бизнеса. А след това имате възможност да се потопите в свят на красота, създаден заради здравето!

Подарете си мигове на спокойствие и уют и оставете напрегнатото ежедневие зад себе си! Седем стаи за Спа терапии, Душ Виши, Хамам, Солено езеро и много други преживявания, създават перфектен оазис за релакс и възстановяване на тялото и духа!

Royal Castle Hotel & Spa · Elenite Bulgaria
phone: +359 55 468 960 · call centre: +359 70 018 411
www.royalcastle-bg.net

Стивън Маккуин

Стивън Маккуин

Звездни наследници

БЛАГОВЕСТА КИРИЛОВА

Темата за холивудските династии отгавна не е нито нова, нито пък кой знае колко интересна. Не заради друго, а защото е гъвкана милион пъти. Представителите на всяко поколение от фамилиите Копола, Хюстън, Баримор, Фонда, Аркет и т.н. се разгърнаха максимално широко във всички сфери на киноиндустрията, подхранвайки световните медиуми с пикантни семейни истории и спекулации за това къде свършват дебетите връзки, къде започва таланта и има ли го изобщо.

Встрани от всичко това обаче към звездния небосклон бавно и ненапращливо се издигат други млади актьори с легендарни фамилии. Внуците на киновеличиата Стив Маккуин, Чарли Чаплин, Грегъри Пек и Елия Казан изгряха на малкия и големия екран не благодарение на дядовата слава, а въпреки нея. Ето как:

Стивън Маккуин

Фактът, че името на Стив Маккуин (1930-1980) завинаги ще

Внуците на кинолегендите Чаплин, Пек, Маккуин и Казан напоследък се изявяват повече от успешно на малкия и големия екран, оборвайки клишетата за неизменната шуробаджанащина в шоубизнеса

остане нарицателно за холивудския икона, дълго време гържи неговия внук галеч от актьорството. Още повече, че е кръстен на легендарния си дядо и приликата между двамата е повече от очевидна. Макар да е роден 8 години след смъртта на звездата от филми като „Великолепната седеморка“, „Аферата Томас Краун“, „Аг под небето“ и „Големият бягство“, Стивън е напълно наясно, че никога не би могъл да избегне сравненията помежду им. Но страстта към актьорството е заложена в ДНК-то му и всичките му усилия да я потуши се оказват безуспешни. Въпреки неодобрението на баща си Чаг – сина на Стив, през 2005 г. младият Маккуин изкарва курс по актьорско майсторство в Лос Анджелис и се змурва в необятния океан на кастингите.

„Нямаше смисъл да бягам от

това, което обичам, само заради фамилията си име – казва гнес Стивън. – Притежавам силно изразен състезателен дух и той ме подтиква не само да се опитам да отговоря на огромните очаквания към мен, но и да изляза от сянката на дядо си и да вървя по собствен път.“

Точно това прави Стивън с ролята си в хитовия сериал „Дневниците на вампира“, която получава в началото на 2009 г. след няколко епизодични появявания в криминални ТВ поредици. Като Джеръми Гилбърт – по-малкия брат на главната героиня Елена, в чийто образ влиза българката Нина Добрев, той печели не само одобрението на критиците, но и милиони фенове. Голяма част от почитателите му вероятно дори не са и чували за дядо му. А онези, които го помнят и обичат филмите му, без съмнение отгавна са престана-

ли да сравняват Стивън с него.

Уна Чаплин

„Когато някой каже „Чарли Чаплин“, в съзнанието ми изниква същият образ, какъвто и в това на повечето хора – на мъжа с изкуствени мустаци, бомбе и смешна походка – казва 26-годишната Уна. – Не познавам дядо си, защото той е починал, преди да се родя, но нося името му с гордост. То е изключително ярък пример за това, че човек може да прави филми, които не просто да забавляват, а да докосват милиони хора.”

Миналата пролет името на Уна се прочу именно покрай такава продукция – великолепната тв поредица на НВО „Игра на тронове“. Излъчването на третия сезон на сериала започва в края на март и в него Чаплин отново ще е сред главните действащи лица. За ролята се явява на кастинг с още стотици момичета и хората от екипа на сериала са категорични, че я е спечелила единствено благодарение на таланта и излъчването си.

„Никога не съм разчитала на контактите си в киносредите, а и нямам много такива – твърди Уна. – Ако успея да изградя някаква кариера, ще знам, че не е заради фамилията ми име.”

Родена на 4 юни 1986 г. в Магрид, Уна е дъщеря на Джералдин Чаплин и чилийския кинематографист Патрицио Кастиля. Кръстена е на баба си по майчина линия – четвъртата съпруга на Чарли, чийто баща е прочутият драматург Юджийн О'Нийл. Прекарва детството си в непрекъснати пътувания по света с родителите си, а на 15 е приета в престижното училище „Гордънстоун“ в Шотландия, където учи история на изкуството и спортни танци. По онова време няма никакво намерение да се захваща с актьорство, но в края на първата година се съгласява да изпълни

една от ролите в училищна постановка на „Сън в лятна нощ“. Разказва, че след първото представление се хвърлила плачейки в прегръдките на преподавателката и повтаряла: „Боже мой, това е прекрасно! Обожавам го! Прецакана съм!”

Като последен опит да се пробори със съдбата си Уна решава да се откаже от актьорството, ако не я приемат в Кралската академия по граматично изкуство в Лондон. Влиза обаче без проблем и малко след дипломирането си през 2007 г. получава първата си епизодична роля в киното – в 22-рия филм за Джеймс Бонг „Спектър на утехата”.

До големия си пробив с „Игра на тронове“ Уна се появява в още няколко кино- и тв продукции, включително в испанския хорър филм „Itago Mortis“ заедно с майка си.

Продължава да живее основно в Лондон, но една от амбициите ѝ е да се снима във френски филм, тъй като обожава тамошното кино и говори езика перфектно. Освен това планира един ден да се пробва и като сценарист и режисьор.

„В момента не отказвам никакви предложения за роли – казва Уна. – В актьорско отношение съм блудница – Всеки може да ме има. Но го правя, защото искам да натрупам опит. Надявам се с времето кариерата ми да поеме във върната посока.”

Итън Пек

В пантеона на холивудските величия Греъри Пек

(1916-2003) винаги ще има почетно място. Ролите му в класики като „Да убиеш присмехулник“, „Ваканция в Рим“ и „Моби Дик“ са незабравими и го превръщат в един от най-прочутите и обожавани актьори на всички времена.

„Той е легенда, но за мен беше просто моят дядо – казва обаче 26-годишният му внук Итън. – Помня го само от гостуванията си в къщата му. Заварвах го да чете, облечен в някой от своите кашмирени пуловери, да работи нещо в градината или да се излежава в басейна. Водехме дълги разговори, но никога за актьорство. Често ми се иска да беше още жив, за да му задам въпросите, които ме измъчват. Но предполагам, че в много отношения той винаги ще бъде с мен.”

Наследил впечатляваща външен вид и свързаното интелигентно излъчване на дядо си, Итън застава пред камерата още на 9-годишна възраст. Започва с реклами и телевизионни продукции – „Шеметни години“, „Шоуто на Дрю Кери“ и др. След завършване на гимназия е приет в престижното нюйоркско училище по изкуства Tisch, където учи театрално майсторство. Напуска го преждевременно, тъй като иска да се отдаде изцяло на актьорската си кариера. Дебютът му на големия екран е през 2004 г. в романтичната грама „Ем и аз“, но истинска популярност му носи ролята му в комедийния сериал „10 неща, които

мразя у теб". Итън се снима в него в периода 2009-2010 г., успявайки да откряне вратата към голямото кино. Миналата година го гледахме във фантастичния трилър „Дилъри на време“ редом до Джъстин Тимбърлейк, Оливия Уайл и Аманда Сийфрайд, а през настоящата предстои да се появят още 2 филма с негово участие – драмата „The Wine of Summer“ с Марша Гей Хардън и хорърът „Nothing to Fear“ с Ан Хечи.

„Не се опитвам да вървя нито по стъпките на дядо ми, нито по нечи други – казва Итън. – Но не мога да си представя да се занимавам с нещо друго, освен с актьорство. Знаех го още от съвсем малък и съм сигурен, че ще се чувствам така до края на живота си.“

Зоуи Казан

„В никакъв случай!“ – такава е реакцията на родителите на Зоуи, когато тя им съобщава, че иска да стане актриса. Случва се в ранните ѝ тийнейджърски години, след като готовогава е била твърдо убедена, че ще се занимава с писане на сценарии. Дядо ѝ Елия (1909-2003) – един от най-великите режисьори в бродуейската и холивудската история, чието име стои зад шедьоври

Грегъри Пек

като „Трамвай Желание“, „На изток от Рая“ и „На кея“, се въздържа да вземе страна в спора. Но ѝ казва насаме, че трябва да прави онова, което обича. За съжаление не доживява да види успехите на Зоуи.

Завършила Йейл по настояване на родителите си, тя нито за момент не се отказва от желанието си да стане актриса. Участва в голяма част от университетските постановки, а малко след дипломирането си през пролетта на 2005 г. започва да се изявява на сцената на различни нюйоркски театри. Печели роли дори на Бродуей, но въпреки успехите ѝ в театъра, вратите на киното дълго време са затворени за нея.

„Не ме искаха в нито един филм и сериал – разказва гнес 29-годишната Зоуи. – Явяха се на кастинги за най-ужасните тв поредици в света, но щях да бъда невероятно щастлива да ми дадат каквато и да е роличка. Веднъж висях цял ден с

Итън Пек

надеждата да ме изберат за жертва на изнасилване номер 3 в някакъв филм, но беше напразно.“

Първата си малка роля в киното Зоуи получава през 2007 г. в драмата „Семейство Савиџ“ с Филип Сиймур Хофман и Лора Лани. Същата година се снима и в криминалния трилър „Пропукване“ с Райън Гослинг и Антъни Хопкинс, а през следващите 3 играе в цели 10 филма, сред които „Пътят на промените“, „Аз и Орсън Уелс“ и „Не е лесно“. Ролите ѝ са второстепенни и дори третостепенни, но я изправят до звезди от ранга на Мерил Стрийп, Леонардо ди Каприо, Кейт Уинслет, Томи Лиу Джоунс и Робин Райт. А междувременно Зоуи тайно пише филмови сценарии.

Първият – на романтичната комедия „Руби Спаркс: мечтаното момиче“, беше реализиран миналата година и спечели ласкави отзиви от страна на критиците и зрителите. Във филма, освен с гаджето си Пол Дано („Мис Слънчице“, „Ще се лее

кръв“), Зоуи си партнира с Анет Бенинг и Антонио Бандерас. А родителите ѝ, разбира се, са най-доволни от всички и продължават да се надяват тя да зареже актьорството. За щастие, засега няма изгледи това да се случи. Само до края на тази година предстои премиерата на 4 филма с участието на Зоуи. В 3 от тях тя изпълнява главната роля.

Елия Казан

Зоуи Казан

ТВОЯТ ГЛАС
БЕЗ
ЦЕНЗУРА
ОЧАКВАЙ В ТВОЯ ГРАД

БЪЛГАРИЯ
ИЗБИРА

НАЦИОНАЛНО ТУРНЕ В ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНСКАТА ПОЗИЦИЯ

СЛЪНЧЕВ ШИК

Пролетно-летните тенденции покриват пълно диапазона от модерния минимализъм до премерената пищност, но отдават почит на елегантността

БЕТИ КИРИЛОВА

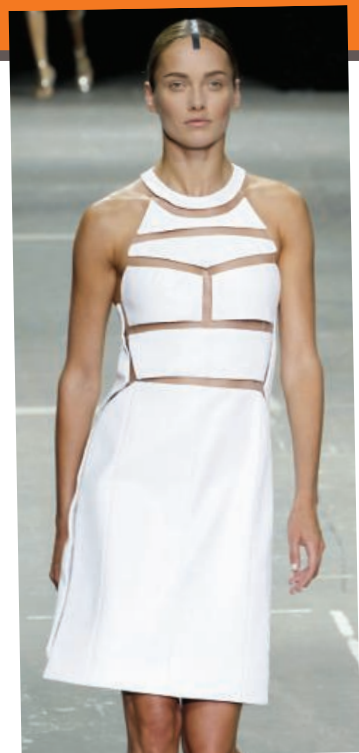
„Никога не бива да бъркаме шика със снобизма”, заявява веднъж прочутият моделиер ИВ Сен Лоран. По всичко личи, че това е мантрата, която са следвали световните дизайнери при създа-

ването на пролетно-летните си колекции. Въпреки главозамайващото си разнообразие, актуалните за сезона облекла не излизат извън рамките на елегантната женственост и лесно постижимата непринуденост. При комбинирането на двете се очертаха следните водещи тенденции:

Бяла хегемония

Бялото е абсолютният фаворит на дизайнерите през настоящия сезон. Пролетно-летните колекции, представени по време на модните седмици в Ню Йорк, Париж, Лондон и Милано, буквално преливаха от тоалети и аксесоари, решени изцяло в този цвят – костюми с поли и панталони, рокли с разнообразни кройки, топове, чанти, обувки, колани, очила и какво ли още не.

От Burberry дори представиха ултрашикозен снежнобял вариант на легендарния си тренчкот, а Джил Зандер облеche моделите си в бели ризи и поли, решени в почти клиничен минимализъм. Впрочем максимално изчистените линии са една от характерните особености на актуалните бели облекла. Дизайнерите развихриха въображението си преди всичко по посока на детайлите, оставяйки кройките семпли и елегантни.

Премерена прозрачност

Дизайнерите обожават да си играят със задължителните за пролетта и лятото прозрачни материали, превръщайки ги в част от леки и ефирни, но в същото време елегантни облекла. Вулгарното разкриване на плът отдавна отстъпва място на дискретния шик, постигнат посредством уметелното наслагване на пласт върху пласт. Тайната за носенето на дрехи от прозрачни материали през топлите месеци? През деня се залага на неутрален цвят, а вечер – на ярък.

Ин и ян

Границите между женския и мъжкия гардероб се размиват и в резултат на това се оформят нестандартни и гръзки модни решения. Кокетни коктейлни рокли, носени с рокерски якета, и строги костюми, съчетани с ефирни ризи или минитопове, са само нищожна част от примерите за привличането на противоположностите в модно отношение.

Зелена зона

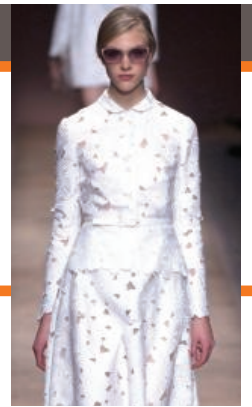
От ярко до тъмно – зеленото ще владее във всички си нюанси през настоящия сезон.

Стои прекрасно върху всякакви грехи и се комбинира перфектно с хитовото бяло. Каква по-свежа комбинация за топлия сезон?!

Дупки и перфорации

Отминаха времената, в които носенето на облекла, снабдени с тях, изискваше смелост. Целта на перфорациите и дупките върху актуалните в момента рокли, поли и топове е да им придават интересен и красив вид, а не да разкриват плът.

Метален блясък

Лъскавите материали навлязоха убедително при облеклата от елегантната категория.

Лъскавите материали навлязоха убедително при облеклата от елегантната категория.

Лъскавите материали навлязоха убедително при облеклата от елегантната категория.

Лъскавите материали навлязоха убедително при облеклата от елегантната категория.

Прераждането на бомбъра

Пилотското яке, което през есенно-зимния сезон беше сред топ фаворитите в мъжката мода, не само че се прехвърли и в дамската мода, но ще е най-хитовата връхна грехка през пролетните месеци.

Пилотското яке, което през есенно-зимния сезон беше сред топ фаворитите в мъжката мода, не само че се прехвърли и в дамската мода, но ще е най-хитовата връхна грехка през пролетните месеци.

Пилотското яке, което през есенно-зимния сезон беше сред топ фаворитите в мъжката мода, не само че се прехвърли и в дамската мода, но ще е най-хитовата връхна грехка през пролетните месеци.

Спортен шик

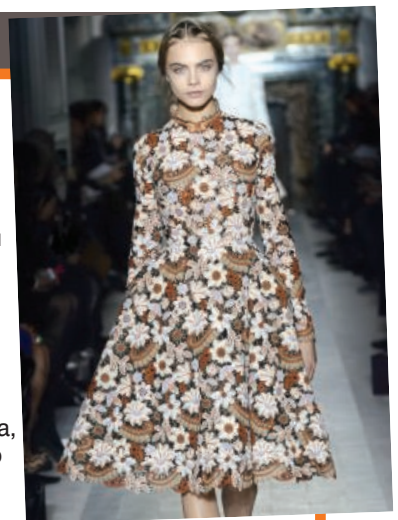
Олимпиадата отмина, но любовната афера на дизайнерите със спортния стил продължава. Облеклата, спадащи към тази категория, обаче се приближиха съвсем близо до елегантната. Кокетните минирокли, вдъхновени от тенис униформите, шик сакама с цип, широките тениски

от сатен и коприна и стилните шорти със странични джобове определено биха изглеждали нелепо в спортната зала, но в офиса ще спечелят златен медал.

Цветна градина

Дизайнерите продължават да са еднотелни по въпроса, че пролетта не би била истинска, ако навсякъде не цъфтяха цветя – включително върху грехите. Точно както и миналата година, флоралните мотиви са колкото популярни, толкова и гръзки – в ярки цветове и сложни комбинации. Нещо повече – през този сезон цветята са хит в 3D вариант. Dolce&Gabbana покриха роклите си с огромни ръчно бродирани маргаритки, а при Mulberry те се появиха под формата на стилизирани стоманени копчета. От Ердем декорираха семпли рокли с цветя от гантела, Giles заложиха на бродирани рози, а Moschino миксираха флорални принтове и апликации върху минирокли и костюми с панталон.

Линии и квадрати

Тънко, дебело, хоризонтално, вертикално, диагонално – райето гостигна пика на модната си слава. Различните му варианти често са съчетани в един тоалет, а в цветово отношение първенци са черното и бялото. Подчертано силна конкуренция обаче са им черешовото, тъмносиньото и убито зеленото.

Иначе в битката за нагмошие при принтовете райето влиза в оспорван сблъсък с карето. Квадрати – от миниатюрни до гигантски, превзеха всевъзможни грехи и аксесоари, завоювайки дори цели колекции. Тази на Louis Vuitton е най-ярък пример за настоящото им могъщество.

Волани, къдрички и плисета

Те отгавна пребориха репутацията си на елементи, типични за стила на ученичките и консервативните дами, и в момента са се разгърнали в цялата си гръзка женствена мощ. Освен върху роклите и полите, воланите, къдричките и плисетата се появиха и върху саката и топовете – край врата, по ръкавите и около талията. Така дори най-строгите силуети се разчупват в полза на подчертано чувственото излъчване. Колкото го размерите на въпросните елементи, те са повече от разнообразни – от съвсем гребни и деликатни до огромни и предизвикателни.

Неоновы акценти

Портокалово, лимонено, яркорозово и яркосиньо – това са основните неоновы цветове, които през идните месеци ще изкушават дамите, склонни към модни провокации. И докато най-смелите с удоволствие ще заложат на тоалет, решен изцяло в един или в два от тези тонове, по-премерените могат да ги носят с бяло, тъй като комбинацията е брилянтна. Но дори и най-предпазливите по отношение на стила си дами имат възможност да направят неоновите цветове част от тоалета си – посредством шал, колан, чанта, обувки, часовник или друг аксесоар.

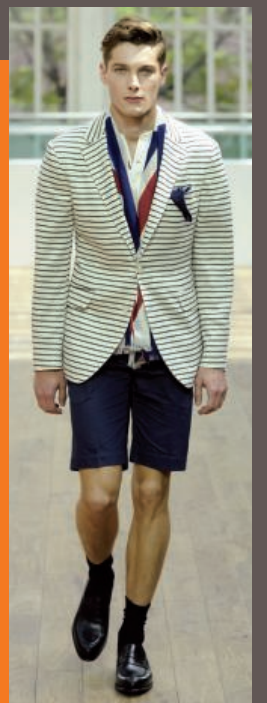
Само за мъже

Кой ще носи костюм с къси панталони през топлите месеци? Според модизайнерите от Christian Dior, Salvatore Ferragamo, Louis Vuitton, Ralph Lauren и много други, всички модерни мъже. Шортите се очертават като топовлеклото на сезона – елегантни, с изчистена кройка и съчетани със сако, под което има риза или тениска. Разбира се, не може да става и гума за ластик или връзки. Актуалните шорти се носят с кожен колан и с мокасини, а когато градусите надхвърлят 30 – с елегантни сандали.

При саката остават на почит класическата дължина до хълбока и двуредното закопчаване, а материалите са изключително леки – памук, коприна, дори сатен и шифон.

Тениските, които в много случаи служат като небрежен заместител на ризата, са еднотонни и с максимално изчистена кройка, но подчертано свободни.

Също както и при дамската мода, по отношение на цветовете най-големият хит е бялото – от главата до петите. Разнообразяват го синьото, оранжевото, лилавото и жълтото, както и райето, флоралните мотиви и камуфлажът.

www.bela.bg

НОВИЯТ БРОЙ ВЕЧЕ Е НА ПАЗАРА

Класна стая НА ПОЛЯНАТА

**Международен
детски езиков
лагер
LuckyKids в
Банско открива
поредния
си сезон на
15 юни и
обещава много
приключения
и отлично
обучение за
малчуганите**

Лятото бързо приближава и всички планират отпуска, морето, планината, посещенията при приятели и роднини. Ами децата – частните уроци, спортовете, новите приятелства, хубавите летни спомени? Има място в подножието на Пирин планина, в което предоставят всичко необходимо за незабравимата и едновременно ползвателска детска ваканция в комплект.

На 15.06.2013 г. международен детски езиков лагер LuckyKids открива поредния си сезон. Лагерът е разположен в луксозния Апартохол Лъки Банско и предлага удобство, сигурност и комфорт както за децата, така и за родителите. В LuckyKids малчуганите получават мечтаните забавления, съчетани с амбициите на родителя, здравословно хранене и физически активности.

За новия сезон лагерът предлага обновена атрактивна програма и разширен преподавателски и аниматорски екип, който е готов да посрещне новите ентузиастични и миналогодишните си фенове.

Официалният говорим език в лагера е английски, а преподавателите са с майчин език английски. Основна цел на екипа е да насърчи и помогне на всички деца да общуват свободно на английски език, независимо от

ниво на владеене. Вече не е необходимо да изпращате детето в чужбина, за да учи език, защото „езикът“ играе при детето. Няма по-добра алтернатива на чуждоезиковото обучение зад граница.

Активната програма на лагера съчетава ежедневни планински преходи, конна езда, пейнтбол, колоездене, игри в басейн, футбол, посещение на исторически и културни забележителности, екскурзии и вечерни забави. Има часове по готварско майсторство, както и изработване на къщички за птички. Денят е изпълнен с емоции и е атрактивен дори за най-взискателните и активни участници. За децата е осигурен медицински екип, който се грижи за тях целодневно, а при всяко излизане извън хотела децата се придружават и от фелдшер.

В LuskysKids децата неусетно се научават на работа в екип, толерантност към по-малките, съпричастност, усвояват основни норми за

поведение в обществото, като през цялото време са стимулирани и поощрявани от учители и преподаватели.

РЕЗУЛТАТЪТ: над 90 почитатели за изминалия летен сезон и много доволни родители!

Лагерът събира деца на възраст от 7 до 13 години, позволява записване в програма със и без уроци по английски, дава възможност за 7- или 14-дневен престой и е активен за

целия летен сезон. Цените са трикратно по-ниски от тези на езиковите лагери в чужбина.

За родителите, които искат да придружават детето си, или да изпратят груп възрастен с него, или пък само да прекарат почивните дни, хотелът осигурява специална оферта за престой, както и множество варианти за активности. 🍷

Омая в сърцето

Швейцария не е само родина на шоколада, точните часовници и банките. Страната е еталон за висок стандарт, уникална природа и първокласно обслужване. Заради всичко това тя е любима на туристите и сезонът там продължава 365 дни в годината

АНТОН АНДОНОВ

Столицата Берн

WIKIPEDIA

Тук часовниците никога не изостават, парите в банките се намират на най-спокойното и сигурно място в света, шоколадът е с неповторим вкус, а природата се слави със своята уникалност. Швейцария като че ли е единственото място на Стария континент, където технологиите изпреварват бясно последния писък на достиженията в света, но в същото време традиционните ценности остават здрави и някак непокътнати. Може би точно затова мечтата България да се превърне в „Швейцария на Балканите“ за съжаление днес за всеки българин изглежда още по-непостижим блян от рожената в зората на демокрацията идея.

Иезуитската църква в Люцерн

Сгушена в сърцето на Европа, през последните 200 години Швейцария продължава да привлича погледите на туристите от всички краища на света. Това е държавата, която приема най-много пътешественици през четирите сезона на годината. Възщност, заради страната на сиренето, което се отличава с невероятни плетеници и гупки, хората откриха пети годишен сезон – туристическия, който продължава 365 дни в годината. През пролетта, лятото и есента Швейцария посреща любителите на езера, SPA курорти и планинари, а през зимата тук е раят за феновете на белите спортове. В района Тичино, намиращ се на хвърлей място от италианската граница, се намират курорти, които привличат с неповторимия дух и южна растителност на средиземноморската ривиера. Точно тук се роди и модерният в последно време Nordic walking, който стана любим на феновете на здравословния начин на живот. Разходката в планината с пръти, напомнящи на щеки за ски, дори си съперничи по популярност със спускането по стръмните писти или обикновения пешеходен туризъм.

Швейцария предлага повече от 50 000 км планински и горски маршрути, по които не може да бъде намерено един хвърлен фас от цигара. Уникалната природа тук сякаш не само моли, но и изисква от всеки да я пазят. И никак не е случайно, че за много от творилите тук майстори на четката Швейцария има най-невероятната природа, която не може да бъде нарисувана с всички бои на която и да е палитра.

Граговете

Пътешествието в страната през есента може да бъде посветено на

на Европа

музеи и градчета, спечелили си славата на атракции на открито. Един от тях – Базел – трябва непременно да бъде посетен, не само защото е пропит с духа на Средновековието, а корените му тръгват от римското наименование на крепостта Базилеа, датирана към 374 г., но и заради все още отекващите по тесните калдъръмени улички стъпки на един от мислителите на Европа - Еразъм Ротердамски. Никак не е случайно, че точно тук през 1460 г. е открит първият университет в Швейцария.

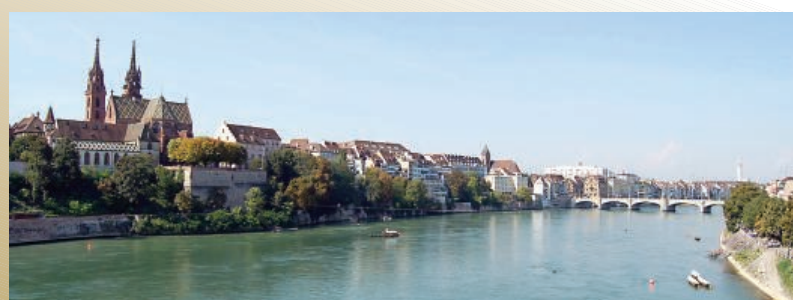
Друг град - Люцерн - примама освен със средновековния си облик и с невероятното си разположение на брега на Фирвалдщадското езеро. В градчето се намира една от най-дългите запазени крепостни стени на Стария континент, дълга 870 м, построена в далечната 1400 г. Сред архитектурните бижута на барока тук се отличава иезуитската църква Jesuitenkirche, което всъщност никак не е случайно, отчитайки факта, че в продължение на няколко века Люцерн се е смятал за непризнатата столица на Швейцария. Освен Двореца на правителството тук се намират гревни църкви и най-тъжният паметник в света – „Умиращият лъв“, а Леденият дворец в Ледената градина очарова със своята топлина. В наше време градчето продължава ревниво да пази славата си на един от любимите на швейцарците градове, заедно с Цюрих и Женева. Последните два са местата, където бие деловият ритъм не само на местната икономика, но и на хората с пари от целия свят. Защото това са градовете в Европа, в които ежедневно пребивават милиони туристи и бизнесмени от всяка точка на земното кълбо, а цената на сключените сделки и паричните потоци никога не е в състояние да проследи. Тук се намират две от трите най-големи летища на страната, но въпреки забързания си

Женева

Женевското езеро, гледано от Монтьор

Базел

делник, градовете успяват да запазят своята елегантност, допълнена с красотата на сгушените край тях езера.

В най-известния швейцарски град Женева се намира уникален часовник, изработен от цветя, чиято секундна стрелка е най-голямата в света. Тук се намира и огромният Дворец на ООН. Курортните градчета Нион и бисерът на Швейцария – град Монтрьо, в никакъв случай не могат да оставят туристите равнодушни.

Миналото

В Швейцария археолозите откриват следите на различни цивилизации. За римската напомнят развалините в Нуон и Avenches и амфитеатърът за 10 000 зрители. Романски и готически паметници има в Базел, Женева и Лозана, а манастирите Einsiedeln, Engelbern, църквите Kreuzlingen и Arlesheim, както и прочутата катедрала в Сен Гален и манастирската библиотекарна пазият зад стените си духа на барока. Любителите на съвременното изкуство също няма да останат разочаровани. В страната на шоколада има 600 музея, най-големият от които е Landesmuseum в Цюрих. Сред многото музикални театри най-известни са оперният в Цюрих, Grand Theatre в Женева и Базелският градски театър.

На практика малката, но невероятно красива държава, притежава всичко онова, което може да привлече към тази част на Европа туристите. Невероятните алпийски пейзажи, кристалната чистота на 1500 езера, уникалните паметници на древната история и архитектурата са част от магнетичната сила, привличаща хората от всички точки на света.

Тайната

Тайната на популярността на Швейцария се крие в удивителното съчетание на прекрасен при-

Паметникът „Умиращият лъв“ в Люцерн

роден ландшафт и удивителните човешки творения. Единството между природа и човек личи дори в разнообразието на трите основни географски региона - Алпите, Швейцарското плато и планинския масив Юра. Планински склонове и върхове са превзели почти половината от територията на страната. Край бреговете на езерата се намират едни от най-красивите курорти, а туристическото обслужване може да задоволи и най-капризния клиент и неслучайно е извоювало славата си на едно от най-добрите в света.

Държавата

В Швейцарската конфедерация на площ от 41 300 кв. км живеят около 7,7 млн. души, които говорят немски, френски, италиански и реторомански езици. Всички те се разплащат с една от най-стабилните валути в света – швейцарския франк. Климатът е континентален и се влияе в зависимост от надморската височина, а всеки регион на конфедерацията печели с неповторимия си пейзаж. На север и в централната част е по-хладно заради влиянието на Атлантика, на юг преобладава по-мек климат, характерен за Средиземноморието. Средната темпе-

ратура през лятото е 18-20 градуса, през зимата живакът в термометрите пада до около 0, а в планините се задържа на около -10 градуса.

Кухнята

Въпреки влиянието на съседните страни, швейцарската кухня заслужава особено внимание. Основни и най-разпространени нейни компоненти са млякото, сиренето, картофите, маслото, плодовете, някои видове месо, билки и подправки. Сирената заслужават специално внимание и са важна част от много традиционни ястия, в които млечният продукт се използва като основен. Сред тях са фондю, раklet, торта и супа с швейцарско сирене.

Сувенирите

Освен сирене обаче оригинален и чудесен сувенир, донесен от Швейцария, обикновено е шоколадът. Опаковката от прочутия млечен деликатес с кутия, приличаща на банкнота от 1000 швейцарски франка. В нея е най-изкусителният шоколад в света, отстъпващ само с една идея на прочутите триъгълни барчета с какао, на чиято опаковка се виждат Алпите. Не по-малко известна е и лилавата крава, която палаво

Цветният часовник в парка в Женева

Връх Матерхорн

поглежда от опаковката на друга марка шоколад, с който са израснали поколения в целия свят.

Разбира се, прочутите швейцарски часовници са другият оригинален подарък. Те могат да се купят в магазините на известните марки, а цената им не е за всеки джоб. Масовите модели започват от 300 евро и достигат до стотици хиляди евро.

Природата

В централната част на страната задължително трябва да се посетят най-чистите в света планински реки и водопади, намиращи се край Берн. Столицата на Швейцария пази духа на древни епохи, а в историческия център на града се намира готическата катедрала с най-високата в страната камбанария. Тя извисява снага на 100 м и е построена за цели 152 години в периода 1421-1573 г. Часовниковата кула от 1191 г., в която и днес се гвижат различни фигури, продължава да отмерва съвсем точно времето, а Кулата на затвора и известните улични фонтани са други не по-малко популярни атракции на града. Берн пази колекциите на Музея на изобразителното изкуство, Музея на

пощата и Къщата-музей на гениалния Алберт Айнщайн.

Близо до Лугано пък се намират градчетата Локарно, Аскона, Беллинцона и Мендризико, в които се пазят останките от римско време и стилът на италианските архитекти и майстори, а само на 2 км от него е най-големият развлекателен комплекс Кампионе.

Източните региони на Швейцария са най-живописните не само в страната, но и в цяла Европа. Пъстрият килим от алпийска луга, малки кристали езера и модерни планински курорти, кротко съжителстващи си с малки пасторални гървени къщурки, създават приказна атмосфера, непозната за човека от XXI век. Тук се намира и най-големият в Европа водопад – Рейн, който смайва със своите 150 м широчина и височина от 23 м.

Западната част на страната е запазената територия на най-красивия природен парк Юра, в който каньоните сякаш са безгънни, лозовите масиви – безкрайни и зелени, а приказните езера Бил, Нюшател и Лемон (Женевското езеро) завършват пейзажа. Районът на Женевското езеро ненапрасно се нарича „Швейцарската ривиера“ заради

мекия си климат. В градчето Ивъртън на брега на езерото Нюшател пък се намира курорт, известен със своите магнезиеви и сярни термални води, способни да изцелят всички ортопедични заболявания и заболявания на горните дихателни пътища. Съвсем наблизо е Лозана, където пък се намира седището на Международния олимпийски комитет и Олимпийският музей.

В северната част се намира финансовото сърце на Европа – Цюрих. Градът е известен освен с многобройните си банки и със своите месни калдъръмени улички.

Планинските курорти

Визитна картичка на Швейцария са нейните планински курорти. Страната отдавна си е спечелила правото да се нарича световен лидер и по количество, и по качество на предлаганите в тях услуги. И никак не е случайно, че домакинството на зимните олимпийски игри понякога си оспорват два швейцарски курорта. Защото тук са създадени всички условия за тренировки и състезания не само на спортисти от световна класа, но и за онези, които правят първите си стъпки в зимните спортове. Курортни центрове като Цермат, Давос, Кран Монтана, Ненда, Саас Фе, Вербе, Лейкърбад, Флимс и Лаакс, Шампери, Оврона, Гшааг, Сен Мориц, Енгелберг са истински райски кътчета за активен отдих.

Лаго Магжоре

Знаменитото езеро Лаго Магжоре, намиращо се на границата

Швейцарските часовници - символ на точност, лукс и престиж

Сиренето и шоколадът са най-популярните символи на страната, наравно с банките и часовниците

на Италия и Швейцария, е един от най-популярните курорти в Западна Европа. Италианската част от езерото е разположена в провинциите ПиEMONТЕ и Ломбардия, а швейцарската - в кантона Тичино. Това величествено езеро се простира на повече от 200 квадратни километра. Лаго Маджоре се е образувало вследствие на топенето на ледници в продължение на милиони години и представлява тектоническа котловина, запълнена с най-чистата вода и обкръжена от високи брегове, зад които се виждат очертанията на Ломбардските Алпи. Езерото е постоянно „брулено“ от ветрове, а заради значителното колебание на нивото на водата в него то не замръзва и при минусови температури гори в най-студените зими. Мястото отдавна се е превърнало в предпочитано за рибари, ветроходци и любители на водните спортове като гайвинг и водни ски. Това е предпочитано място за почивка на знатни особи от всички краища на света. Твърди се, че в италианската част край езерото вила има и английската кралица. От другата страна на езерото – в градчето Локарно, ежегодно се провежда международен кинофестивал през август. Благодарение на субтропическия климат, въпреки значителната надморска височина и отдалеченост от екватора, още в края на април в Лаго Маджоре започва горещо лято. Температурата на въздуха от май до октомври не пада под 22 градуса, а през летните юли и август – под 30 градуса.

Алпите

„Сърцето на Европа“ предлага още една уникална услуга за туристите. В Швейцарските Алпи има монтирана апаратура, с която всеки любител фотограф може да снима планината с професионално оборудване и да отнесе файловете у дома. Така почивката и заниманието след спускането с шейна, ски или бобслей изглежда наистина гарантирано. Планинското катерене също е доста популярен спорт в тази част на света заради „удобните“ за катерачи-

Въздухът в Лейкербад е най-чистият в Европа

те скали и върхове. Запознаването с екстремния спорт става под зоркия поглед на професионални катерачи и планински спасители, които осигуряват най-подходящия маршрут за планинско катерене. Безспорна класика за тях е курортът Давос, разположен в живописна долина в подножието на Алпите. Мястото е рай за катерачите, които, ако не дай боже пострадат по време на катеренето, могат да лекуват раните си в някоя от най-модерните клиники, разположени тук. Давос е център и на икономическата мисъл, която веднъж годишно се събира тук за Световния икономически форум.

SPA курорту

С не по-малко доверие от швейцарските банки се ползват местните клиники и SPA курорту. Лечението тук става по всяко време на годината, а най-отличителната черта на швейцарските SPA курорту е уникалното съчетание на климатични условия, комфорт и най-модерните технологии в медицината и козметиката. Всички медикаменти, препарати, хората, които ги прилагат, обкръжаващата среда – всичко тук е измислено и подредено до най-незначителната подробност и отговаря на най-високите световни стандарти. Това е причината швейцарските курорту да се считат за най-добрите в Европа. Петицата на престижните SPA центрове включва Баг Рагац, Лозана, Монтрьо Веде, Лейкербад и Кран Монтана. Те се намират в огромни 5-звездни хотели с просторни

паркове. Някои от тях предлагат оздравителни програми за 1 или 2 дни, които са особено подходящи за хората от света на бизнеса. Твърди се, че след такава програма човек се чувства буквално прероген. Престоят, макар и за ден-два, ще изтрие грижбите от лицето, което ще засияе от радост, проблемите ще се изпарят като с магическа пръчка от съзнанието и просто ще ти се прииска да заживееш отново, твърдят опиталите швейцарската рецепта.

Женева, Лозана, Берн, Цюрих, Баг Рагац са местата, където се предлагат оздравителни програми. Цермат обаче е бисерът на SPA туризма в Швейцария. В радиус от 10 километра тук е забранено движението на автомобили. Затова въздухът в този курорт се счита за най-чистия в света. Всички автомобили се паркират в градчето Тесла, а до Цермат се стига с електромобил или конен впряг. Пешеходни разходки и ски през цялата година са основните атракции в района. Наблизо е и необикновено красивият алпийски връх Матерхорн, един от символите на Швейцария.

Най-светлото място в Швейцария се нарича Лейкербад. В това село, разположено на 1410 м надморска височина, слънцето грее през цялата година. Цялото население, което е около 1700 души, работи в сферата на туризма. Лейкербад е най-големият термален център в Алпите, в който има 22 басейна с лечебна вода. Техните чудодейни свойства са известни още от римско време. 🍷

BRAND PR

PR • РЕКЛАМА • КОНСУЛТАНТСКА ДЕЙНОСТ

Истинската връзка!

www.brandpr.bg

economic.bg

лесен достъп до твоите новини